

Styrelsen for Grøn
Arealomlægning og Vandmiljø

Evida Service A/S
Vognmagervej 14
8800 Viborg

ATT: Anni Berndsen

Miljøvurdering & Plan
J.nr. 2024 – 62202
Ref. LIULL
Den 7. april 2026

Afgørelse om, at forstærkningsledning Give-Tørring ikke er omfattet af krav om miljøvurdering

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) har den 9.9.2024 modtaget jeres ansøgning fra Hedensted Kommune og den 11.10.2024 fra Vejle Kommune om, at Evida Service A/S ønsker at etablere en ny forstærkningsledning mellem Give og Tørring.

Forstærkningsledningen vil bestå af et nedgravet gasrør, der anlægges dels med åben anlægsgrav og dels med styrede underboringer, på arealer hvor åben rørgrav ikke er mulig.

Afgørelse

SGAV har på baggrund af en screening vurderet, at projektet ikke vil kunne påvirke miljøet væsentligt og derfor ikke er omfattet af krav om miljøvurdering. Afgørelsen er truffet efter § 21 i miljøvurderingsloven¹.

Afgørelsen er ikke en tilladelse, men alene en afgørelse om, at projektet ikke skal gennemgå en miljøvurderingsproces. Evida har ansvar for at indhente eventuelle nødvendige tilladelser og dispensationer for at realisere projektet.

Screeningen er gennemført med udgangspunkt i det projekt, som er beskrevet i ansøgningen, seneste version af projektbeskrivelse og sagens øvrige bilag, høringssvar og på baggrund af de miljømæssige forudsætninger, som er gældende på screeningstidspunktet.

Hvis projektet ændres, er Evida forpligtet til at ansøge igen med henblik på at få afgjort, om ændringen er omfattet af krav om miljøvurdering.

Afgørelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år, jf. miljøvurderingslovens § 39.

¹ LBK nr. 4 af 03/01/2023 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

Sagens oplysninger

Ansøgningen er indgivet i henhold til § 18 i miljøvurderingsloven. Ansøgningen er fremsendt til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (tidligere Miljøstyrelsen), som varetager kommunalbestyrelsens opgaver og beføjelser for det konkrete projekt, jf. § 3, stk. 1, nr.1 i miljøvurderingsbekendtgørelsen², da staten (Evida Service A/S, herefter Evida) er bygherre for projektet. Projektet er omfattet af bilag 2, pkt. 3.b i miljøvurderingsloven omhandlende industrianlæg til transport af gas, damp og varmt vand (projekter, som ikke er omfattet af bilag 1), idet projektet omhandler etablering af en gasledning til transport af gas.

Evida har undervejs i perioden frem til februar 2026 foretaget små justeringer af traceets forløb og på forespørgsel leveret supplerende oplysninger til sagen. Evida har i maj 2025 opdateret ansøgningsskemaet. Tracejusteringerne og de fleste supplerende oplysninger er indarbejdet i den seneste opdaterede projektbeskrivelse fra februar 2026. Kortbilag er tilsvarende blevet tilpasset undervejs. Resterende supplerende oplysninger er samlet i dokumentet ”supplerende oplysninger, der er vedlagt som Bilag 14 til denne afgørelse.

Efter udkast til §21 afgørelsen har været i offentlig høring, har SGAV modtaget 5 høringssvar. De er samlet i Bilag 16 - Høringsnotat. Af høringsnotatet fremgår også Evida og SGAVs kommentarer til høringssvarene. Et høringssvar fra Vejdirektoratet har foranlediget, at en strækning af anlægget på ca. 600 meter ved Tørring er blevet flyttet 10-15 meter for at blive tilpasset til vejebyggelinjen omkring Viborg Hovedvej. Et kort over den tilpassede del af strækningen ved Tørring er vedlagt som Bilag 4

Sagens dokumenter omfatter:

- Bilag 1 - Evidas ansøgningsskema (ansøgt 09.09.2024; opdateret 15.5.2025)
- Bilag 2 – Evidas projektbeskrivelse
- Bilag 3 – Oversigtskort med underboringer og arbejdsarealer (Evidas bilag 2)
- Bilag 4 - Supplerende kort over strækningen ved Tørring efter tracéet er rykket 10-14 meter i forhold til vejbyggelinjen - efter Vejdirektoratets høringssvar
- Bilag 5 – Natura 2000 væsentligheds vurdering (Evidas bilag 3 til projektbeskrivelsen)
- Bilag 6 – Naturbesigtigelse (Evidas bilag 4 til projektbeskrivelsen)
- Bilag 7 - Feltskemaer for naturbesigtigelse (Evidas bilag 5 til projektbeskrivelsen)
- Bilag 8 – Paddebesigtigelse (Evidas bilag 6 til projektbeskrivelsen)
- Bilag 9 – krav til beredskabsplan (Evidas bilag 7 til projektbeskrivelsen)
- Bilag 10a – DHI Rapport Risikovurdering af borevæskeprodukter (Evidas bilag 8a)
- Bilag 10b – DHI Rapport Supplerende risikovurdering af borevæskeprodukter (Evidas bilag 8b)
- Bilag 11 - Besigtigelse af vandløb (Evidas bilag 10 til projektbeskrivelsen)
- Bilag 12 - Udelukkelse af additiver (Evidas bilag 12 til projektbeskrivelsen)
- Bilag 13 – Målsatte vandløb - vandføring og vandhastigheder
- Bilag 14 - Evidas supplerende oplysninger
- Bilag 15 – Gasledninger i landbrugsjord
- Bilag 16 - Høringsnotat

Der gøres opmærksom på, at det henvises til flere af bilagene i bygherres projektbeskrivelse – i parentes fremgår bilagsnummeret, som der er henvist til i Evidas projektbeskrivelse.

² BEK nr. 1608 af 09/12/2024 vedr. bekendtgørelse om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter.

Indholdsfortegnelse

1. Projektbeskrivelse	6
1.1 Etablering af gasledning i åben grav	7
1.2 Arbejdsarealer i forbindelse med åben grav	8
1.2.1 Reetablering af projektområdet	9
1.3 Afgrænsningshegn	9
1.4 Styrede underboringer	10
1.4.1 Boregruber og arbejdsarealerne omkring underboringerne	11
1.4.3 Projektets planlagte underboringer	12
1.4.4 Boremudder	15
1.4.5 Blow-out	16
1.4.6 Beredskabsplan for blow-out	17
1.5 Tørholdelse af rørgrave og boregruber	18
1.6 Midlertidige depotpladser til opmagasinering	19
1.7 Trykprøvning af gasrør	19
1.8 Materialeforbrug og affaldshåndtering	19
1.9 Trafik- og adgangsforhold	20
1.10 Fældning af træer eller rydning af levende hegn	21
1.11 Synlige overjordiske anlæg og servitutter	21
2. Tidsplan og varighed af anlægsarbejdet	22
3. Vurdering	22
4. Målsatte vandforekomster	22
4.1 Aktiviteter der kan påvirke vandforekomster	23
4.2 Målsatte grundvandsforekomster	24
4.2.1 Påvirkning af grundvandsforekomsternes kvantitative tilstande - anlægsfase	25
4.2.2 Påvirkning af grundvandsforekomsternes kemiske tilstande - anlægsfase	26
4.2.3 Påvirkninger af grundvandsforekomster – driftsfasen	27
4.2.4 SGAV's vurdering af projektets påvirkninger af grundvandsforekomster	28
4.3 Målsatte vandløb	29
4.3.1 Direkte berørte målsatte vandløb	30
4.3.2 Nedstrøms berørte målsatte vandløb	41
4.4 Målsatte søer	46
4.5 Målsatte kystvande	49
4.6 Samlet vurdering af målsatte vandforekomster	51
5. Havstrategi	52
6. Væsentlighedsvurdering af Natura 2000 områder	54
6.1 Beskyttelsen af udpegningsgrundlaget indenfor og udenfor natura 2000-områderne	54
6.2 Projektets placering i forhold til de nærmeste Natura 2000-områder	55

6.3 Natura 2000-område 77 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær	56
6.3.1 Habitatområde H66	57
6.3.2 Samlet vurdering af påvirkninger på Habitatområde H66	62
6.3.3 Fuglebeskyttelsesområde F 44	63
6.3.4 Samlet vurdering af påvirkninger på fuglebeskyttelsesområde F44.	65
6.3.4 Samlet vurdering af påvirkninger på Natura 2000-område N77	66
6.4 Natura 2000-område nr. 76 Store Vandskel, Rørbæk Sø, Tinnets Krat og Holtum Ådal øvre del	66
6.4.1 Habitatområde H65	66
6.4.3 Samlet vurdering af påvirkninger på Habitatområde 65	69
6.4.4 Samlet vurdering af påvirkninger på Natura 2000-område N76	70
7. Bilag IV-arter	70
7.1 Påvirkninger - Anlægsfasen	71
7.1.1 Løgfrø	71
7.1.3 Stor vandsalamander	77
7.1.4 Odder	81
7.1.5 Markfirben	82
7.1.6 Grøn mosaikguldsmed	82
7.1.7 Flagermus	83
7.2 Påvirkninger – Driftsfase	84
7.3 Samlet vurdering af påvirkninger på bilag IV-arter	84
8. Beskyttet natur (Naturbeskyttelseslovens § 3)	84
8.1 Påvirkninger fra anlægsarbejdet ved rørgrav og boregruber	85
8.2 Påvirkning fra anlægsarbejdet ved underboringer	86
8.3 Samlet vurdering af påvirkninger på § 3 beskyttet natur	87
9. Støv, støj og vibrationer, lys, luft og lugt	87
9.1 Støjgener og vibrationer	88
9.1.1 Ledningsgrav - støj	88
9.1.2 Underboringer – støj	89
9.1.3 Samlet vurdering af støjpåvirkning	89
9.2 Støvgener	90
9.3 Luft- og lugtgener	90
9.4 Lysgener	90
9.5 Samlet vurdering af påvirkninger fra støv, støj, lys, lugt m.m.	91
10. Ressourcer, affald og spildevand	91
10.1 Ressourcer	91
10.2 Affald og spildevand	91
10.3 Samlet vurdering af påvirkninger fra ressourcer, affald og spildevand	91
11. Jordforurening og drikkevandsinteresser	92
11.1 Jordforurening	92

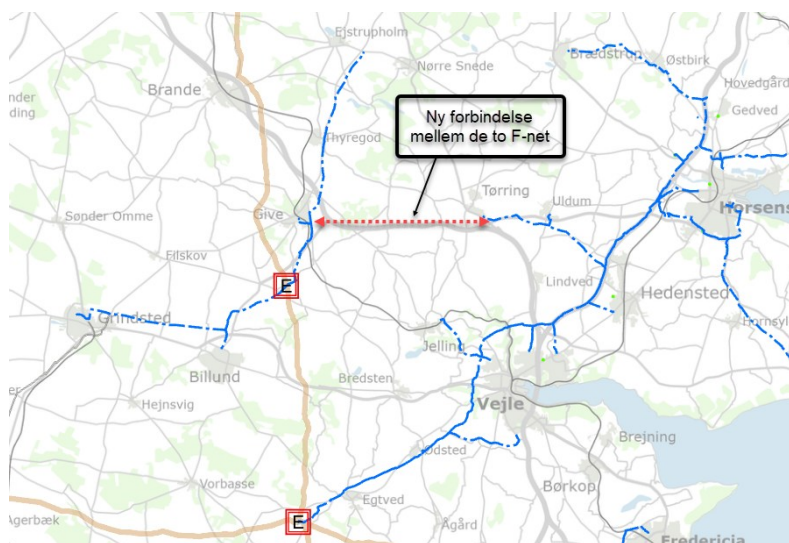
11.2 Drikkevandsinteresser og drikkevandsindvinding	93
11.3 Samlet vurdering af påvirkninger med jordforurening	93
12. Kystnærhedszonen.....	94
13. Oversvømmelsesrisici og lavbundsarealer.....	95
13.1 Oversvømmelsesrisici	95
14. Nærmeste fredning.....	96
15. Reservater og naturparker	96
16. Bygge- og beskyttelseslinjer samt råstofgraveområder	97
16.1 Skovbyggelinje	97
16.2 Fortidsminder og fortidsmindebeskyttelseslinje	98
16.3 Åbeskyttelseslinje	98
17. Arealanvendelse og landskabspåvirkning	98
17.1 Lokalplaner	98
17.2 Bevaringsværdigt landskab og specifikt geologisk bevaringsværdi	99
17.3 Værdifuldt kulturmiljø	99
17.3 Værdifuldt landbrugsområde	100
17.4 Økologiske forbindelser, naturbeskyttelsesområder, skovrejsningsområder og fredskov	100
18. Forventelige kumulative påvirkninger	101
19. Miljøpåvirkning på tværs af landegrænser (Espoo)	101
20. Samlet vurdering af projektet	101
21. Høring af myndigheder og berørte parter	101
22. Offentliggørelse	101
23. Klagevejledning	102
23.1 Betingelser mens en klage behandles	102
24. Bilag.....	103

1. Projektbeskrivelse

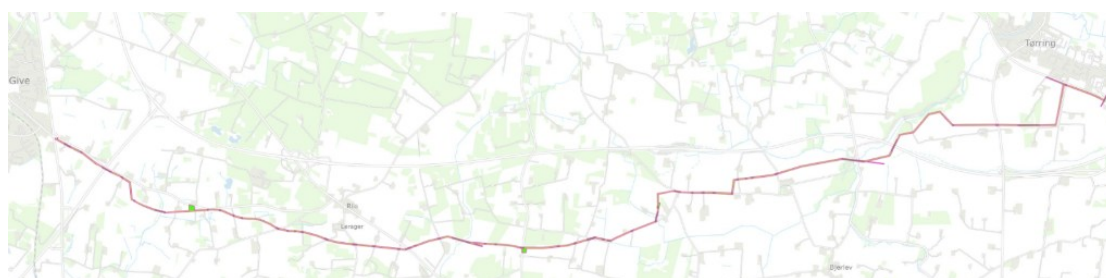
Evida har igangsat projekteringen af en 17 km forstærkningsledning mellem Give og Tørring. Forstærkningsledningen skal forbinde de to eksisterende gasledningsnet i området: Nørskov-nettet og Egtved-nettet. Formålet med forstærkningsledningen er at sikre stabile gastryk i de eksisterende net og på sigt kunne tilbage føre overskydende bionaturgas mellem de to net. Figur 1 viser de to eksisterende gasnet og angiver en tilnærmelsesvis placering af den nye forstærkningsledning. Den præcise linjeføring for forstærkningsledningen er vist i figur 2. Der henvises i øvrigt til Bilag 3 for at se strækningen detaljeret i større målestok og med flyfotos som baggrund. Af Bilag 3 fremgår det endvidere, hvilke delstrækninger der bliver udført med åben grav og hvor der bliver behov for at udføre styrede underboringer, samt arbejdsarealer og midlertidige depotpladser.

Efter den offentlige høring er der sket en projektilpasning, efter opfordring fra Vejdirektoratets høringssvar (se bilag 16 – Høringsnotat). Den del af tracéet, der ligger tæt på Viborg Hovedvej ved Tørring, er rykket ca. 10-14 meter længere mod sydvest for at overholde vejbyggelinjen omkring hovedvejen. Ændringen af traceet er vist på et oversigtskort i Bilag 4.

Linjeføringen for forstærkningsledningen mellem Give og Tørring er fastsat ud fra et ønske om, at forbinde "Nørskov-nettet" og "Egtvednettet" ad den kortest mulige vej, under hensyntagen til at lægge beslag på mindst muligt areal i landskabet og minimere konflikter med andre arealinteresser.

Figur 1. Forstærkningsledningen mellem Give og Tørring skal forbinde de to eksisterende gasnet "Nørskov-nettet" og "Egtvednettet." kilde: Evida

Figur 2. Placering af ny forstærkningsledning mellem Give og Tørring

Forstærkningsledningen vil blive koblet til de to eksisterende gasnet via ventilgrupper på henholdsvis matrikel Matr. 1bz - Give By, Give, på adressen Østerhovedvej 2, 7323 Give og Matr. 3e - Kandborg, Tørring, på adressen Sønderbrogade 99, 7160 Tørring.

Forstærkningsledningen er dimensioneret til at kunne transportere bionaturgas med et tryk på 40 bar. Den er udført i stål med en rørdiameter på 219 mm. Der er en coating omkring røret, for at beskytte stålet mod rust og evt. graveskader. Coatingen er mindst 3 mm tyk og er en hård plastik (PE).

Forstærkningsledningen vil blive gravet ned i minimum 1 meters dybde. Som udgangspunkt nedlægges stålroret i mark- og langs vejarealer i en åben rørgrav, som dækkes til efterfølgende. Hvor anlæggelse med rørgrav ikke er mulig, anvendes styret underboring. På strækningen mellem Give og Tørring vil der blive udført i alt 50 underboringer under veje, vandløb, naturarealer m.m. Tilsammen udgør underboringerne ca. 2,8 km af strækningen. Der gøres opmærksom på at underboringerne er nummererede fra UB1-UB52, men der er huller i rækkefølgen. Dette skyldes, at der i planlægningsforløbet, er foretaget nogle projektændringer, hvilket betyder at underboringerne: UB4, UB6 og UB40 er udgået. Efter høringsperioden har der været en tilpasning af tracéet ved Viborg Hovedvej ved Tørring. Det skyldes et høringssvar fra Vejdirektoratet, som har medført, at tracéet rykkes 10-14 meter mod syd på en strækning på 600 meter. Underboring UB52 forlænges med ca. 12 meter, og der indsættes en ekstra underboring af et levende hegn mellem UB51 og UB52. Den nye underboring benævnes UB51.1.

Under projekteringen af nye gasledninger indhentes der oplysninger om øvrige ledninger gennem LER-databasen, så der kan tages hensyn til andre ledninger under anlægsarbejdet.

Generelt vil der være behov for et arbejdsareal på 18 meter omkring traceet ved åben grav og omkring boregruber til underboringer. Nogle steder vil der blive behov for mindre bredde arbejdsarealer og andre steder behov for supplerende aflæggerplads i forbindelse med underboringer og depotplads, hvilket uddybes i følgende afsnit og vist i Bilag 3. Alle de nævnte projektaktiviteter er omfattet af anlægsfasen. Gasledningen vil i driftsfasen, efter den er taget i brug, være uden egentligt behov for efterfølgende driftsmæssig indgriben, medmindre der opstår fejlmeldinger.

1.1 Etablering af gasledning i åben grav

Forud for gravearbejdet til forstærkningsledningen vil der blive undersøgt for fortidsminder. Vejle Museer vil være tilstede og overvåge muldafrømningen med henblik på at afdække eventuelle skjulte fortidsminder.

Evida har oplyst, at hvor det er muligt på mark- og ved vejarealer, vil gasrøret blive anlagt i rørgrav. Lægningsdybden for gasrøret er min. 1,2 m i markarealer og 1,0 meter i vejarealer.

Når en gasledning anlægges i rørgrav påbegyndes arbejdet først med at transportere rørene ud langs traceet og lægge køreplader ud, hvor det findes nødvendigt. Der må forventes køreplader lagt ud på store dele af strækningen. Efterfølgende svejses rørene sammen i de relevante længder og rørgraven graves ud.

Rørgraven opgraves med traditionel gravemaskine. Mulden skrabes af og lægges i en bunke ved siden af tracéet. Efter muldafrømningen graves råjorden op i den nødvendige dybde og lægges i en anden bunke ved siden af muldjorden. Efter at ledningen er svejst sammen og kvalitetssikret, kan ledningen lægges i rørgraven (se figur 3).

Hvis den opgravede jord indeholder mange skarpe sten eller murbrokker, kan det også være nødvendigt at tilføre sand omkring ledningen for at undgå at røret tager skade. Røret tildækkes efterfølgende med

råjord og øverst med muldjord og evt. køre-plader fjernes. Herefter kan jorden atter anvendes som hidtil. I nærværende projekt, vurderer Evida, ud fra en worst-case betragtning, at der maksimalt ville skulle anvendes 642 m³ sand i alt til sandomfyldning.

Processen tilrettelægges så maskinerne flytter sig løbende langs traceet. De enkelte delstrækninger påvirkes derfor kun kortvarigt af gangen. Anlægsfremdriften er estimeret til 250 – 500 meter per uge, hvilket betyder der i gennemsnit forventes anlagt omkring 50 – 100 meter pr dag. Det forventes at der arbejdes med omkring 150 meter åben ledningsgrav ad gangen.

Figur 3: Eksempel på anlæggelse af gasledning i rørgrav. Gasrøret er svejset sammen og muldlaget er afgrømmet og ligger klar ved kanten til den kommende rørgrav. Boregrube til underboring ses forrest i billedet. Kilde Evida.

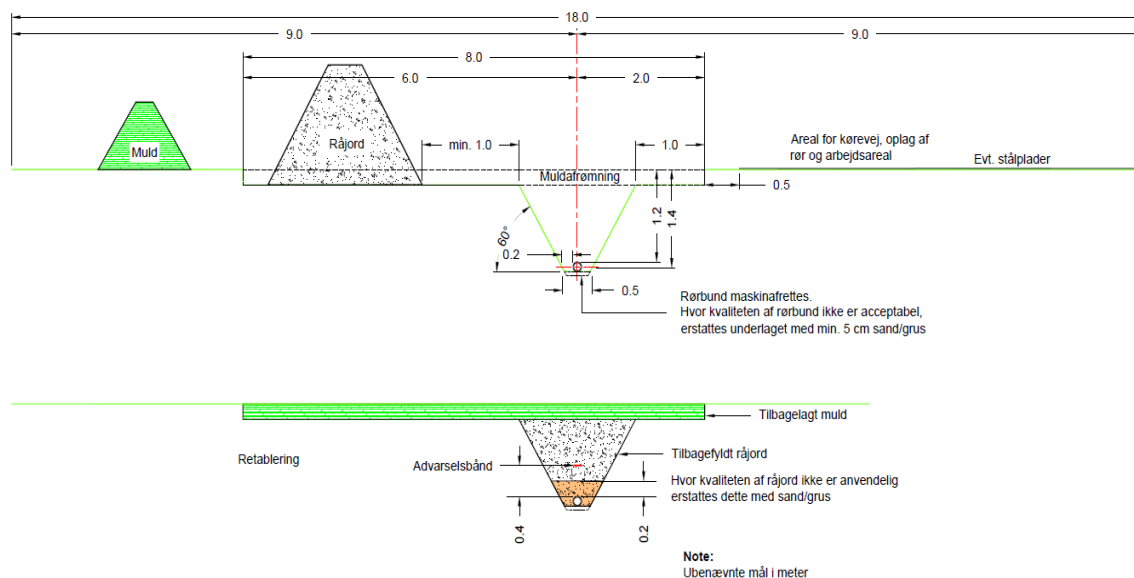
Opgraved jord, som ikke kan genindbygges i rørgraven, spredes som udgangspunkt ud over arbejdsarealet, uden at det har væsentlig påvirkning på terrænforholdene. Det opgravede materiale spredes over en brede på ca. 18 m og vil herefter fylde 1-2 cm i højden. I områder, hvor sandomfyldning kan medføre risiko for dræneffekter, forebygges dette ved at lægge lerskotter ned i kabelgraven.

1.2 Arbejdsarealer i forbindelse med åben grav

Anlægsarbejdet inkluderer etablering af et midlertidigt arbejdsbælte på 18 m omkring åben grav og boregruber til underboringer (hhv. 9 og 9 m på hver side af rørgravens midte). Det kan være nødvendigt, at arbejdsbæltet lokalt bevæger sig ud over de 18m, blandt andet i hver ende af tracéet, samt ved enkelte underboringer, hvor der er behov for opstrengsarealer (uddybes i afsnit 1.4.2). Alle arbejdsprocesser, herunder transport langs tracéet, svejsearbejde, jordarbejde og jorddeponering vil, på den resterende del af ledningstracéet, kunne håndteres indenfor arbejdsbæltet, som er opdelt dels i et område til muldafrømning og rørgrav (ca. 8 m), dels transport, kørsel og svejsning (ca. 7 m) og dels jorddepot (ca. 3 m).

Gravens udformning afhænger af den plads, der er til rådighed. Hvor der er plads graves graven af sikkerhedsårsager med skrå sider med dimensionerne som vist på figur 4, hvilket er ca. 2 meter bred i toppen, ca. 0,5 meter bred i bunden og op til 1,4 meter dyb.

Hvor der er pladsmangel eksempelvis langs veje, graves den med lodrette sider. Her vil graven være blot ca. 1 meter i toppen af graven. Et tværsnit af arbejdsbæltet er skitseret i figur 4. Der henvises til Bilag 3 for at se arbejdsbæltets udstrækning i landskabet.

Figur 4. Skitse af rørgrav på markareal. Kilde Projektbeskrivelse Evida.

1.2.1 Reetablering af projektområdet

Evida sætter krav til entreprenøren om at alle berørte arealer skal reetableres efter brug, til samme stand som tidligere, medmindre der er indgået anden skriftlig aftale med lodsejen. Efter udført reetablering skal entreprenøren indhente lodsejeres godkendelse og underskrift (tilfredshedserklæring). Underskrevne tilfredshedserklæringer afleveres løbende til bygherre i takt med at arbejderne afsluttes og arealerne tilbageleveres til lodsejerne. Lodsejeren erstattes efter retningslinjerne i Bilag 15 - Gasledninger i landbrugsjord. Forud for anlægsarbejdets opstart indgås aftaler med lodsejer, om hvorvidt lodsejer ønsker at godkende reetablering af dræn, inden disse tildækkes med jord.

Råjord og muld adskilles, når rørgraven graves. Når gasrøret er lagt i rørgraven reetableres eventuelle dræn inden råjorden "skubbes" ned i graven med gravemaskinens skovl, og udjævnes. Herefter skubbes muld ned i rørgraven og udjævnes. Maskinen arbejder indenfor arbejdsbæltet. Når anlægstoget bevæger sig videre frem, rykker køreplader og afgrænsningshegn med. Herefter kan en maskine udjævne jorden jævnt indenfor hele arbejdsbæltets 18 meter, på det areal som netop er reetableret.

1.3 Afgrænsningshegn

Evida oplyser, at der etableres afgrænsningshegn på begge sider af arbejdsarealerne på alle strækninger med åben grav fra den 1. februar og frem til 1. november. Formålet er at styrke arbejdssikkerheden, ved tydeligt at afgrænse, hvor i projektområdet der arbejdes, og som en generel forebyggende foranstaltning mod at dyr og mennesker kan falde i ledningsgraven. Evida oplyser, at i vinterperioden vil vegetation omkring arbejdsarealet være så lavt, at det ikke vurderes nødvendigt med afgrænsningshegn, da projektarbejdet tydeligt kan ses på afstand.

Hegnet placeres yderst langs arbejdsarealet, således at alle projekts arbejder, den åbne rørgrav inkl. boregruber er afskærmet med hegn.

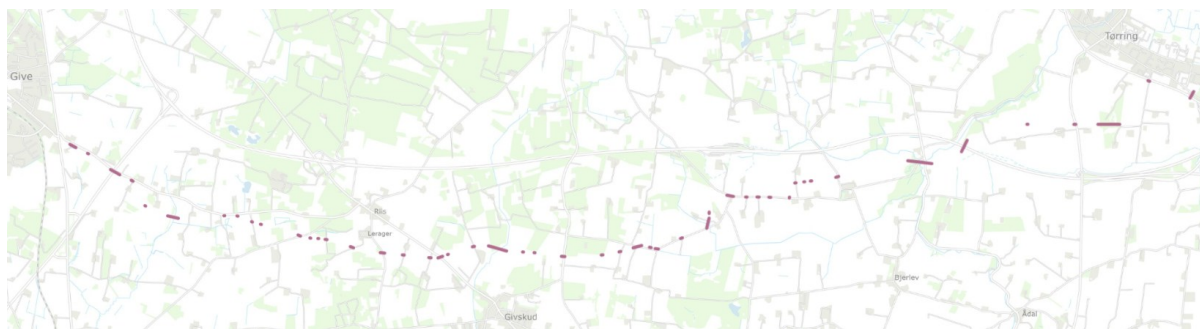
Afgrænsningshegnet etableres og nedtages løbende, så den åbne del af ledningsgraven på de ca. 150m er dækket af. Jævnfør afsnit 1.1 vil det med en arbejdhastighed på 50-100 meter om dagen forventes afgrænsningshegnet kun vil være opsat få dage samme sted. Hegnet opsættes umiddelbart samtidigt med at køreplader udlægges, og topmulden fjernes. Evida oplyser, at hegnet skal være minimum 60 cm højt, slutte helt tæt ned til terræn, og materialet skal være glat i strukturen, med en U-formet afslutning i enderne af hegnet, se figur 5. Alternativt 40 cm højt, men med udadvendt kant på oversiden. Hegnet fjernes i takt med at rørgraven dækkes til, typisk 1-2 dage maksimalt 3 dage.

Figur 5 – forsimplet skitsering af afgrænsningshegn med en U-formet afslutning i enderne. Arbejdsstracéet ligger imellem de to afgrænsningshegn

1.4 Styrede underboringer

I dette projekt anvendes styrede underboringer til at føre kablerne under passager af veje, indkørsler og ejendomme beliggende langs veje, vandløb, læbælter, sten og jorddiger og beskyttede naturområder. Der er planlagt 50 underboringer, de er vist på et oversigtskort i figur 6, og i detaljer vist i Bilag 3, hvor underboringerne også er nummeret, svarende til numrene i tabel 1. Det bemærkes, at UB51.1 er tilføjet efter høringssvar fra Vejdirektoratet. UB51.1 er 6 meter lang og underborer et levende hegn. Underboring 52 forlænges med 12 meter. Placeringen af UB 51.1 og UB52 efter justeringen fremgår af Bilag 4. Evida oplyser, at det er en projektforsudsætning, at vandløbene underbores på den tid af året (forår/sommer), hvor vandføringerne i de underborede vandløb er lavest. Hvilket er sammenhængende med, at områderne, hvorfra underboringerne starter og slutter, tilsvarende er mindst vandlidende - altså mest tørre. Dette er, sammen med resultaterne fra de geotekniske forundersøgelser, grundlag for en teknisk set sikker og stabil underboring.

Figur 6. Forstærkningsledningen vil blive gravet ned ved brug af styrede underboringer, hvor traceet krydser veje, læhegn, beskyttede diger og beskyttet natur: Der vil blive anlagt 50 styrede underboringer i projektet.

Boreudstyret opstilles i den ene ende af underboringen og ledningen, der skal trækkes igennem, placeres i den anden ende. Ved styrede underboringer føres et borehoved gennem jorden i den ønskede linjeføring og dybde. Herefter trækkes den sammensvejste ledning med tilbage gennem boregangen. Til bore-

arbejdet anvendes boremudder med bentonit, som er et finkornet naturligt lermateriale. Hvis boreoperatøren finder det nødvendigt tilsættes også additiver til boremudderet for at stabilisere arbejdet med underboringen. Når boringen er afsluttet, ligger gasrøret omgivet af et tyndt lag af bentonit.

Styrede underboringer udføres under konstant visuel overvågning på terræn, så arbejdet hurtigt kan afbrydes i tilfælde af utilsigtede hændelser herunder blow-outs. Et blow-out er en utilsigtet frigivelse af boremudder til omgivelserne som følge af, at trykket i boringen er højt og dermed presser boremudder op gennem jordlagene til terrænoverfladen.

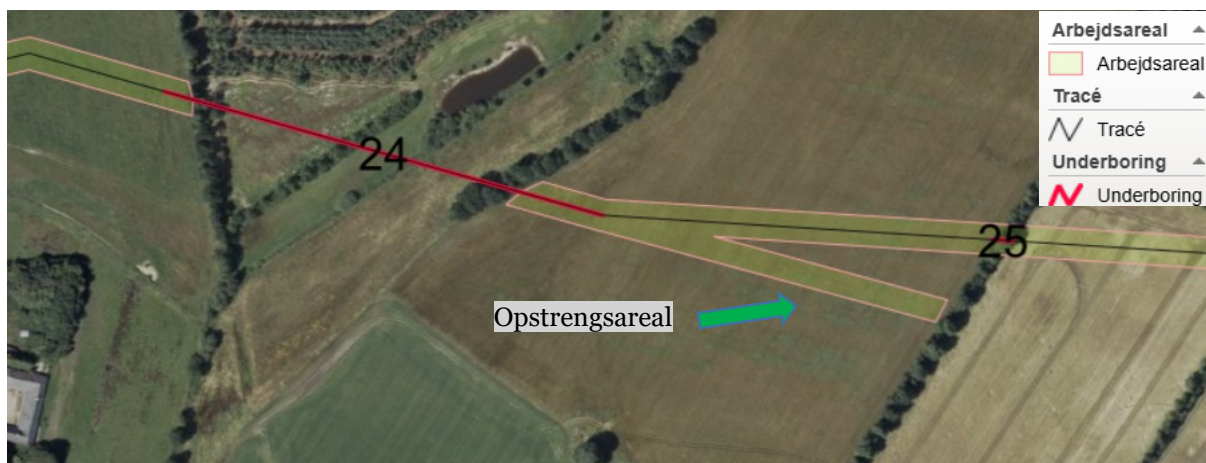
1.4.1 Boregruber og arbejdsarealerne omkring underboringerne

Styrede underboringer kræver to arbejdsarealer, én i hver ende af underboringen bestående af to boregruber. Boregruberne bruges til opbevaring af boremudder under arbejdet. Størrelsen på boregruben afhænger af gasrørstykkelsen, samt dybden på boringen, men ligger ofte mellem 2-20 m². Evidens oplyser at alle boregruber i dette projekt indeholdes inden for arbejdsarealet på de 18 meter omkring traceet. Arbejdsarealet og dermed boregruberne er afskærmet med afgrænsningshegn i perioden fra den 1. feb. til den 1. nov. Omkring boregruberne opstilles der uanset årstid, separat mandskabshegn, der synligt markerer boregruben, så mandskab og andre kan se, at de skal tage sig i agt, for at undgå faldskader ned i boregruben. Ved at anvende det finmaskede afgrænsningshegn i kombination med mandskabshegn udelukkes også risikoen for større dyrearter kan falde i boregruben.

De styrede underboringer kan udføres adskilt fra, og før det øvrige ledningsanlæg i åben grav, således at føringsrørene er klar, når gasrørene skal trækkes. Inden føringsrørene kan trækkes gennem underboringen, svejses de sammen langs tracéet i underboringens totale længde.

1.4.2 Opstrengsarealer til midlertidig opbevaring af underboringsrør

I tilfælde af at retningen på lange underboringer afviger væsentligt fra det øvrige tracé, vil arbejdsarealet afvige fra de 18 m omkring tracéet, da rør skal lægges op på bagsiden af underboringen. Rørene vil her blive klodset op, ca. 40 cm over terræn indtil underboringen er klar til rørene kan trækkes igennem. Ved de følgende underboringer er der opstrengsarealer, der afviger fra arbejdsarealet omkring tracéet: UB24, UB34, UB46, og UB52. Opstrengsarealerne kræver ingen muldafrømning og heller ingen gravearbejde. Et eksempel på et opstrengsareal er vist for UB24 i figur 7. Alle opstrengsarealer er vist på kortet i Bilag 3.

Figur 7. Opstrengsareal ved underboring 24 er et arbejdsareal udlagt i forlængelse af underboringen, hvor tracéet bøjer af. Her vil der kortvarigt samles og opbevares rør til underboringen. Der vil ikke blive afrømmet for muld.

1.4.3 Projektets planlagte underboringer

Der foretages styrede underboringer 50 steder langs ledningstracéet med en samlet længde på 2867 meter. Placeringerne af de planlagte underboringer fremgår tydeligt på oversigtskortene i Bilag 3.

Underboringerne er enkeltvis oplistet i nedenstående Tabel 1.

”Krydsning” i Tabel 1 angiver årsagen til, at de pågældende strækninger underbores. Her fremgår det, at veje, tilkørsler, vandløb, beskyttede naturtyper, sten- og jorddiger samt læhegn underbores.

Det fremgår endvidere af tabellen at underboringerne er af forskellig kompleksitet med hensyn til længder (12 - 330 meter), dybder (min. 1-5 meter) og anlægsvarighed (1-3 dage).

Underboringernes dybde

Boreddybden afhænger af de lokale forhold. Hvis de lokale forhold tillader det, ligger boringen 1 - 1,2 m under terræn, i omtrent samme dybde som ved anlæggelse i rørgrav. Underboringer ligger dog ofte dybere end 1,2 m på grund af særlige krav ved veje, jernbaner og naturområder.

Evida oplyser at følgende underboringer Ub8, Ub24, UB34 og UB46, der underborer beskyttede engområder og vandløb, at de vil blive udført dybere end 3 meter under vandløbsbund for at minimere risikoen for blow-out med boremudder til vandløb og deres omgivelser. For at finde den optimale dybde i forhold til den lokale geologi vil der forud for udførelsen af de overnævnte underboringer blive udført geotekniske boringer (små korte lodrette boringer), som vil danne grundlag for boreentreprenørens endelige planlægning af boreprofilen under vandløbene.

Underboringernes varighed

Varigheden af borearbejdet vil afhænge af længde og lokale forhold. De fleste boringer kan udføres inden for en dag og indenfor normal arbejdstid hverdage 07.00-18.00 og lørdage 07.00-14.00. Lange underboringer over flere hundrede meter kan have en varighed, hvor der kan blive behov for at fortsætte boringen i nattetimerne.

Tabel 1. Oversigt over projektets 50 underboringer med angivelse af den konkrete underboringsbegrundelse, anlægsvarighed, længde og dybde. Vandforekomster kategoriseres efter O (overfladevandsforekomster) og I (krydsning af indvindingsoplande). Kilde: Evida.

Under-boring nr. (nye)	Krydsning	Boringens længde (m)	Boringens Dybde (m)	Varighed	Krydsning af vandforekomster
UB1	Vej og vandløb	92,7	Min. 1 m under vandløbsbund	< 1 dag	
UB2	Hegn	12,2	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB3	Farrevej + hegn	150	Min. 5 m	< 1 dag	
UB5	Vej	28,2	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB7	Hegn	12,2	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB8	Beskyttet eng og vandløb (Farre Bæk, c00022)	149	Min. 3 m under vandløbsbund	1-2 dag	O
UB9	Hegn	12,2	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB10	Hegn	12,2	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB11	Hegn	12,2	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB12	Hegn	12,2	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB13	Løftlundvej	36,4	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB14	Hegn	12,2	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB15	Hegn	12,2	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB16	Hegn	27	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB17	Vej	45,8	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB18	Birkebækvej	61,8	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB19	Hegn	25	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB20	Vej	31,7	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB21	Vejlevej	67,9	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB22	Hegn	12	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB23	Frydensbjergvej	28,0	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB24	Beskyttet eng og ikke beskyttet vandløb (Birkebæk, c00513)	256	Min. 3 m under vandløbsbund	< 1 dag	O
UB25	Hegn	12	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB26	Hegn	12	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB27	Hørvejen	47,2	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB28	Skel	21	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I

Under-boring nr. (nye)	Krydsning	Boringens længde (m)	Boringens Dybde (m)	Varighed	Krydsning af vandforekomster
UB29	Hegn	24	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	II
UB30	Hovvejen	129	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	II
UB31	Levende hegn, markvej og drænkana	22	Min 1-1,2	< 1 dag	II
UB32	Hovvejen	44	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB33	Hegn	26	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB34	Beskyttet vandløb (Tilløb til Mindstrup, 05366) og Givskudvej	142	Min. 3 m under vandløbsbund	1-2 dag	I og O
UB35	Hegn	19	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB36	Givskudvej	90	Min. 1-1,2m	< 1 dag	I
UB37	Indkørsel	18	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB38	Indkørsel/Allé	27	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB39	Hegn	15	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB41	Mindstrupvej	25	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB42	Hegn og indkørsel	17	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB43	Beskyttet dige	12,8	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB44	Beskyttet dige	18,2	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB45	Knudevej	41,8	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB46	Beskyttet eng og vandløb (Tilløb til Mindstrup, 05366 og Slårup Å, 010184) samt skov	330	Min. 3 m under vandløbsbund	1-3 dag	I og O
UB47	Midtjyske motorvej	178	Min. 2,5 m under motorvej afhængig af krydsningstilladelse	1-2 dag	
UB48	Beskyttet dige	14,6	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB49	Ildvedvej	26,2	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	I
UB50	Beplantning	300	Min. 1-1,2 m	1-2 dage	
UB51	Kandborgvej	24,8	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB51.1	Hegn	6	Min. 1-1,2 m	< 1 dag	
UB52	Viborg Hovedvej og Sønderbrogade	115	Min. 1-1,2 m	1-2 dage	
I alt		2.867m			

1.4.4 Boremudder

I forbindelse med underboringer anvendes borevæske. Borevæskens funktion er at reducere friktionen mellem borehovedet og jorden, men fungerer også som forstærkning så borehullet ikke falder sammen, da boremuddet (borevæske blandet med udboret jord) klistrer sig til borehullets væg. Borevæske tilføres løbende i boregruben, imens boringen gennemføres. Når boringen er afsluttet, vil boremudder i gruberne blive suget op og håndteret som affald og køres til godkendt modtager efter kommunens anvisninger.

Evida oplyser, at det sikres, at der ikke sker afløb af boremudder fra boregruberne til omkringliggende arealer, herunder §3-natur, -vandløb, -søer og dræn eller andre overfladevandsforekomster. Blandt andet ved afskærmning af boregruberne med afgrænsningshegn og ved at føre nøje kontrol med tilførsel af borevæske og kemikalier. Endvidere oplyses det, at der ikke bores under kraftigt regnvejr, hvor vandtilstrømning ikke kan kontrolleres. Og det oplyses, at det er projektforsudsætning at underboringerne udføres, når områderne er mindst vandlidende, da det teknisk set er mindre udfordrende. I tilfælde af regnvejr med mindre vandtilstrømning til boregruben, inddrages vandtilstrømningen i boremudderblandingen for at undgå overløb af boremudder til omgivelserne. Boremudder består af jord fra boringen og en borevæske som boreentreprenøren selv blander.

Borevæsken består af vand tilsat 2-3 % bentonit og op til 1 % additiver, som ændrer borevæskens egenskaber, herunder smøreevne og viskositet. Hvilke additiver der anvendes afhænger af geologien og andre forhold på lokaliteten samt af underboringens længde, diameter og dybde. Evida stiller krav til boreentreprenøren, så der kun anvendes de typer af borevæskeprodukter: bentonit og additiver i de koncentrationer, som er dokumenteret uskadelige for jord, grundvand og overfladevand i DHI's rapporter 2021 om risikovurdering af boremudderprodukter (Bilag 10a og 10b).

For at kunne udelukke en eventuel påvirkning af grundvand og overfladevand har Evida valgt ud fra en konkret vurdering, at der i nærværende projekt vil blive stilet skærpede krav til valg af borevæskeprodukter. De skærpede krav 1-5 fremgår af figur 8, der viser udklip fra Evidas projektbeskrivelse.

Evida oplyser, at DHI-rapporternes vurderinger er gældende for indeværende projekt, idet vurderingerne er baseret på Baltic Pipe-projektet, hvor ledningens diameter på 1 meter er betydeligt større end de gasrør der nedgraves i projektet, der kun har en diameter på 21,9 cm. Dermed vil dette projekts forbrug af boremudder være mindre. Evida er indforstået med, at hvis der bliver behov for at anvende andre borevæskeprodukter eller i højere koncentrationer end dem vurderet i DHI-rapporterne, vil der være tale om en projektændring jf. miljøvurderingsbekendtgørelsens bilag 2, pkt. 13a.

Evidas specifikke krav betyder, at entreprenøren i dette projekt skal overholde følgende punkter:

1. Der må kun anvendes de risikovurderede borevæskeprodukter, der er angivet i DHI's rapporter. Med undtagelse af følgende produkter som ikke kan anvendes;
 - a. TUNNEL-LUBE, TORQUE GUARD, Dämmer light 300 UW, Centrament Stabi 520, idet de indeholder biocider, og
 - b. følgende kan ikke anvendes indenfor indvindingsoplande **EZ-MUD® GOLD, TEQGEL, Cebogel OCMA, CLAY CUTTER™ PRO**, da en overskridelse af grundvandskvalitetskriteriet³ kan forekomme.
 - c. følgende kan ikke anvendes ved underboring af vandløb **N-Seal, PAC-R, Hydraul-EZ, XAN-Bore EZ-MUD-GOLD, Tunnel-Lube, Drill-Terge, CLAY CUTTER™ PRO, Bentoniet HV, TORQUE GUARD og Baro-Gel**
 - d. **PAC-R** kan anvendes ved i praksis at anvende en lavere dosering, der sikrer at miljøkvalitetskrav ikke overskrides.
2. Der må kun anvendes borevæskeprodukter i de koncentrationer, der er angivet i DHI's risikorapporter.
3. Der må ikke anvendes additiver indeholdende biocider
4. Hvis produktbladet/deklarationen tilhørende det enkelte additiv er nyere end DHI's risikovurderinger fra 2021 skal det sikres, at koncentrationen af potentielt skadelige indholdsstoffer ikke er højere end den sammensætning, der er angivet i DHI's risikovurdering.
5. Hvis produktbladet/deklarationen tilhørende det enkelte additiv er nyere en DHI's risikovurderinger fra 2021, skal det sikres, at der ikke er tilføjet nye komponenter og indholdsstoffer, der ikke er undersøgt gennem DHI's risikovurdering.

Hvis ingredienssammensætningen i det enkelte borevæskeprodukt er uændret i forhold til DHI's risikovurdering - eller hvis ingredienssammensætningen af potentielt skadelige indholdsstoffer i ingredienssammensætningen er lavere end i DHI's risikovurdering, kan produktet fortsat anvendes.

Figur 8. Udklip fra Evidas projektbeskrivelse vedr. kvalitetskrav til borevæskeprodukter. Kilde Evida.

Tabel 2: Estimerede boremuddermængder

Projektets samlede boringslængde	Vandforbrug (m ³)	Bentonit (t)	Borevæske (t)	Additiver	Boreslam der skal fjernes (t)
2.849 m	573	13	587	1-5 % af den tilsatte bentonit.	855

1.4.5 Blow-out

For alle underboringer vil der være en risiko for blow-out med boremudder. Under et blow-out, som er en utilsigtet hændelse, siver boremudder ud i omgivelserne og på terrænoverfladen eller op over vandløbsbund.

Sandsynligheden for blow-out afhænger af flere faktorer f.eks. jordbundens struktur, samt dybde og længde på underboringen. Som udgangspunkt falder risikoen for blow-out med dybden af boringen, mens risikoen stiger med længden.

Evida oplyser, at mængden af boremudder der kan risikere at frigives ved et blow-out til omgivelserne ligger mellem en skovfuld og op til flere kubikmeter ($< 20\text{m}^3$). Eftersom rørene i projektet er forholdsvis små i forhold til Baltic Pibe projektet, vil forventede mængder af boremudderudsivninger tilsvarende være mindre i tilfælde af blow-out.

Erfaringsmæssigt sker de fleste blow-outs på terræn og typisk i nærhed til boregruberne, hvor boreddybden stadig er lille. Hvis der sker et blow-out på terræn vil boremuddret blive fjernet med håndredskaber eller blive suget op med en slamsuger eller anden pumpe.

Det er mere komplekst at opsamle boremudder i vandløb end på terræn, da boremuddret kan spredes og føres med vandløbsvandet nedstrøms.

Evida oplyser, at der er flere muligheder for at mindske risikoen for blow-out. Herunder nævnes at risikoen kan mindskes ved at bore i stabile geologiske lag og ved at øge boreddybden.

Evida oplyser, at de for at mindske risikoen for blow-out i forbindelse udførelse af underboringer under beskyttede områder vil få udført forundersøgelser med geotekniske boringer forud for underboringerne, med henblik på at kunne optimere boreddybderne på de fire underboringer (Farre Bæk (UB8), Birkebæk (UB24), Tilløb til Mindstrup (UB34) og Slårup Å (UB46)).

Evida nævner i øvrigt, at der i forbindelse med udførelse af underboringer kan blive udført små aflastningshuller, hvilket erfaringsvist reducerer trykket og dermed risiko for blow-out. Det er også nævnt som en projektforsættning, at boreentreprenøren kontinuerligt under borearbejdet overvåger og reagerer på trykket i underboringen, for at minimere risikoen for blow-out.

Et aflastningshul er i princippet et "kontrolleret" blow-out, hvor der på udvalgte strategiske steder foretages små lodrette borehuller fra terræn og ned til den styrede underboring. På den måde vil boremuddret trykkes op gennem aflastningshullerne i stedet for det overliggende jordlag. På terrænoverfladen vil det være muligt at opsamle blow-out med f.eks. en slamsuger, hvorefter boremuddret enten tilføjes en boregrube eller køres til godkendt modtageanlæg.

1.4.6 Beredskabsplan for blow-out

For at minimere påvirkningen af miljøet i forbindelse med eventuelle blow-outs har Evida oplyst, at de i samarbejde med entreprenøren vil udarbejde en beredskabsplan, der tilpasses de lokale forhold i projektet, hvor der fastsættes en række typiske forholdsregler, afhængig af underboringens placering. Evida har i bilag 9 angivet hvilke krav, der vil blive stillet til beredskabet og indgå i de færdige beredskabsplaner. Beredskabsplanen drøftes med kommunerne forud for anlægsarbejdet.

Fælles for alle underboringer vil der være krav til entreprenøren om kontinuerlig overvågning, af alle underboringer, af terræn og vandløb, når underboringen pågår. Derudover følger en boreansvarlig kontinuerligt borehovedets fremdrift under jordoverfladen, ved at gå på terrænoverfladen med et måleudstyr, der blandt andet informerer om borehovedets placering, dvs. man har helt kontrol over fremdriften ift. længde og dybde. I forbindelse med underboring af vandløb vil der blive stillet skærpet krav.

Der udarbejdes specifikke beredskabsplaner for fire underboringer der føres under beskyttede områder: Farre Bæk (UB8), Birkebæk (UB24), Tilløb til Mindstrup (UB34) og Slårup Å (UB46) og en generel plan for øvrige underboringer. Her vil ekstra mandskab stå klar nogle meter længere nedstrøms (typisk omkring 50 meter), hvor de vil være klar til at nedsænke en spærring, eksempelvis halmballer, der skal hindre spredning af boremudder nedstrøms i vandløbet.

Hvis der observeres udsivning af boremudder i vandløbet, vil observatøren ved borehovedet og som ser opsvivende boremudder straks melde det til den del af beredskabet, som står klar nedstrøms ved vandløbet. De vil nedsænke afspærring med det samme. Med de begrænsede vandløbsbredder og dybder, der

gælder for vandløbene der krydses i projektet, så forventer Evida, at vandløbene vil kunne afspærres indenfor få minutter fra at udsivningen observeres.

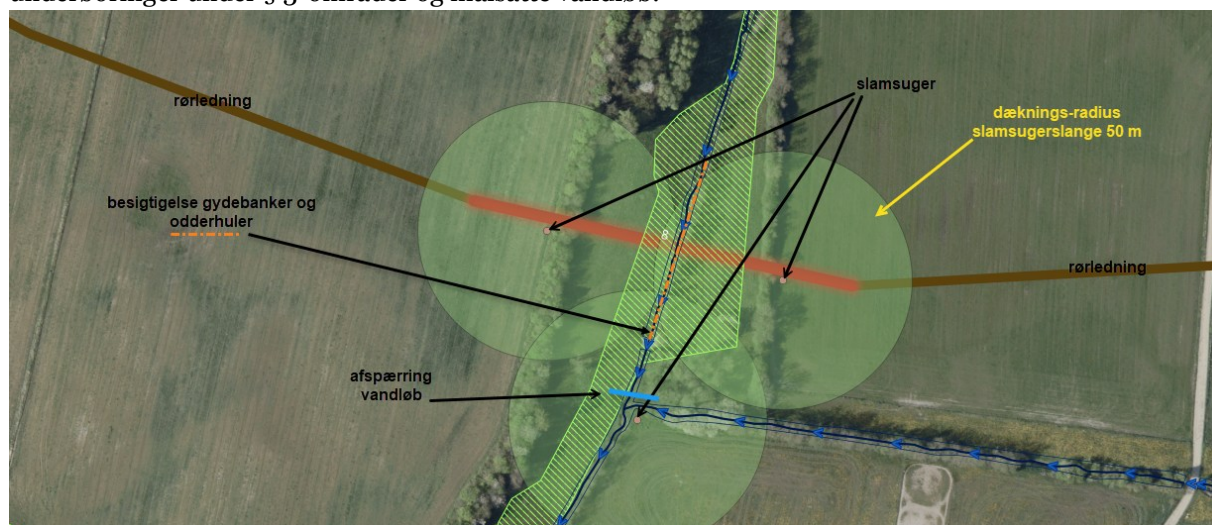
Evida har i Bilag 13 argumenteret for, at det for de 4 målsatte vandløb der underbores er realistisk at kunne nå at spærre vandløbet af nedstrøms inden boremudder trænger længere ned i vandløbssystemet. Baseret på 2025 modellerede data vil vandløbene i perioden april-oktober have så lav vandføring at der er flere minutter til rådighed til at få etableret afspærringen.

Derudover har Evida oplyst, at der vil blive stillet krav til entreprenøren om at sikre at der er slamsuger eller en lignende foranstaltning til stede i området, som kan dække området³ som er i risiko for blow-out. En eller flere slamsugere vil stå klar når arbejdet med underboringer under vandløb påbegyndes, uanset om der sker en udsivning af boremudder, så de akut er klar til at suge boremudder op.

Evida har garanteret at al boremudder og afspærringen er fjernet indenfor maksimalt 8 timer.

Et eksempel på, hvordan Evida har forberedt beredskabet under et § 3-vandløb, ses i figur 9. Her er med en blå markering vist, hvor vandløbet kan spærres af i tilfælde af blow-out. De små orange prikker viser, hvor slamsuger kan placeres, mens de grønne cirkler viser, hvor langt slamsugerslangerne kan nå ud og suge op. Det fremgår af figuren, at 3 slamsuger med deres 50 meter slanger vil være i stand til at kunne rense op på hele vandløbsstrækningen fra underboringen (rød markering) og frem til afspærringen (blå markering).

Evidas projektbeskrivelse behandler tilsvarende, hvordan lignende beredskab vil stå klar ved de 3 øvrige underboringer under § 3-områder og målsatte vandløb.

Figur 9 – Kortudsnit som viser beredskabsmuligheder ved underboring af Farre bæk (UB8). Bækken kan afspærres (blå streg), der kan etableres 3 x slamsugere, som kan dække terræn og bæk, ift. en eventuel opsugning af boremudder.

1.5 Tørholdelse af rørgrave og boregruber

Evida oplyser, at hvis tørholdelse af rørgrav eller af boregruber inden de tages i brug er nødvendig, så vil vand blive pumpet op fra graven/boregruben med en dykpumpe. Overfladevand vil blive ledt til omkringliggende arealer til lokal nedsivning. Der ledes aldrig direkte til åbne vandflader eller nærmere end

³ Dvs. har en dæknings-radius, indenfor hvilken der vurderes at være risiko for en udsivning af boremudder til terræn eller i vandløb.

25 m til recipienter. Der bortledes ikke på arealer med terrænfald ned mod recipienter, hvor vandet kan løbe af overfladen.

De præcise udledningpunkter koordineres mellem entreprenør og lodsejer og er afhængig af de lokale forhold. Forud for anlægsperioden, overleveres et kort med angivelse af de terrænnære grundvandsforekomster til entreprenøren, så entreprenøren kan sikre, at vandet bortledes til samme grundvandsforekomst, som det blev pumpet op fra.

Hvis ikke der er mulighed for at bortlede overfladevand/tilstødende grundvand efter ovenstående forholdsregler, bortledes vandet med slamsuger og udledes til kloak efter aftale med det lokale spildevandsselskab.

1.6 Midlertidige depotpladser til opmagasinering

I projektet er der behov for etablering af 3 midlertidige rørdepoter/arbejdsarealer, hvor materiale oplægges, for efterfølgende at blive transporteret ud langs traceet. Pladserne bruges til oplag af gasrør, gennem hele anlægsperioden. Depotpladserne er udelukkende til opbevaring af gasrør, forud for nedlægning i rørgrav. Der opbevares ikke kemikalier eller brændstof på depotpladserne. Evida oplyser, at de er i dialog med Vejle og Hedensted Kommuner om de nødvendige tilladelser forud for etablering af depotpladser. Evida oplyser, at de er i tæt dialog med Vejdirektoratet om arbejdet langs med Viborg Hovedvej, inkl. etablering af og tilgang til den planlagte rørdepotplads indenfor vejbyggelinjen.

De tre depotpladser er midlertidige og tilgås, hvor tracéet krydser offentlige eller anlagte veje. Den forventede placeringen fremgår af Evidas projektbeskrivelse side 21 (Bilag 2, figur 6) og af oversigtskortet i bilag 3. De tre arealer er navngivet Give, Givskud og Tørring og arealbehovet på de tre depotpladser er henholdsvis 6000 (Give), 4000 (Givskud) og 3500 (Tørring) m².

Rørdepoterne vil være afgrænset med afgrænsningshegn. Området klargøres ved at muldafrømme arealet (under overvågning fra det lokale museum), anlægge stabilgrus (30 cm), etablere sandmiler (til rør), som dækkes af med fiberdug. Når pladsen sløjfes og inden arealet retableres, vil der blive udtaget et passende antal jordprøver til analyse, som dokumentation for at arealet efterlades uden forurening. Evida står for udtagning af jordprøverne, som efterfølgende analyseres på et akkrediteret laboratorium. Hvis analyserne efterfølgende medfører håndtering af forurenede jord, er Evida ansvarlig for at det håndteres i dialog med kommunen (anmeldelse i jord-web). Evida oplyser, at retableringen foregår ved at fiberdug og sandmiler fjernes. Stabilgrus fjernes og topmuld tilbagelægges. Tilbagelevering af området til lodsejer forudsætter at lodsejer underskriver tilfredshedserklæring.

1.7 Trykprøvning af gasrør

I takt med at rørene samles, så vil de blive trykprøvet i sektioner med vand og trykpumpeudstyr. Vandet medbringes enten af entreprenør/trykprøvefirma. Alternativt anvendes der vand fra lokal vandboring eller vandforekomst. Mængden af trykprøvevand, der skal anvendes til hele strækningen er det samme, som ledningens volumen, svarende til ca. 670 m³. I visse tilfælde kan vandet også flyttes sektionsvist og dermed genbruges, hvilket kan reducere vandforbruget væsentligt.

Eftersom det trykprøvede vand kan indeholde en begrænset mængde metalrester fra stålroret, vil alt vandet efter trykprøvningen afledes som spildevand til kloak, efter aftale med kommune og lokalt spildevandsselskab.

1.8 Materialeforbrug og affaldshåndtering

Evida oplyser i tabel 3 deres estimerede forbrug af råstoffer:

Herudover tilsættes der ca. 1-5 % additiver til den tilsatte bentonit. I visse tilfælde kan boremudder genbruges, hvis de lokale forhold tilsiger dette, hvilket vil begrænse behovet for vand og bentonit væsentligt.

Tabel 3: Estimerede råstofmængder

Type	Mængde
Stål (rør og fittings)	473 tons
Sand til sandomfyldning af rør	642 m ³
Grus til rørdapotpladser ⁴	340 m ³
Vand til skurvogn	10 m ³
Vand til boremudder	573 m ³
Bentonit	14 tons
Vand til trykprøvning	670 m ³

I tabel 4, gives et estimat på, hvor meget affald, der skal køres bort fra området og hvorhen det skal anbringes.

Tabel 4 Estimerede affaldsmængder

Type	Mængde	Bortskaffelse
Skrot	5 t	Skrothandler
Boreslam	855 t	Deponi eller godkendt modtageranlæg
Vand fra trykprøve	670 m ³	Håndteres efter aftale med kommune.

1.9 Trafik- og adgangsforhold

Der vil i forbindelse med anlæggelsen af ledningen forekomme transporter med tung trafik til- og fra projektområdet. Alle transporter vil ske fra offentlig vej, og langs tracéet inden arbejdsområdet. Der køres ikke på tværs af markarealer eller lignende, for at komme til tracéet.

Alle transporter sker inden for normal arbejdstid.

Transporterne er fordelt ud på hele tracéet, så alle transporter sker ikke af én indkørsel. Derved er belastning af transporter med tung trafik fordelt ud over et stort område, og afhængigt af entreprenørens planlægning.

Ud over tung trafik med lastbiler vil der i forbindelse med anlæggelsen være mandstrafik i varebiler/personbiler, til og fra arbejdspladserne på tracéet. For mere specifik beskrivelse af transporterne henvises til Evidas projektbeskrivelse s. 22-23 (Bilag 2).

Tabel 5 Estimerede til- og frakørsler, dvs. grove overslagsberegninger. Når der f.eks. står 17 til og fra kørsler under "rørmaterialer" betyder det at der er kørt 17 læs til rørlagerpladsen.

Type	Transporttype	Antal til- og frakørsler
Rørmaterialer	Lastbil	18
Sand	Lastbil (18 kbm/læs)	36
Grus (depotpladser)	Lastbil (24 kbm/læs)	14
Skrot	Lastbil	1

⁴ Der etableres kun grus på kørevejen, som arealmæssigt udgør 1/4 af rørdapotpladsen (1500 + 1000 + 875 m²). Der etableres 10 cm grus, som leveres på lastbil (~24m³/læs)

Boremudder (inkl vand) tilkørsel	Lastbil/blandebil (38 t/læs)	15
Boremudder frakørsel	Slamsuger (14 t/læs)	61
Tilkørsel af trykprøvevand	Lastbil (38 m ³ /læs)	18
Bortkørsel af trykprøvevand	Lastbil (38 m ³ /læs)	18
Køreplader	Lastbil	64
Diverse	Lastbil/kran	50

1.10 Fældning af træer eller rydning af levende hegn

Der vil i projektet ikke være behov for at fælde træer, idet levende hegn og skovarealer underbores.

1.11 Synlige overjordiske anlæg og servitutter

Efter anlægsfasen er overstået vil mærkestandere være de eneste synlige overjordiske anlæg.

Tracéets placering i jorden markeres med mærkestandere, der er synlige 1,60 m over jordoverfladen, se figur 10. Mærkestanderne sættes typisk i udvalgte matrikelskel for at angive gasledningens retning. Formålet med mærkestanderne er, at gøre øvrige opmærksomme på ledningens tilstedeværelse når der graves/arbejdes, så der ikke påføres graveskader på ledningen.

Da gasledningen anlægges under terræn, vil den når den er anlagt, foruden afmærkningsstandere på ca. 160 cm's højde over terræn, være usynlig i landskabet. Ledningstracéet er hovedsageligt placeret på private lodsejeres arealer og i mindre omfang i vejarealer, hvor ledningen placeres under gæsteprincippet.

Figur 10: Billede af mærkestander, der markerer F-net ledning

Alle berørte lodsejere kontaktes i forbindelse med rettighedserhvervelsen, som gennemføres med frivillige aftaler eller ekspropriation. Hvor ledningsanlægget etableres i arealer ejet af private lodsejere, pålægges en standardservitut på 10 meter, 5 meter på hver side af ledningen. Af servituten fremgår de begrænsende restriktioner, som lodsejeren pålægges i servitútbæltet, herunder at arealet ikke må be-

bygges eller beplantes med træer med dybtgående rødder. Markarealerne kan fortsat anvendes til almindelig landbrugsmæssig drift efter etablering af ledningsanlægget. Servitutten skal beskytte anlægget og sikre Evida adgang til at vedligeholde anlægget, herunder opspore og udbedre fejl.

2. Tidsplan og varighed af anlægsarbejdet

Anlægsperioden forventes at have en samlet varighed på et år og arbejdet forventes udført i fra Q1-2026 til Q1-2027. Arbejdet vil ske etapevis og anlægstiden for de enkelte delstrækninger vil derfor være kortere.

Arbejdet sker inden for normal arbejdstid, på hverdage mellem 07.00-18.00 og lørdage mellem 07.00-14.00, hvilket følger Hedensted og Vejle Kommuners forskrifter for alm. arbejdstid for midlertidige bygge- og anlægsaktiviteter. Arbejdstiderne gælder også for levering og afhentning af materialer.

Evida oplyser at underboringerne: UB34, UB46 og UB47 på grund af boringernes længder, ikke kan gennemføres på 1 dag, men afsluttes indenfor 2-3 dage. Det er ikke forventningen, at der skal arbejdes udenfor normal arbejdstid. I forbindelse med gennemtrækningen af røret, som udføres når gennemboingen er afsluttet, skal itræknings-processen udføres uden afbrydelse, for at hindre at røret "sætter sig fast". Hvis der opstår uforudsete problemstillinger i denne proces, kan det ikke udelukkes at arbejdet strækker sig ind i aften og nattetimerne. Dette forventes højst at kunne ske for én enkelt arbejdsdag, for hver af de tre nævnte underboringer. Entreprenøren vil på forkant varsle kommunen om dette, og de afgør om det kræver en dispensation.

Dermed er det kun, hvis der er uforudsete udfordringer, som medfører at man ikke kan nå det indenfor almindelig arbejdstid, at man ser sig nødsaget til at arbejde hen over en aften/nat.

Ved uheld som f.eks. blow-out og oliespild kan der tilsvarende være behov for at arbejde uden for normal arbejdstid for at afbøde eventuelle skader fra uheldet.

Anlægsarbejdet anmeldes til Vejle- og Hedensted Kommune, i henhold til Bekendtgørelse om miljøregulering af visse aktiviteter, mindst 14 dage før opstart.

3. Vurdering

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) har på baggrund af ansøgningsmaterialet vurderet, at projektet ikke vil medføre en væsentlig indvirkning på miljøet, og derfor ikke kræver udarbejdelse af en miljøvurdering. Dette er uddybet og begrundet nedenfor i de følgende afsnit.

4. Målsatte vandforekomster

Vandrammedirektivets Artikel 4 fastsætter de grundlæggende miljømål for vand, herunder forbud mod forringelse og krav om at nå god økologisk og kemisk tilstand for overfladevand og grundvand.

I Danmark er vandrammedirektivets bestemmelser bl.a. implementeret i Lov om vandplanlægning⁵. Af § 7, stk. 2, nr. 1, i Lov om vandplanlægning, følger, at grundvands- og overfladevandområdernes til enhver

⁵ [LBK nr 126 af 26/01/2017 af lov om vandplanlægning](#)

tid aktuelle tilstand, herunder i forhold til de enkelte kvalitetselementer, skal beskyttes mod forringelse. Denne forpligtelse er uddybet i Indsatsbekendtgørelsens § 8.⁶

EU-Domstolens har i forbindelse med dom af 1. juli 2015, *Weser-dommen*⁷ præciseret, at de miljømål, som medlemsstaterne fastsætter i vandplaner i medfør af vandrammedirektivet, er bindende for medlemsstaterne, når projekter skal godkendes eller afvises. Medlemsstaterne må derfor ikke give tilladelse til projekter, der forringer tilstanden af et vandområde.

Vedrørende begrebet ”forringelse af tilstanden”, som ikke er defineret i vandrammedirektivet, fandt EU-Domstolen, at et vandområdes tilstand forringes, hvis bare ét miljøkvalitetselement for vandområdet forringes som konsekvens af et projekt og rykker en klasse ned i tilstandsvurdering. Hvis miljøkvalitetselementet er i den laveste klasse, vil enhver forringelse af elementet medføre en forringelse af tilstanden.

Miljømål og tilstandsvurderinger for de danske vandforekomster, der er omfattet af vandrammedirektivet er beskrevet i vandområdeplanerne VP3 2021-2027. I forbindelse med genbesøg af vandområderne er der udført nye målinger for nogle af elementerne de målsatte vandforekomster vurderes på. ”VP3 efter genbesøget 2021-2027”, som trådte i kraft 1. januar 2026 efter en politisk aftale og en offentlig høring, er nu gældende på området. I MiljøGis⁸ er det muligt at tilgå de opdaterede data og kort efter genbesøget af vandplanerne for de specifikke områder: vandløb, søer, kystvande og grundvandsforekomster.

Der gøres opmærksom på, at tilstandsbeskrivelserne i Evidas projektbeskrivelse er fra en periode i efteråret 2025, hvor tilstande efter genbesøget havde været i høring. Efter høringsfristen er der sket små justeringer særligt i forhold til kemiske data og nationalspecifikke miljøkrav, hvilket forklarer at tabellerne i Evidas Projektbeskrivelse ikke er opdateret med seneste data. Tilstandene i følgende tabeller er de nyeste og de gældende efter 1.jan 2026.

I det følgende beskrives de aktiviteter i projektet, der potentiel kan påvirke de målsatte vandforekomster. Efterfølgende vurderes der på, om projektet kan forventes at påvirke direkte og nedstrøms berørte vandområder og medføre tilstandsændringer eller forhindre målopfyldelse for det enkelte målsatte vandområde, jf. lov om vandplanlægning og indsatsbekendtgørelsen.

4.1 Aktiviteter der kan påvirke vandforekomster

Potentielle påvirkninger fra projektet, der direkte eller indirekte kan påvirke målsatte vandforekomster i eller nær projektområdet, omfatter:

- opfyldning af åben grav omkring rørledning
- tørholdelse af boregruber og rørgrave under anlægsarbejde
- boremudder fra styrede underboringer
- oppumpning af vand til trykprøvning af gasrør

Det vil ikke være alle anlægsaktiviteter der potentielt kan medføre påvirke på alle vandforekomster. De potentielle påvirkninger, der er relevante for vurderingen af den enkelte vandforekomst, inddrages i relevante afsnit.

⁶ BEK nr. 1669 af 08/12/2025 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter

⁷ <https://jurainfo.dk/artikel/ny-udtalelse-fra-eu-domstolen-om-konkrete-konsekvenser-af-miljoemaal-efter-vandrammedirektivet>

⁸ https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?&profile=vandrammedirektiv3_2-2025

4.2 Målsatte grundvandsforekomster

Grundvandsmagasinerne i Danmark opdeles i tre typer; terrænnære, regionale og dybe. Projektet krydser hen over 10 grundvandsforekomster: 2 terrænnære, 2 regionale og 6 dybe.

Alle de 10 grundvandsforekomster, der ligger under projektområdet, er målsat til god kvantitativ tilstand og god kemisk tilstand. Grundvandsforekomsternes ID og aktuelle tilstande fremgår af tabel 6,

Tabel 6: – oversigt over de grundvandsforekomster, som projektområdet krydser, og deres tilstande jf. de genbesøgte vandplaner.

Navn (ID)	Typologi	Kvantitativ tilstand	Kemisk tilstand (Årsag til manglende målopfyldelse)
DK111_dkmj_13_ks	Terrænnær	God	God
DK105_dkmj_232_ks	Terrænnær	God	Ringe (pesticider)
DK108_dkmj_988_ks	Regional	God	Ringe (pesticider)
DK108_dkmj_1065_ps	Regional	God	God
DK108_dkmj_1012_ps	Dyb	God	God
DK108_dkmj_1024_ps	Dyb	God	God
DK108_dkmj_1046_ps	Dyb	God	God
DK105_dkmj_39_ks	Dyb	God	God
DK105_dkmj_716_ks	Dyb	God	God
DK108_dkmj_721_kd	Dyb	God	God

Grundvandsforekomsterne er i god kvantitativ og kemisk tilstand, på nær de to forekomster DK105_dkmj_232_ks (terrænnær) og DK108_dkmj_988_ks (regional), som er i ringe kemisk tilstand pga. måling af pesticider over kvalitetskravet for pesticider.

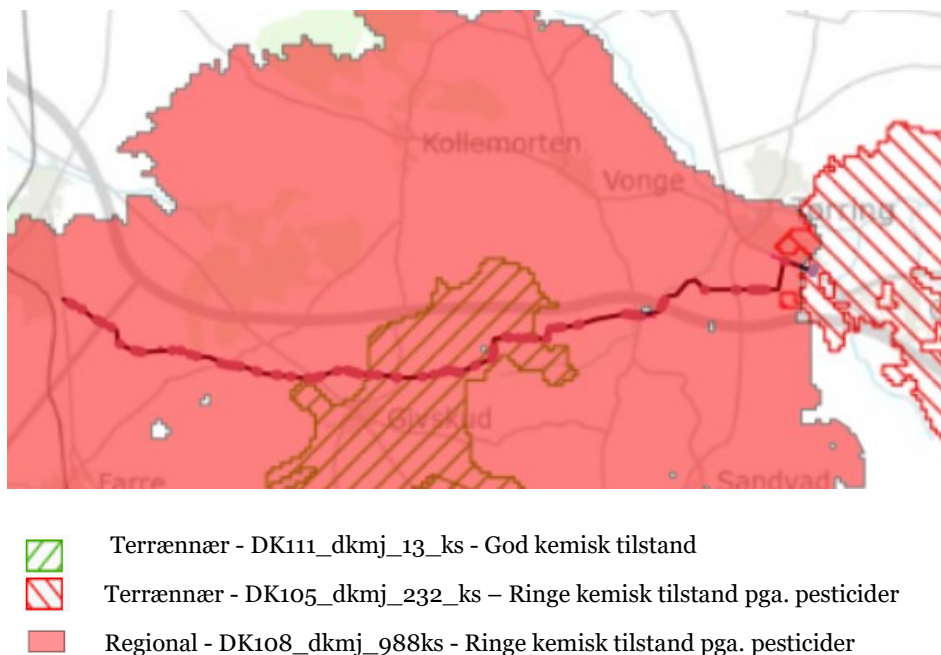
Af de 10 grundvandsforekomster, der er kortlagt indenfor projektområdet, er det forekomsterne, der ligger øverst, tættest på terræn der vil være mest udsatte for påvirkning fra projektet. Der er tre grundvandsforekomster, som ligger tæt på terræn. Ifølge dokumentationsbladet⁹ for forekomsten, så er forekomsten DK108_dkmj_988_ks flere steder terrænnær med en middeldybde på 4,1 meter under terræn.

Under hele projektstrækningen ligger der således jf figur 11 forholdsvis terrænnære grundvandsforekomster, hvis kemiske tilstande er kortlagt ”ringe” pga. pesticider. For grundvandsforekomster er ”ringe” den dårligste tilstand, jf. vandplanlægningen.

De 7 grundvandsforekomster der ligger dybere (1 regional og 6 dybe) er alle vurderet til at være i såvel god kemisk som god kvantitativ tilstand.

Det gælder for alle danske kortlagte dybe grundvandsforekomster, og derfor også de dybe forekomster under projektområdet, at de er uden direkte kontakt til vandløb, søer eller potentielt grundvandsafhængige terrestriske økosystemer og at topkoterne er mindst 25 meter under terrænet.

⁹ [Dokumentationsark A for grundvandsforekomst GVF DK108_dkmj_988_ks](#)

Figur 11. Udbredelsen og den kemiske tilstand af de tre grundvandsforekomster: DK111_dkmj_13_ks, DK105_dkmj_232_ks og DK108_dkmj_988ks, der ligger tættest på terræn og på projektet.

Eftersom projektet med nedlægning af rør i rørgrav sker inden for 2 meters dybde fra terræn og de fleste af projektets underboringer også forventes udført forholdsvis terrænnært er det forventeligt, at det vil være de terrænnære og regionale grundvandsforekomster, der primært vil kunne blive påvirket af projektet, hertil skal det dog nævnes, at i fald der vil ske oppumpning af trykprøvevand fra en af de dybere grundvandsforekomster, så vil den potentielt også kunne blive direkte påvirket.

4.2.1. Påvirkning af grundvandsforekomsternes kvantitative tilstande - anlægsfase

Som nævnt er alle de 10 grundvandsforekomster, som ligger inden for projektområdet, kortlagt til at have en god kvantitativ tilstand. En god kvantitativ tilstand indikerer bl.a. at vandmængderne er optimale, at den langsigtede gennemsnitlige indvinding ikke overstiger den tilgængelige grundvandsresource. Der skal være balance, så indvindingen ikke skader overfladevand, vådområder eller medfører indtrængning af saltvand.

Evida argumenter i projektbeskrivelsen for, at projektet ikke vil påføre forekomsterne en væsentlig påvirkning af deres kvantitative tilstande:

Om risikoen for påvirkning af jordlagenes drænforhold under opfyldning af åben grav

Der kan være en risiko for at tilføre den ca. 1,2 meter dybe rørgrav en dræneffekt langs selve rørgraven, hvis opfyldning af åben grav omkring rørledning sker med sand. Evida har oplyst, at hvis det findes nødvendigt at sandomfylde, så vil der blive lagt lerskotter ned i rørgraven med 50 m mellemrum for at undgå dræneffekt eller hydrologiske ændringer på nærliggende naturområder eller påvirkning på områdets grundvandsstrømning.

Om risikoen for påvirkninger af grundvandsspejl ved tørholdelse af rørgrav og boregruber

I våde perioder, eller i områder med tilsivende grundvand, kan det være nødvendigt med tørholdelse af rørgraven i forbindelse med nedlægning af rør. Varigheden er ofte kortvarig og typisk af få dages varighed, som følge af den korte anlægsperiode på de enkelte delstrækninger.

Evida har beskrevet, at hvis tørholdelse er nødvendig, pumpes vand op fra graven med en dykpumpe. Overfladevand vil blive tilledt omkringliggende arealer til lokal nedsivning. Evida har også oplyst at, de præcise udledningpunkter koordineres mellem entreprenør og lodsejer og er afhængig af de lokale forhold. Evida oplyser, at de forud for anlægsperioden, vil udlevere et kort med angivelse af de terrænnære grundvandsforekomster til entreprenøren, så entreprenøren kan sikre, at vandet bortledes til samme grundvandsforekomst, som det blev pumpet op fra. Evida oplyser, at der er tale om begrænsede vandmængder. Evida beskriver yderligere, at hvis der ikke er mulighed for at bortlede overfladevand eller tilstødende grundvand efter ovenstående forholdsregler, bortledes vandet med slamsuger til godkendt spildevandsmodtager.

Evida oplyser om områdets drænforhold, at tracéet kun krydser enkelte lavninger, hvor der jf. Bluespot-modeller kan opstå risiko for midlertidige oversvømmelser i tilfælde af meget kraftige regnhændelser. (Bluespot er et screeningsværktøj, der bruges til at identificere, hvilke lavninger i terrænet, der vil fyldes med vand efter en given mængde nedbør). Den anvendte bluespot-model dækker oversvømmelsesrisiko i lavninger, ved ekstremt kraftige regnhændelser (30 mm). Eftersom der er tale om små lavninger, så kan anlæggelsen tilrettelægges og planlægges efter vejrforholdene og bortskaffelse af vand kan håndteres efter ovenstående praksis.

Det kan også blive nødvendigt at tørholde boregruber inden de tages i brug med boremudder. Varigheden er ofte kortvarig og typisk en enkelt, til få dages varighed. Evida har beskrevet, at hvis tørholdelse er nødvendig, pumpes vand op fra gruben med en dykpumpe og nedsives lokalt efter samme fremgangsmåde som ved nedsivning fra overfladevand fra rørgrav.

Når først arbejdet med underboringen er i gang og der er tilførsel af boremudder til boregruben, så vil der ikke blive bortledt vand til nedsivning herfra.

Oppumpning af vand til trykprøvning af gasrør

Evida oplyser, at der forventes anvendt op til ca. 670 m³ vand til trykprøvning af gasrøret. Da trykprøvningen typisk sektioneres, er det ikke sikkert, at alt vand kommer fra samme sted. I visse tilfælde kan vandet også flyttes sektionsvist og dermed genbruges, hvilket kan reducere vandforbruget væsentligt. Vandet medbringes enten af entreprenør/trykprøvefirma eller alternativt anvendes der vand fra lokal vandboring eller vandforekomst. Det er endnu ikke fastlagt, hvor vandet kommer fra. Hvis der hentes vand fra nærliggende boring, skal forbruget kunne rummes indenfor den specifikke indvindingstilladelse.

4.2.2. Påvirkning af grundvandsforekomsternes kemiske tilstande - anlægsfase

Som det fremgår af figur 11, så ligger der under hele projektområdet grundvandsforekomster med ringe kemisk tilstand grundet pesticider, det drejer sig om den regionale forekomst DK108_dkmj_988_ks og den terrænnære forekomst DK105_dkmj_232_ks.

Evida oplyser, at projektet ikke udleder miljøfremmede stoffer, herunder at der ikke anvendes borevæskeprodukter med pesticider eller biocider som kan forringe den kemiske tilstand i de underliggende grundvandsforekomster og samt at der ikke sker anlægsarbejde inden for områder med jordforurening eller inder for okker kritiske områder.

I det følgende uddybes der med Evidas argumenter for, at der fra projektet ikke vil ske en væsentlig påvirke de kemiske tilstande af de underliggende grundvandsforekomster:

Om påvirkning fra boremudder ved underboringer

Ved underboringer bruges boremudder til at stabilisere boringen, og når boringen er afsluttet ligger gasrøret omgivet af et tyndt lag boremudder i jorden som kan komme i kontakt med grundvand eller nedsivende regnvand.

Evida oplyser at, boremudder ikke spreder sig til omgivelserne i væsentlig grad og sivning af boremudder igennem jordlag begrænses hurtigt, da lerpartiklerne i boremudderen tætnes overfladen mellem jordoverfladen i boregruben og det resterende boremudder.

Der er i projektet særligt fokus på anvendelsen af additiver i boremudderblandingerne. Anvendelse og Evidas krav i forhold til additiver er beskrevet i afsnit 1.4.4 om boremudder. Der anvendes kun de additiver og i de koncentrationer der jf. DHI-rapporterne ikke vurderes skadelige for grundvand. Evida stiller særlige krav til, at entreprenøren ikke i projektet anvender additiver indeholdende biocider eller andre former for pesticider, hvilket udelukker brugen af TUNNEL-LUBE, TORQUE GUARD, Dämmer light 300 UW, Centrament Stabi 520. Evida vurderer, at anvendelsen af boremudderprodukter ikke vil medføre en forringelse af den kemiske tilstand af grundvandsforekomsterne, der i forvejen er i ringe kemisk tilstand pga. pesticider.

Om påvirkninger af grundvandsforekomster med okker ved tørholdelse af rørgrav og boregruber

Evida oplyser, at projektet ikke ligger indenfor områder, som er udpeget som okkerpotentielle områder. Hvis der i forbindelse med midlertidige grundvandssænkninger observeres okker bortledes vandet enten til offentligt spildevandssystem, efter forudgående aftale med kommunen, eller vandet bliver ført gennem et okker-filtreringsanlæg, forud for udledning til lokal nedsivning på de omkringliggende marker, efter forudgående aftale med lodsejer og i dialog med den berørte kommune. Der udledes derfor ikke okkerholdig vand til de omkringliggende marker, eller ved krydsning af lavbundslande, og der er dermed ikke risiko for, at projektet medfører nedsivning til grundvandsforekomster med okkerholdigt vand.

Evida forventer ikke at midlertidig tørholdelse af rørgrav vil medføre risiko for oxidering af jordlag, da eventuelt grundvand i rørgravens dybde allerede forventes at være iltet som følge af naturligt varierende terrænnære grundvandsstand.

Om påvirkning fra trykprøvning

Da vandet fra trykprøvningen kan indeholde sporstoffer vil det ikke blive ledt ud igen i projektområdet, det vil i stedet blive kørt bort med lastbil til en efter aftale med kommunen godkendt aftager.

Om risikoen for at sprede forurening fra forurenede arealer

I forhold til kemisk påvirkning, så ligger der henover grundvandsforekomsternes områdeklassificerede, og V1- og V2-kortlagte matrikler, som kan være forurenede, men selve projektet ligger ikke indenfor disse matrikler.

4.2.3 Påvirkninger af grundvandsforekomster – driftsfasen

Evida oplyser at Forstærkningsledningen ingen udledninger, emissioner eller hydrologiske effekter har i driftsfasen, der kan påvirke grundvandsforekomsterne og deres muligheder for at opfylde målsætningen.

Der vil tilbage i driftsfasen ligge gasrør begravet, som potentielt kan være i kontakt med nedsivende regnvand eller højtstående grundvand. Evida oplyser, at gasrøret er omgivet af en mindst 3 mm tyk coating af hård plastik (PE), der er egnet til at ligge nedgravet. En lignende coating bruges til drikkevandsledninger.

Omkring de underborede rør vil der også være en rest af boremudder der ligger tilbage. Evida oplyser at boremudderet omkring de underborede rør ikke spreder sig til omgivelserne i væsentlig grad og siving af boremudder igennem jordlag begrænses hurtigt, da lerpartiklerne i boremudderet tætnes overfladen mellem jordvæggen i underboringen og det resterende boremudder. Evida har desuden som tidligere nævnt oplyst at der kun anvendes DHI rapport 2021 godkendte additiver og der udelades additiver med biocider.

4.2.4 SGAV's vurdering af projektets påvirkninger af grundvandsforekomster

SGAV er på det foreliggende grundlag, enig med Evida, i at projektet ikke hindrer målopfyldelse eller medfører risiko for at forringe eksisterende grundvandstilstande, hverken kvantitativt eller kemisk. Følgende opsummeres de vigtigste argumenter, der ligger til grund for vurderingen:

Anlægsfase:

De terrænnære grundvandsforekomsternes kvantitative tilstand forventes ikke forringet. Det skyldes, at der ved behov for tørholdelse af grav og boregruber (op til brug) er tale om en kortvarig periode på op til én uges varighed og dermed vil det være en begrænset vandmængde, som pumpes op. Eftersom det oppumpede vand samtidig bortledes som nedsivning til samme grundvandsmagasin er der ingen væsentlig risiko for dræneffekter fra oppumpning eller spredning af forurenset vand.

På strækninger, hvor rørgraven tilføres sand i forbindelse med genopfyldning, vil anlæg af lerskotter i graven ikke ændre væsentligt på grundvandsforekomsternes vandledende egenskaber (permeabilitet) og lerskotterne vil hindre vandstrømning gennem graven og dermed risiko for vandudveksling mellem forskellige grundvandsforekomster.

Der forventes ingen væsentlig kvantitativ påvirkning af grundvandsforekomster i fald, der oppumpes vand til trykprøvning. Evt. oppumpning af vand til trykprøvning af vand ligger inden for indvindingstilladelse og være af midlertidig varighed, dette gælder uanset, hvilken grundvandsforekomst der oppumpes fra, hvis vandet oppumpes lokalt.

Da projektet hverken udleder miljøfremmede stoffer eller anvender borevæskeprodukter indeholdende pesticider eller biocider samt at påvirkninger fra både okker og oxidering af jordlag er udelukket, vil projektet heller ikke medføre, at grundvandsforekomsternes kemiske tilstande forringes.

Eftersom projektarbejdet med anlæggelse af rørgrav, boregruber og underboringer udføres forholdsvis terrænnært, så forventes det ikke, at projektet kommer i fysisk berøring med de dybe grundvandsforekomster og påvirker dem. Den eneste direkte påvirkning kan være ved evt. oppumpning af trykprøvevand fra en af de dybe forekomster, i så fald vil indvindingen ligge indenfor indvindingstilladelsen og dermed allerede være blevet vurderet til ikke at forringe den kvantitative tilstand af forekomsten.

Driftsfasen:

I driftsfasen vurderer SGAV, at projektet ikke vil påvirke de underliggende grundvandsforekomsternes kvantitative tilstande, eftersom der ikke vil ske oppumpning fra eller udledning af vand til grundvandsforekomsterne.

I driftsfasen forventes ingen væsentlige påvirkninger af grundvandsforekomsternes kemiske tilstande. Dette begrundes med at projektet ikke har emissioner, der kan påvirke grundvandet. Der vil dog ligge

gasrør tilbage i jorden, men eftersom rørene er godkendte til formålet og coatingen også bruges til vand-rør, forventes ingen væsentlig påvirkning fra coatingen til det omkringliggende grundvand.

Der vil ved nogle af projektets underboringer ligge rester af boremudder tilbage omkring underborings-rørene, men eftersom der kun bruges stoffer godkendt i DHI-rapporten som ikke indeholder pesticider eller stoffer der kan belaste grundvandskvaliteten, så vurderes det, at projektet ikke vil påvirke de kemi-ske tilstande i de grundvandsforekomster som underboringerne føres igennem og der forventes heller ingen påvirkning af de kemiske tilstande i de dybe magasiner via evt. grundvandstilførsel fra højere lig-gende grundvandsforekomster.

4.3 Målsatte vandløb

Projektområdet strækker sig på tværs henover den jyske højderyg og dermed også hen over et topogra-fisk vandskel. Flere vandløb har deres udspring i området. Farrebæk og Birkebæk afvander mod vest i Omme Å, og videre ned i Skjern Å, der længere nedstrøms afvander til Ringkøbing Fjord. Mod øst ud-springer flere tilløb til Mindstrup, som samles i Slårup Å, som videre nedstrøms afvander til Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord. De målsatte vandløb i området underbores tæt på deres udspring, hvilket også betyder, at alle vandløbene er forholdsvis små med begrænsede vandføringer det meste af året.

Det forudsættes, at eventuelle påvirkninger fra projektet på målsatte vandløb kun vil kunne ske på vand-løbsstrækninger, hvor projektet krydser vandløbene og længere nedstrøms i vandløbene eftersom even-tuelle frigivne stoffer fra projektet kun kan føres med vandløbsvandet nedstrøms, men ikke sprede sig op imod strømmen.

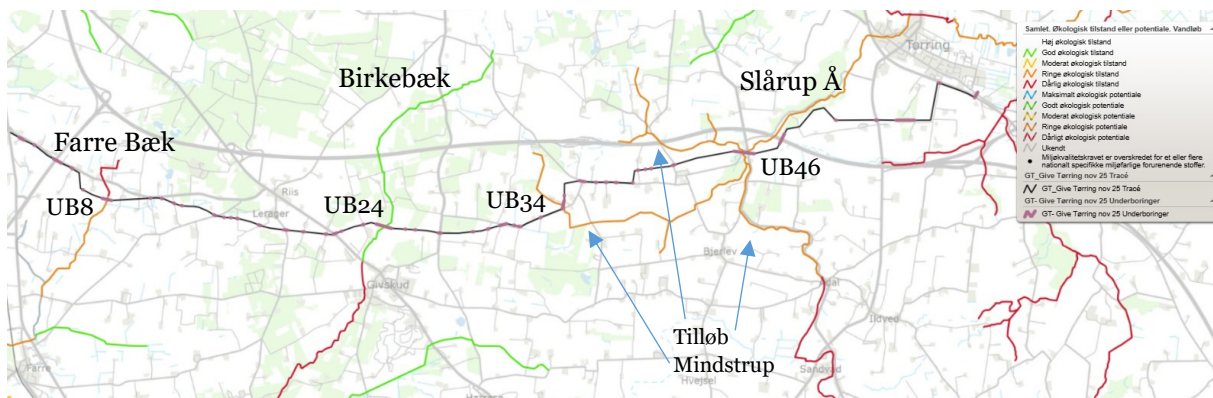
Projektet krydser 4 steder vandløbsstrækninger, der er målsatte og beskyttede af Vandrammedirektivet. De 4 vandløbsstrækninger som krydses vil i det efterfølgende blive kategoriseret som de "direkte berørte vandløb", mens alle vandløbsstrækninger nedstrøms de fire vandløb kategoriseres som de "indirekte berørte vandløb". Opstrøms beliggende vandløb i forhold til projektet vurderes ikke i forhold til påvirk-ning fra projektet.

Placeringen af vandløbene i forhold til forstærkningsledningen er vist i figur 12. Alle de målsatte vandløb underbores. Det bemærkes, at der er 3 mindre tilløb, der fælles går under betegnelsen "Tilløb til Minds-trup", hvoraf det ene af tilløbene kaldet Mindstrup Bæk underbores af UB34. De 3 Tilløb til Mindstrup samles efterfølgende og løber ud i Slårup Å. UB46 udføres under vandløbsstrækningen, hvor tilløbene samles og løber ud til Slårup Å.

Opdelingen og navngivningen af vandløb sker på baggrund af vandløbets administrative opdeling efter lov om vandplanlægning (vandløbets ID), og ikke det reelle fysiske vandløb.

I forbindelse med vurdering af vandløbstilstande i forhold til vandrammedirektivet inddeles vandløb i Danmark i de tre hovedtyper efter deres bredder: Type 1: små <2m, Type 2: mellemstore 2-10m, Type 3: store >10m.

Alle de 4 vandløbsstrækninger er ved deres krydsningsstrækningerne mindre end eller op til 2 meter bredde og derfor hører de under typologien "Type 1 vandløb".

Figur 12. Projektet krydser fire steder målsatte vandløb med underboringer. Farverne på vandløbene repræsenterer den samlede økologiske tilstand efter genbesøget (grøn = god økologisk tilstand, gul=moderat økologisk tilstand, orange=ringe økologisk tilstand og rød= dårlig økologisk tilstand)

4.3.1 Direkte berørte målsatte vandløb

Evida oplyser, at der som en del af forberedelserne til projektet har været foretaget feltbesigtigelser i maj og juli 2025 langs strækninger i de målsatte vandløb, hvor de underbores. Feltbeskrivelserne er vedlagt som Bilag 11 og vil blive inddraget i afsnit med styrelsens vurdering af de enkelte vandløb, der direkte bliver berørt. Feltbeskrivelserne indeholder fotos af vandløbene, beskrivelser af vandløbsbund, opmålte vandløbsbredder og vandløbsdybder og der er kommenteret på vandføring. Herudover er der undersøgt for odderhuller og hvor vidt strækningerne er egnede raste- og ynglesteder for odder. Vandløbsstrækningerne er også undersøgt for gydebanks, herunder gydebanks for bæklampret omkring krydsningsstedet.

Overordnet kan nævnes, at der under besigtigelsen blev konstateret lave vandføringer i alle vandløbene, mudret/dyndet bund og uden gydebanks eller odderhuller.

Tilstandsvurderingerne af de direkte berørte vandløb efter genbesøget af vandområdeplan 3 (2021-2027) er vist i tabel 7.

For vandløb er "Samlet økologiske tilstand" og de tilstandselementerne der er med til at vurdere den økologiske tilstand (planter, bentiske alger, smådyr og fisk) inddelt i 5 kategorier efter stigende økologisk tilstand: dårlig, ringe, moderat, god og høj. For "Kemisk tilstand" og "Nationalt Specifikke Stoffer (NSS)" er der kun to tilstandskategorier: ikke-god og god. Der vil være tilstande der ikke kendes, hvorfor de er anført som "ukendt". Efter forsigtighedsprincip, vil ukendte tilstande i vurderingen blive behandlet som tilstande der ikke må forringes.

Tabel 7. Oversigt over vandplan 3 efter genbesøgets kvalitetselementernes tilstand for alle direkte berørte målsatte vandløb. NSS står for nationalt specifikke stoffer.

Navn (DK ID)	Planter	Bentiske alger	Smådyr	Fisk	NSS	Samlet økologisk tilstand	Kemisk tilstand
Farre Bæk (c00022)	Ukendt	Ukendt	God	Ringe	Ikke-god	Ringe	Ikke-god
Birkebæk (c00513)	Ukendt	Ukendt	God	ukendt	God	God	God
Tilløb til Mindstrup (o5366)	Ukendt	Ukendt	Ringe	Moderat	Ikke-god	Ringe	god
Slårup Å (o10184)	Ringe	Moderat	Høj	ringe	Ikke-god	Ringe	god

For vandområderne er der i nedenstående tabel 8 angivet, hvilke stoffer, der er målt overskridelser på i forhold til miljøkvalitetskrav (MKK) og som derfor er årsag til "Ikke-god" tilstand i forhold til nationalt specifikke stoffer for Farre Bæk, Tilløb til Mindstrup og Slårup Å. Og "Ikke-god" for kemisk tilstand for Farre Bæk, jf. efter genbesøg af vandområdeplaner 2021-2027.

Tabel 8: Stoffer som giver anledning til ikke-god tilstand efter genbesøg af vandområdeplaner 2021-2027.

Vandløb	Nationalt Specifikke Stoffer	Kemisk tilstand
Farre Bæk (c00022) (UB8)	Ikke-god pga. (Kobber og methylnaphthalener, sum)	Ikke-god (Benz(a)pyren)
Tilløb til Mindstrup (UB34) (o5366)	Ikke-god pga. Kobber og zink	God
Slårup Å (o10184) (UB46)	Ikke-god pga. zink	God

4.3.1.1 Påvirkningsrisiko for de direkte berørte vandløb

Som udgangspunkt forventes ingen påvirkning af de målsatte vandløbsstrækninger, da vandløbene ikke krydses med åben grav, men i stedet underbores.

Ud fra de risikomomenter der er oplyst i afsnit 4.1:

- opfyldning af åben grav omkring rørledning
- tørholdelse af boregruber og rørgrave under anlægsarbejde
- boremudder fra styrede underboringer
- oppumpning af vand til trykprøvning af gasrør

så vurdere SGAV, at det kun er "boremudder fra styrede underboringer" der kan risikere at påvirke tilstandene i de målsatte vandløb, hvilket begrundes med, at der ikke indvindes vand fra de målsatte vandløb til projektet og der vil ikke ske udledning af grundvand eller overfladevand fra tørholdelse af grave og boregrupper direkte til vandløbene, eftersom der holdes en min. afstand på 25 meter til vandløb i

forbindelse med evt. nedsivning af vand fra tørholdelsen af rørgrav og boregruber. Der underbores ikke i områder, hvor der er risiko for okkerudledning og i fald der observeres okkerholdigt vand vil det blive filtreret eller kørt bort, så det ikke havner i vandløb.

4.3.1.2 Påvirkning ved blow-out

Projektet krydser, som nævnt, 4 steder vandløb som er omfattet af gældende vandområdeplan og dermed er målsat til at have god økologisk og god kemisk tilstand. De målsatte vandløbsstrækninger krydses med de styrede underboringer: UB8, UB24, UB34 og UB46.

De målsatte vandløb, der krydses af projektet, er vist i figur 12, hvor farven repræsenterer den samlede økologiske tilstand efter genbesøget af VP3 2021-2027.

Evida oplyser, at for at mindske risikoen for blow-out under de målsatte vandløb der underbores, så vil der forud anlægsarbejdet med underboringerne blive foretaget forundersøgelser med geotekniske boringer ved de fire målsatte vandløb. Dette gøres med henblik på at optimere dybderne på underboringerne så risiko for blow-out reduceres (det er en fordel at gennembore stabile lag og i tilstrækkelig dybde).

Der underbores i øvrigt ikke i dage med kraftig regn. Evida oplyser, at det er en projektforsudsætning at underboringerne udføres i perioder, hvor området der skal underbores, er mindst vandlidende, og hvor vandføringen i vandløbet som krydses, er lavest. Det vil typisk være forår og sommer.

Evida oplyser, at eftersom underboringer udføres med beskedne rørdimensioner (8 tommer = 219 mm)) vil et udslip af boremudder under et blow-out være begrænset til få kubikmeter og sandsynligvis mellem få skovfulde og op til 1-2 m³. Risikoen for blow-out forventes at være størst ved start- og slutpunktet for underboringen, som ligger længst væk fra vandløbet, hvor jorrdæklaget over underboringen er tyndest.

Evida har sikret sig at, i fald der skulle ske blow-out med boremudder under en vandløbsbund, så vil beredskabet vil stå klar til handling, der vil straks og sideløbende blive iværksat oprensning af boremudder og afspærring af vandløbene. Evida har oplyst, at boremudder vil blive opsamlet med en håndholdt slamsugerslange og at slangen vil blive forsynet med et filter på sugespidsen, således at fisk, smådyr og planter ikke risikerer at blive suget med op igennem slangen. Evida forventer, at vandløbet efter få minutter vil være spærret af og at det vil være muligt at opdæmme og oprense vandløbet for opsivende boremudder og dermed hindre en udsivning til vandløbssystemet nedstrøms efter afspærringen.

Evida vurderer, i tilfælde af et blow-out, at borevæskeprodukter og boremudder ikke vil kunne udgøre en risiko for den kemiske tilstand og nationalt specifikke stoffer, da der i projektet stilles krav om at udelukke produkter indeholdende stoffer, hvor miljøkvalitetskravet i forvejen er overskredet, samt stoffer der potentielt vil kunne have en negativ effekt på vandmiljøet.

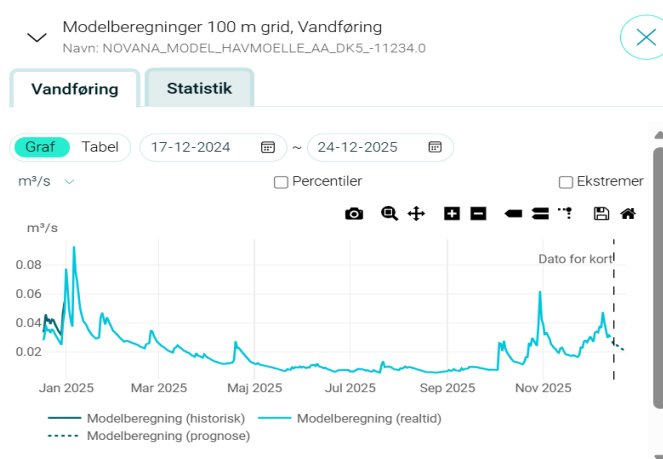
Med de forberedende foranstaltninger og beredskab der står klar, vurderer Evida, at projektet ikke vil påvirke tilstandene i vandløbene, herunder vandkvaliteten eller vandlevende dyr- og planter, eller forhindre målopfyldelsen for vandløbet jf. lov om vandplanlægning og indsatsbekendtgørelsen.

Farre Bæk (UB8)

Farre Bæk krydses med styret underboring (UB8) nær dets udspring og er derfor beskedent i størrelse. Vandløbet er ved krydsningsstedet i forbindelse med besigtigelsen beskrevet med en bredde på ca. 30-40 cm og en vanddybde på ca. 10 cm. Vandløbsbunden er beskrevet som brun og dyndet og uden tegn på gydebanks eller odderhuler. Plan for beredskab ved Farre bæk blev vist i figur 9 (afsnit 1.4.6). Et foto af vandløbet ved krydsningspunktet ses i figur 13.

Figur 13 Farre Bæk ved krydsningsstedet, hvor vandløbet underbores af ub8.

Figur 14 Modelberegne vandføring i Farre Bæk ved krydsningsstedet 2025.

Evida har oplyst, at der ingen fysisk påvirkning vil være af vandløbsbrinkerne i forbindelse med at bækken underbores eller ved en eventuel oprensning efter et blow-out, da vandløbet krydses med en 149 meter lang underboring, som føres minimum 3 meter under den faktiske og regulativmæssige vandløbsbund. Langs vandløbet ligger områder med § 3- beskyttet eng. Boregruberne anlægges udenfor de beskyttede områder, hvorfor der ikke er risiko for, at vandløbsbrinken eller 2 meter bræmmen langs vandløbet beskadiges eller at naturområdets vegetation påvirkes, ligesom der ikke er risiko for brinkscred. Evt. oprensningsarbejde vil foregå til fods indenfor §3 områderne.

Vandføringen er ved besigtigelsen af bækken i 2025 beskrevet som "lav vandføring".

På baggrund af modellerede vandføringer i HIP-databasen¹⁰ fra april -oktober 2025, vist i figur 14, har Evida udarbejdet et overslag over afspærringstiden (i Bilag 13), over hvor lang tid der vil være til rådighed til at etablere en afspærring i tilfælde et blow-out skulle ske ved krydsningspunktet. Ved en vandføring på 0,009m³/s svarende til gennemsnitsvandføringen for perioden, så vil det tage ca. 4 minutter for vandet at strømme fra krydsningspunktet og ned til spærringen, der planlægges etableret ca. 55 meter nedstrøms.

På baggrund af ovenstående så vurderer SGAV at underboring UB8 kan udføres uden at påvirke Farre bæk og dens brinker, da boregruber og maskiner placeres i god afstand til vandløbet. SGAV vurderer, at det, baseret på modellerede vandføringer i bækken for 2025, vil være muligt at gennemføre underboringen ved lav vandføring i bækken.

Ved en utilsigtet hændelse med blow-out, vurderer SGAV at eftersom borearbejdet overvåges og et beredskab står klar til at tage affære, samt på baggrund af vandløbets fysiske karakter, så vil en afspærring

¹⁰ Klimadatastyrelsen: Hydrologisk Informations- og Prognosesystem. HIP4p_DK5_100m_19_10000.0 <https://hip.dataforsyningen.dk/>. Statistiske beregninger for perioden 25-11.2024-3-12.2025

kunne nå at blive etableret og boremudder vil blive inddæmmet og suget op inden det risikerer at brede sig nedstrøms spærringen.

Selvom al boremudder forventes at kunne samles op ved et blow-out under vandløbsbunden, kan der stadig være en risiko for påvirkning af det dyre-, plante- og fiskeliv i vandløbet nær krydsningsstrækningen frem til afspærringen.

Strækningen, som underbores, er i den gældende vandområdeplan 2021- 2027 efter genbesøget for den samlede økologiske tilstand vurderet som "ringe", baseret på at vandløbsstrækningen er fundet i ringe tilstand for fisk, mens tilstanden er vurderet "god" for smådyr og "ukendt" for planter, bentiske alger og "ikke-god" for -nationale specifikke stoffer.

Eftersom der ved feltbesigtigelse af vandløbsstrækningen nær krydsningspunktet blev fundet en dyndet bund uden tegn på gydebanker, vurderer styrelsen at der ingen direkte påvirkning vil være på gydebanker og yngel for bæklampret og fisk i området i tilfælde af blow-out.

At vandløbsbunden er beskrevet som "dyndet" understøtter, at den aktuelle tilstand i vandløbet ikke er optimal for hverken planter og smådyr og fiskeyngel og at der ikke er meget liv tilstede i vandløbet.

Risikoen for at suge fisk med op under oprensningen vurderes som lille, eftersom der monteres et filter for enden af slamsugerslangen, der bruges til opugning af boremudder.

Evida skriver om den eventuelle påvirkning af nærområdet til et blow-out:

- "For vandrende fisk vurderes en påvirkning ikke at være væsentlig, idet de typisk vil afvente en periode med mere gunstige forhold, herunder højere vandstand og øget sigtbarhed, for deres vandring."
- "I tilfælde af blow-outs af boremudder kan vandløbsplanter omkring blow-out hændelsen blive belagt med boremudder (<0,3 mm). Tildækningen er kortvarig, da boremudderet enten fjernes mekanisk eller opløses i vandfasen og opsuges. Vandløbsplanter er ikke sårbare overfor en kortvarig og begrænset dækning af finkornet substrat."
- Bundlevende alger og smådyr vil ligeledes kunne blive påvirket, hvis boremudder opslæmmes i vandfasen, eller lægger sig som et dækkende lag (<0,3mm) på vandløbsbunden, hvorved adgangen til iltholdig vand reduceres. Bundlevende alger og smådyr er ikke sårbare overfor kortvarig tildækning, som vil være at sammenligne med naturlig sedimentationsafstrømning, under en regnhændelse.

SGAV er enig med Evida i, at en påvirkning må forventes at være begrænset til krydsningsstedet og de nære omgivelser og det vil være påvirkning af kortvarig karakter, da boremudderet hurtigt suges op. Det vurderes, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af livet og de økologiske forhold i vandløbet.

I forhold til den økologiske tilstand i Farre Bæk, jævnfør tabel 8, så er tilstanden i genbesøget vurderet som "ikke-god" pga. kobber og Methylnaphthalener i forhold til Nationalt Specifikke Stoffer (NSS) og den kemiske tilstand af vandløbsstrækningen i Farre Bæk er efter genbesøget af vandplan 3 vurderet som "ikke-god" pga. benz(a)pyren.

Det er derfor vigtigt, at vandløbet ikke tilføres disse stoffer, da det vil kunne forværre tilstanden.

Evida har oplyst at produkterne N-Seal, PAC-R, Hydraul-EZ og XAN-Bore, der indeholder zink og tilsæts kobber, som kan udvaskes i koncentrationer over miljøkvalitetskravet for overfladevand, ikke anvendes, eller anvendes i en dosering, som ikke kan udgøre en miljømæssig påvirkning.

Methylnaphthalener er naturligt forekommende i kul, petroleum og tjærekul. De indgår i asfalt og naphthaforbindelser og anvendes desuden som opløsningsmiddel og er fundet i spildevand.

Benz(a)pyren er en kulbrinte forbindelse. Benz(a)pyren findes bl.a. i fossile tjærestoffer, og dannes løbende ved ufuldstændig forbrænding af organisk materiale.

Hverken methylnaphthalener eller benz(a)pyren er nævnt som bestanddele af boremudderprodukter i DHI-rapporterne fra 2021 eller i det foreløbige udkast til DHI-rapport 2025, der er under udarbejdelse. Det vurderes derfor ikke, at udslip af boremudder ved et blow-out ville kunne tilføre hverken methylnaphthalener eller Benz(a)pyren til Farre Bæk og dermed yderligere forringe den kemiske tilstand i bækken.

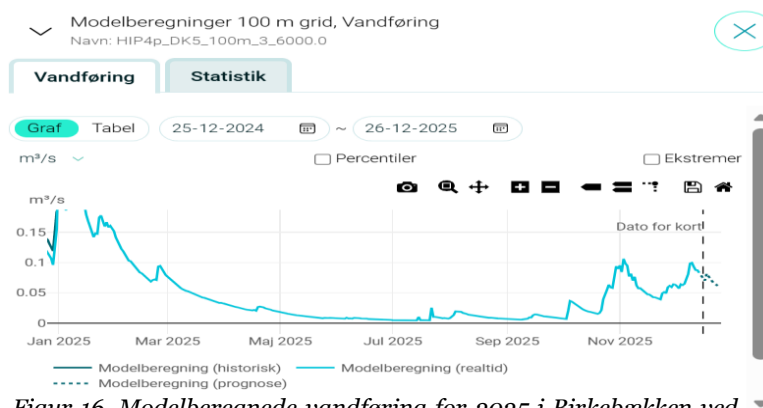
Med baggrund i ovenstående vurderer SGAV, at projektet, som det er beskrevet udført, ingen væsentlig risiko udgør for, at påvirke de økologiske og kemiske tilstande for Farre Bæk negativt eller hindre bækken i at nå dens målopfyldelse om god tilstand.

Birkebæk (UB24)

Birkebæk er et naturligt vandløb som krydses med styret underboring (UB24). Vandløbet krydses få km fra dets udspring og vandløbet er ved krydsningsstedet ca. 1-1,5 m bred og ca. 10-30 cm dyb. Vandføringen er ved besigtigelsen beskrevet som "meget lav". Den HIP-modelberegnete vandføring i Birkebæk ved krydsningsstedet i 2025 er vist i figur 16.

Figur 15. Birkebækken ved krydsningsstedet.

Figur 16. Modelberegnete vandføring for 2025 i Birkebækken ved krydsningsstedet.

Vandløbet krydses med en 256 meter lang underboring (UB 24), som føres minimum 3 meter under den faktiske og regulativmæssige vandløbsbund. På begge sider af vandløbet ligger områder med §3-beskyttet eng, samt et mindre skovområde som underbores af underboring UB24. Da boregrupperne placeres uden for de beskyttede naturområder, er underboringen længere end normalt for en krydsning af et vandløb af denne størrelse. Forundersøgelser med geotekniske borer vil bruges til at fastlægge den optimale dybde for at minimere risiko for blow-out.

Boregruberne anlægges udenfor og i god afstand de beskyttede områder, hvorfor der ikke er risiko for, at vandløbsbrinken eller 2 meter bræmmen langs vandløbet beskadiges eller at naturområdets vegetation påvirkes, ligesom der ikke er risiko for brinkskred.

Evida oplyser, at der ligesom ved de øvrige underboringer under vandløb vil blive udarbejdet en specifik beredskabsplan og som sikrer overvågning af vandløbet mens underboringen udføres og at beredskab med slamsuger vil holde klar i tilfælde af blow-out. I Bilag 13 er der på baggrund af modelleringer fra HIP-databasen beregnet at overslag over afspærringstiden for vandføringer svarende til middelvandføringer fra april-oktober 2025. Her vil der være ca. 36 minutter til rådighed for beredskabet til at få afspærret bækken.

Evida redegør for, at det muligt at have maskiner og udstyr til brug ved et eventuelt blow-out parkeret på begge sider af vandløbet udenfor § 3-arealen, herunder en slamsuger (se evt. figur 32 i projektbeskrivelsen). Sugenslangen kan bæres ind til udslippet til fods. Det betyder, at de § 3-beskyttede områder og vandløbsbrinken ikke påvirkes ved oprensning af et eventuelt blowout. I beredskabet er der udpeget en placering til afspærring af vandløbet ca. 150 meter nedstrøms krydsningspunktet.

Strækningen, som underbores, er i den gældende vandområdeplan 2021- 2027 for den samlede økologiske tilstand ”god”, baseret på at vandløbsstrækningen er fundet i god tilstand for smådyr, mens tilstanden er ”ukendt” for fisk, planter, bentiske alger og ”god” for de nationale specifikke stoffer. Den kemiske tilstand af vandløbsstrækningen er i den gældende vandområdeplan også ”god”.

Evida oplyser, at det for underboring UB24 gælder ligesom for alle projektets øvrige underboringer at der vil blive stillet krav til, at entreprenøren ikke anvender additiver indeholdende biocider eller andre former for pesticider, og for underboringer under vandløb specifikt at der ikke må anvendes borekemikalierne: N-seal, Hydraul-EZ og XAN-Bore, fordi de kan indeholde zink og til dels kobber, som kan udvaskes i koncentrationer over miljøkvalitetskravet for overfladevand. PAC-R må kun anvendes i lavere doser end angivet i DHI´s rapporter.

Evida skønner at en evt. tildækning af planter ligesom i tilfældet ved Farre bæk vil være kortvarig. Evida vurderer at en begrænset sedimentering af boremudder i vandløbet frem til afspærringen, ikke vil være i en størrelsesorden, der vil påvirke tilstanden af vandløbet, vandkvaliteten eller vandlevende dyr- og planter eller forhindre målopfyldelsen for vandløbet jf. lov om vandplanlægning og indsatsbekendtgørelsen.

SGAV er på det foreliggende grundlag enig med Evida i vurderingen om, at projektet ikke væsentligt vil påvirke tilstande i Birkebækken eller hindre vandløbet i at nå dets målopfyldelse. Styrelsen lægger vægt på de samme argumenter som nævnt under vurderingen af Farre Bæk. Det bemærkes, at også i Birkebæk er vandføringen lav i sommerhalvåret og burde være let at rense op for evt. opsivende boremudder.

SGAV vurderer, at det ved krydsning af birkebækken vil være muligt at opdæmme og oprense vandløbet i tilfælde af blow-out og hindre boremudder i at sprede sig nedstrøms spærringspunktet.

Vandløbsløbsbunden blev ved besigtigelsen beskrevet som dyndet og uden tegn på gydebanker, hvilket tyder på, at der heller ikke på denne strækning vil ske en væsentlig påvirkning af fiskeyngel og bundplanter.

Mindstrup Bæk – et blandt tre ”Tilløb Mindstup” (UB34)

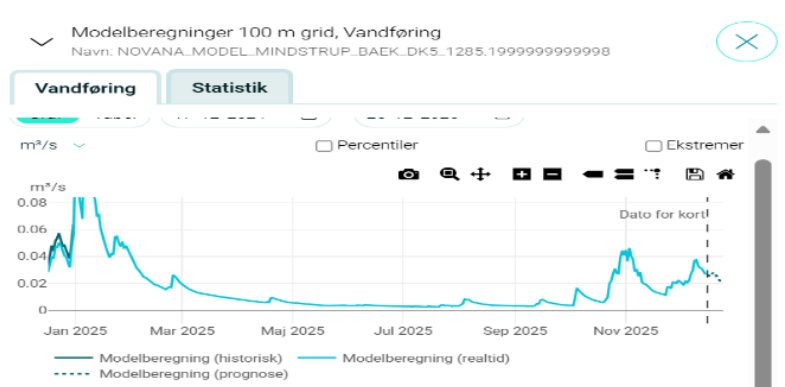
”Tilløb til Mindstrup” dækker over tre vandløbsstrækninger, der samles og løber ud i Slårup Å. Tilløbene til Mindstrup ligger på den østlige side af den jyske højderyg. UB34 underborer den længste og vestligste af de tre delstrækninger også kaldet Mindstrup Bæk. Se evt. figur 12.

Mindstrup Bæk, som UB34 underborer, er et naturligt vandløb og vandløbsstrækningen der underbores med underboringen ligger kun få km fra bækkens udspring. Ved besigtigelsen blev vandløbsbredden ved krydsningsstedet estimeret til bredde på mellem 0,5-1,0 m og dybden til ca. 5-10 cm. Vandløbet ligger på besigtigelsesstrækningen i skygge og der er en tilgroning fra siderne, bundet er beskrevet som brun og dyndet, og der blev ikke observeret tegn på gydebanker eller odderhuler.

Vandføringen er ved besigtigelsen beskrevet som lav. Vandføringen varierer jævnfør modelberegninger i HIP-databasen¹¹ mellem 0,003 m³/sek. og 0,1654m³/s. Den HIP-modelberegnete vandføring i Mindstrup Bæk ved krydsningsstedet i 2025 er vist i figur 18.

Figur 17. Mindstrup Bæk

Figur 18. Modelberegnete vandføring for 2025 i Mindstrup Bæk ved krydsningsstedet.

Evida oplyser, at vandløbet krydses med en 142 meter lang underboring (UB34), som føres minimum 3 meter under den faktiske og regulativmæssige vandløbsbund. Boringen føres på begge sider af vandløbet under delstrækninger af Givskudvej og forholdsvis tæt på en mindre §3 beskyttet sø. Forundersøgelser med geotekniske borer vil bruges til at fastlægge den optimale dybde for at minimere risiko for blow-out.

Boregruberne anlægges uden for- og i god afstand til Mindstrup bæk, hvorfor der ikke er risiko for, at vandløbsbrinken eller 2 meter bræmmen langs vandløbet beskadiges eller at naturområdets vegetation påvirkes, ligesom der ikke er risiko for brinkscred.

Evida redegør for, at maskiner og udstyr til brug ved et eventuelt blow-out kan parkeres i vejsiden de to steder, hvor underboringen føres under Givskudvej (se evt. figur 33 i Evidas projektbeskrivelse). Herfra kan der til fods med slamsugerslanger suges boremudder op frem til den sydlige del af Givskudvej, hvor det er muligt at etablere en spærring. Dette er ca. 50 meter nedstrøms krydsningspunktet, hvor vandløbet underbores. Spærringstiden svarende til gennemsnitsvandføringen for vandløbet i perioden april-oktober 2025 er i Bilag 13 beregnet til 15 min.

¹¹ Klimadatastyrelsen: Hydrologisk Informations- og Prognosesystem. HIP4p_DK5_100m_19_10000.0 <https://hip.dataforsyningen.dk/>. Statistiske beregninger for perioden 25-11.2024-3-12.2025

Bunden blev beskrevet brun dyndet, hvilket betyder at der ikke er mange vandplanter på bunden og der blev ikke fundet gydebunker ved besigtigelsen.

De tre delstrækninger der tilsammen udgør Tilløb til Mindstrup er i den gældende vandområdeplan 2021- 2027 efter genbesøget for den samlede økologiske tilstand vurderet som "Ringe", baseret på at vandløbsstrækningen er fundet i ringe tilstand for smådyr, mens tilstanden er vurderet som "Moderat" for fisk og "Ukendt" for planter, bentiske alger og nationale specifikke stoffer.

Tilstandene for kemisk tilstand og nationalt specifikke stoffer blevet opdateret således, at den kemiske tilstand af vandløbsstrækningen her vurderes som god, mens tilstanden for NSS er vurderet som "ikke-god" pga. kobber og zink.

SGAV finder omstændighederne ved underboring af Mindstrup bæk - et af Tilløbene til Mindstrup sammenlignelige med de to andre vandløb: Forarbejde med geotekniske borer kan optimere boretybden og minimere risiko for blow-out. Beredskabet holder klar og kan opstarte oprydning straks i fald der sker blow-out. Eftersom underboringen udføres i en periode med lav vandføring og vandløbet er lille og tilgængelig, så vurderes det muligt at opsamle al boremudder. Overslagsberegninger viser, at der ved lav vandføring vil være god tid til rådighed til at etablere en spærring, der kan hindre nedstrøms spredning af boremudder. Eftersom der ikke er fundet gydebunker og en mudret bund forventes ingen påvirkning af fiskeyngel og bundplanter. En eventuel påvirkning omkring krydsningsstedet med boremudder forventes kun at være midlertidig indtil der er renset op. Eftersom der udelades boremudder produkter med kobber og zink, forventes ingen tilførsel af disse metaller, hvilket er væsentligt da vandløbet i forvejen er belastet med disse to stoffer og vurderet "ikke-god" i forhold til NNS. SGAV vurderer på baggrund af ovenstående, at underboring UB34 under Mindstrup bæk ikke vil føre til nogen væsentlig påvirkning af de økologiske og kemiske tilstande i Tilløb til Mindstrup, eller hindre vandløbet i nå målopfyldelse om god tilstand.

Tilløb til Mindstrup og Slårup Å.

Den fjerde og sidste krydsning af målsatte vandløb sker, hvor de tre tilløb fra Mindstrup samles og overgår til Slårup Å. Underboring UB46 vil underbore området, hvor vandløbene samles. Området er i forhold til de andre underboringer under vandløb, lidt mere komplekst, idet flere delvandløbsstrækninger krydses og det sker over en længere strækning. Underboring 46 er projektets længste underboring på 330 meter og den underborer: skov, et mindre ikke målsat vandløb, overgangen mellem de to målsatte vandløb: Tilløb til Mindstrup og Slårup Å, §3 beskyttet eng, samt Grejsdalsvej.

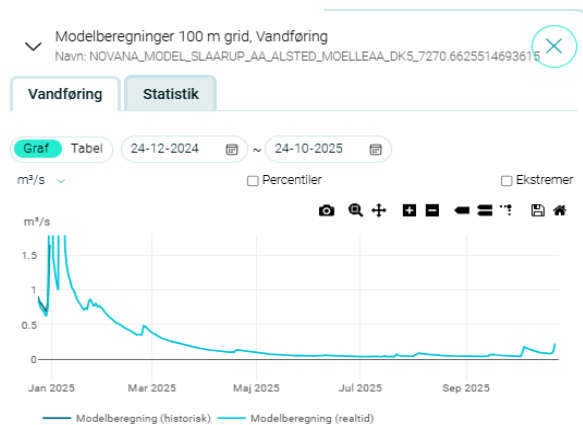
Nedenstående kortudsnit er fra projektbeskrivelsen og viser beredskabsmuligheder ved UB46. Kortudsnittet er medtaget, da den tydeligt viser vandløbene og området der skal underbores, samt hvordan et beredskab kan holde klar til dække området i fald der skulle ske blow-out. På kortet angives med orange prikker den besigtigede del af vandløbsstrækning.

Figur 19. Kort til beredskab ved underboring UB46. Den røde strækning viser placeringen af underboringen. Det bemærkes at underboringen føres ind under stedet, hvor to Tilløb til Mindstrup samles og føres videre mod nordøst i Slårup Å.

Figur 20. Tilløb til Mindstrup ved underboring 46
Kilde Evida

Figur 21. Modelberegnete vandføring for 2025 i Slårup Å, kort efter krydsningsstedet.

Vandløbet blev på besigtigelsestidspunktet beskrevet som ca. 2 meter bredt, med en lav vanddybde ca. 10-30 cm og med en ok-vandgennemstrømning. I HIP modellen er vandføringen i figur 21 vist for et punkt ved Slårup Å, nogle hundrede meter nedstrøms krydsningspunktet.

Evida har oplyst at boregruberne anlægges udenfor og i god afstand til "Tilløb til Mindstrup" og "Slårup Å", hvorfor der ikke er risiko for, at vandløbsbrinken eller 2 meter bræmme langs vandløb beskadiges eller at naturområdets vegetation påvirkes, ligesom der ikke er risiko for brinksred.

Evida oplyser, at der forud for borearbejdet vil blive udført geotekniske borer til at optimere dybden på underboringen.

Beredskabsplanen for UB46 vil tage udgangspunkt i kortudsnittet i figur 19. På kortet er det sand-synliggjort, at hvis der etableres 3 slamsugere, hvor slangen som minimum kan række 50 m, vil et blow-out kunne suges op. Evida oplyser, at det vil være muligt at afspærre vandløbet med en halmballe eller en plade lige omkring Alsted Bro ved Grejsdalsvej. Fra ejendommen nord for sammenfletningen vil det også være muligt at opdæmme og indsamle boremudderet, så eventuelle nedstrøms gydebanks ikke

påvirkes. Af Bilag 13 fremgår det, at det ud fra gennemsnitsvandføringer i vandløbet fra april-oktober 2025, må forventes en afspærringstid på ca. 32 minutter.

På baggrund af værdier fra en modelberegning fra HIP (Hydrologisk Informations- og Prognosesystem), har Evida vurderet at ved lav vandføring, er der behov for maksimalt 3 slamsugere i timen, til at opsuge og fjerne et eventuelt blow-out i Tilløb til Mindstrup og Slårup Å. Hvis entreprenøren vurderer det hensigtsmæssigt, vil man kunne placere en 15 m³ container ved slamsugeren, som backup ift. vandhåndteringen.

SGAV vurderer, at eftersom underboring UB46 er længere end de øvrige underboringer i projektet, så vil der principielt være en større risiko for blow-out under udførelse af denne boring, men eftersom Evida vil tilrettelægge boreddybden efter forundersøgelser og vil kunne gøre brug af aflastningshuller, så er der gjort de fornødne tiltag til at minimere risikoen for blow-out.

Eftersom der bores under en lidt længere strækning under vandløb ved UB46, end der er tilfældet ved de andre vandløb, så øges risikoen også for, at der kan ske blow-out under vandløbsbunden. SGAV vurderer, at Evida har taget højde for risikoen og forberedt et beredskab som er tilpasset vandløbskrydningen, og at beredskabsfolkene vil være i stand til at suge opsvivende boremudder op som beskrevet i projektbeskrivelsen og derved fjerne opsvivende boremudder fra vandløbet.

Styrelsen lægger her vægt på, at vandløbet på trods af, at det er lidt bredere end de andre vandløb, har begrænsede dimensioner, hvor det vil være muligt at færdes i vandløbet (en bredde på 2 meter og en vanddybde på ca. 10-20 cm) og eftersom at underboringen vil blive udført i en periode med lav vandføring og vandhastighed, så anser Styrelsen det som muligt, at tilgå vandløbet og få iværksat en oprensning og spærring som beskrevet af Evida og vist i figur 19. Der lægges også vægt på, at et beredskab vil blive sat i værk straks, i tilfælde af der observeres blow-out og at der vil være flere slamsugere tilstede med tilstrækkelig sugkapacitet til at oprense for opsvivende boremudder og mudderholdigt vandløbsvand.

Projektet må ikke føre til en tilstandsforringelse i vandløbsstrækningen. Som nævnt så underbores en strækning, hvor tilløb fra Mindstrup samles og overgår til Slårup Å og som det fremgår af tabel 7 så er den økologiske tilstand i begge vandløbsstrækninger vurderet som "ringe" for den økologiske tilstand og "god" for den kemiske tilstand. Det er dog forskellige parametre der giver anledning til den "ringe" økologiske tilstand. Jævnfør tabel 7, så er det for "Tilløb til Mindstrup" tilstanden for smådyr, der er i ringe tilstand, mens det for Slårup Å tilstanden for planter og fisk, der er fundet i ringe tilstand. I forhold til overholdelse af kvalitetetskravene for NNS, så gælder det for begge vandløbsstrækninger at de er vurderet "ikke-god" grundet overskridelser for zink. Tilløb til Mindstrup, har som tidligere nævnt også overskridelser for kobber.

Evida oplyser, at der til UB46 vil blive stillet de samme krav til boremudderprodukter som der er stillet til de tre andre underboringer under målsatte vandløb.

Under besigtigelsen blev der ikke fundet gydebanks ved krydsningsstedet, men vandløbet veksler mellem strækninger med roligt flydende vand og strømmende vand.

SGAV vurderer på baggrund af ovenstående, at i fald der sker opsvivning af boremudder til vandløbsbunden og der går nogle minutter førend det fjernes, så vil boremudderet ikke vil give anledning frigivelse af stoffer herunder kobber og zink, der kan påvirke livet i vandløbet og forringe de økologiske og kemiske tilstande i vandløbet.

Eftersom der ikke er observeret gydebanker ved krydsningspunktet er der heller ikke risiko for tildækning af gydebanker med boremudder, hvorved en væsentlig påvirkning, af gydebanker med æg fra laksefisk, og yngel kan udelukkes. Dette gælder også nedstrøms, eftersom spærringen vil forhindre nedstrøms udbredelse og sedimentation af boremudder.

Samlet set vurderes anlægsarbejdet med underboring UB46 ikke væsentlig at påvirke tilstandene i Tilløb til Mindstrup og Slårup Å eller hindre dem i at nå målopfyldelse til gode tilstande.

4.3.2 Nedstrøms berørte målsatte vandløb

De fire vandløbsstrækninger som projektet krydser afvander til flere målsatte vandløbsstrækninger nedstrøms. Farre Bæk og Birkebæk afvander mod sydvest og samles til Omme Å, som længere nedstrøms bliver en del af Skjern Å systemet med udløb i Ringkøbing Fjord. Tilløb til Mindstrup og Slårup Å afvander mod nordøst, hvor vandløbene og bliver en del af Gudenå-systemet som har sit udløb i Randers Fjord.

Alle de nedstrøms målsatte vandløbsstrækninger vil ikke blive påvirket direkte af projektet, da de ligger udenfor projektområdet, der kan dog være risiko for en indirekte påvirkning, i fald de får tilført påvirket vand fra de fire vandløb der underbores.

Tilstandsvurderingen for nedstrøms vandløb er gengivet i tabel 9.

Tabel 9. Oversigt over kvalitetselementernes tilstand efter genbesøg af Vandområdeplan 3 for alle nedstrøms berørte målsatte vandløb. NSS står for nationalt specifikke stoffer.

Navn (DK ID)	Planter (makrofyter)	Bentiske alger (fyto-bentos)	Smådyr (bentiske invertebrater)	Fisk	NSS	Samlet økologisk tilstand	Kemisk tilstand (årsag til manglende målopfyldelse)
Nedstrøms Farre Bæk:							
Farre Bæk (rib_1.8.01061n)	Ukendt	Ukendt	Ukendt	Ukendt	God	Ukendt	God
Farre Bæk (o8528_x)	Ukendt	Ukendt	God	Ringe	Ikke-god (Zink)	Ringe	God
Nedstrøms Birkebæk:							
Birkebæk (c00512)	Ukendt	Ukendt	Moderat	Dårlig	Ikke-god (Zink)	Dårlig	God
Omme Å (o10430)	Ukendt	Ukendt	God	Dårlig	Ikke-god (Zink)	Dårlig	God
Nedstrøms Farre Bæk og Birkebæk							
Omme Å (o8528_a)	Moderat	God	God	Høj	Ikke-god	Moderat	God

					(Barium)		
Omme Å (o10431_b)	Ukendt	Ukendt	Høj	Ukendt	God	Høj	God
Omme Å (o8526)	God	Ukendt	God	Ukendt	God	God	God
Omme Å (o10432)	Ukendt	Ukendt	Høj	Høj	Ikke-god (zink)	Moderat	God
Omme Å (o8540)	God	Høj	Høj	Høj	Ikke-god (zink)	Moderat	God
Mallehøje Bæk (o8549)	Ukendt	Ukendt	Høj	Ukendt	Ikke-god (zink)	Høj	God
Omme Å (o10434)	Moderat	Ukendt	Høj	Høj	Ikke-god (Zink)	Moderat	Ikke-god (kviksølv og Benz(a)pyren)
Omme Å (o8547)	God	God	Høj	Høj	Ikke-god (Barium)	Moderat	God
Omme Å (o10538_x)	Ukendt	Ukendt	Høj	Høj	Ikke-god (zink)	Moderat	God
Omme Å (o10541)	Ukendt	Ukendt	Høj	Høj	Ikke-god (zink)	Moderat	God
Omme Å (o9016)	Ukendt	Ukendt	Høj	Ukendt	Ikke-god (zink)	Moderat	God
Omme Å (o10542)	God	Høj	Høj	God	Ikke-god (zink)	Moderat	God
Omme Å (o9018)	Ukendt	Ukendt	Høj	Ukendt	Ikke-god (zink)	Moderat	God
Skjern Å (o10543c_c)	God	Ukendt	Høj	Ukendt	Ikke-god (zink)	Moderat	God
Skjern Å (o10543c_b)	God	Høj	Høj	Moderat	Ikke-god (zink)	Moderat	God
Skjern Å (o10543c_a)	Ukendt	Ukendt	Moderat	Ukendt	Ikke-god (zink og kobber)	Moderat	Ikke -god Cadmium

Navn (DK ID)	Planter (makrofytter)	Bentiske alger (fyto-bentos)	Smådyr (bentiske inverte-brater)	Fisk	NSS	Samlet økologisk tilstand	Kemisk tilstand (årsag til manglende målopfyldelse)
Nedstrøms Tilløb Til Mindstrup og Slårup Å:							
Gudenå - Udspring – Tørring 05390	Ukendt	Ukendt	God	Dårlig	Ikke-god (zink)	Dårlig	God
Gudenå - Tørring - Åle Ø 08563	Moderat	Ukendt	god	Ringe	Ikke-god (barium)	Ringe	God
Gudenå – Åle Østermark – Br 010449_b	Moderat	God	Høj	God	Ikke-god (zink)	Moderat	Ikke-god (Benz(a)pyren)
Gudenå - Bredstenbro – Vestbi Ikke med i regneark for genbesøg 000633	Godt økologisk potentiale	Ukendt	Maksimalt økologisk potentiale	Godt økologisk potentiale	Ukendt	Godt økologisk potentiale	Ukendt
Bredvad Sø							
Gudenå - Vestbirk Campingplad 010207	Ukendt	Ukendt	Høj	Høj	Ikke-god (kobber og zink)	Moderat	God
Gudenå - Vilholt Mølle – Mos 000532	Ringe	God	Høj	Ukendt	Ikke-god (kobber)	Ringe	God
Klosterkanalen 000531	Ukendt	Ukendt	Maksimalt økologisk potentiale	ukendt	Ikke-godt økologisk potentiale (zink)	Moderat økologisk potentiale	God
Gudenå 010230	Ukendt	Ukendt	Høj	Høj	Ikke-god (zink)	Moderat	God
Mossø							
Gudenå - Mossø – Birksø 09024	Ukendt	Ukendt	Moderat	Ukendt	Ikke-god (Barium)	Moderat	God
Gudensø							

Gudenå c00495	Ukendt	Ukendt	Ukendt	Ukendt	Ikke-god (Zink)	Moderat	God
Birksø/Ry Lillesø							
Guden Å c00170	Ukendt	Ukendt	Ukendt	Ukendt	Ikke-god (Zink)	Moderat	God
Julso - Borre Sø og Brassø							
Gudenå - Birksø – Silkeborg (02448)	Ukendt	Ukendt	Ukendt	Ukendt	Godt økologisk potentiale	Ukendt	God
Gudenå - Birksø – Silkeborg 02457	Ukendt	Ukendt	Moderat økologisk potentiale	Godt økologisk potentiale	Godt økologisk potentiale	Moderat økologisk potentiale	God
Silkeborg Langsø							
Gudenå Os Tange Sø (09026)	Ringe	Ukendt	God	Ukendt	Ikke-god (Zink)	Ringe	God
Gudenå Os Tange Sø (09027)	God	Ukendt	God	Ukendt	Ikke-god (Barium)	Moderat	God
Tange Sø							
Guden Å m. afløb (c00626)	God	God	Moderat	Moderat	Ikke-god zink	Moderat	Ikke-god Benz(a)pyren kviksolv

Det gælder for alle de nedstrøms vandløb, at den eneste risiko for at de kan blive påvirket af projektet vil være i tilfælde af blow-out i forbindelse med underboring af de fire vandløb.

En påvirkning vil kun kunne ske i tilfælde af at boremudder og eventuelt lidt vandløbsbunds sediment under et blow-out hvirvles op og føres med vandløbsvandet videre nedstrøms, hvor det under rolige vandforhold vil kunne sedimentere eller afgive stoffer til nedstrøms vandløb og påvirke de økologiske og kemiske tilstande.

SGAV finder, at der i projektbeskrivelsen og i afsnit 5.3.1 er argumenteret tilstrækkeligt for, at det vil være muligt spærre de direkte berørte vandløb af og rense op, så der ikke vil ske påvirkninger af de direkte vandløb nedstrøms de spærringer, der vil blive opsat i tilfælde af blow-out under vandløbsbund. Dermed forventes der heller ingen påvirkning i nogen af de vandløbsstrækninger der ligger længere nedstrøms.

SGAV er dog opmærksom på, at der er flere af de nære nedstrøms vandløbsstrækninger, som har tilstande i de dårligste kategorier og jf. Weser-dommen (ovenstående indledning under afsnit 4), så vil enhver forringelse af disse vandløbsstrækninger kunne være kritisk. I det følgende fremhæves med eksempler, hvorfor SGAV vurderer, at projektet ikke i væsentlig grad vil påvirke tilstandene i de vandløbsstrækninger, der er i dårligste tilstand.

Vandløbsstrækninger vurderet i dårlig økologisk tilstand for fisk

Nedstrøms Birkebækken (UB24):

Der er to nedstrøms vandløbsstrækninger: Birkebæk (CO0512) (ca. 230 m nedstrøms for UB 24), Omme Å (010430) (ca. 5,2 km nedstrøms UB24) som er vurderet "dårlig" i "samlet økologisk tilstand" grundet "dårlig tilstand" for fisk.

I forbindelse med besigtigelsen af krydsningsstedet ved Birkebæk, blev vandføringen beskrevet som "meget lav vandføring" og på ca. 30 meters strækninger på hver side af krydsningsstedet observeret dyndet bund og uden tegn på gydebanks, hvilket stemmer overens med erfaringer fra andre vandløb, hvor gydebanks kun findes på sandet/gruset vandløbsbund med tilpas vandhastigheder for at holde gruset liggende og fri for mudder.

I tilfælde af blow-out ved UB24 vil opsivende boremudder lægge sig på den dyndede bund i Birkebækken. Boremudderet vil ikke kunne tildække og beskadige gydebanks i vandløbet nær underboringen eftersom der ikke er gydebanks på strækningen og dermed vil boremudderet heller ikke forringe nedstrøms vandløbs muligheder for at få tilført fiskeyngel fra den strækning af bækken, der underbores.

Der forventes heller ikke nogen skade på enkeltindivider af fiskeyngel eller voksne fisk der måtte holde til i Birkebæk og Omme Å, hvis de tilfældigt befinder sig ved krydsningsstedet under et blow-out. Den skånsomme oprensningss metode med håndholdt slamsugerslange med filter vil hindre fisk i at blive sugt med op sammen med boremudder under oprensningen.

SGAV vurderer i øvrigt, at forholdene for oprensning er optimale i Birkebækken. Grundet den meget lave vandføring i Birkebækken, at der er god tid for beredskabet til at spærre vandløbet af og rense al opsivende boremudder væk og dermed mindske risikoen for at boremudder kan sprede sig nedstrøms.

Skulle der mod forventning slippe en lille mængde boremudder op i suspension og forcere spærringen, vil det sandsynligvis forblive i suspension indtil til vandet når ud til søer eller fjorde og dermed passere forbi de to vandløbsstrækninger med dårlige tilstande for fisk. I øvrigt har Evida oplyst, at der under hensyntagen til boremudder er der fravalgt produkter, der jævner ifølge DHI-rapporterne fra 2021 kan udgøre en risiko for livet i vandløbet.

Nedstrøms Ub46 Tilløb til Mindstrup og Slårup Å:

Den tredje vandløbsstrækning der er i "dårlig" tilstand for fisk er strækningen "Gudenå - Udspring – Tørring (05390)". SGAV vurderer, at den økologiske tilstand af vandløbsstrækningen af samme årsager, som nævnt for bækkene nedstrøms Birkebækken ikke vil blive påvirket i forhold til fiskeyngel og fisk og fremhæver her, at vandløbsstrækningen ligger ca. 3,7 km nedstrøms UB46 og der undervejs sker opblanding med vand fra Guden Åens udspring.

Vandløb i "ikke – god" tilstand i forhold til Nationalt Specifikke Stoffer

En stor andel af de nedstrøms vandløb er vurderet i ikke-god økologisk tilstand i forhold til Nationalt Specifikke Stoffer, hvor særlig indhold af zink, men også kobber og barium på strækninger i vandløbsvandet er vurderet til at overskride miljøkvalitetskrav for vand.

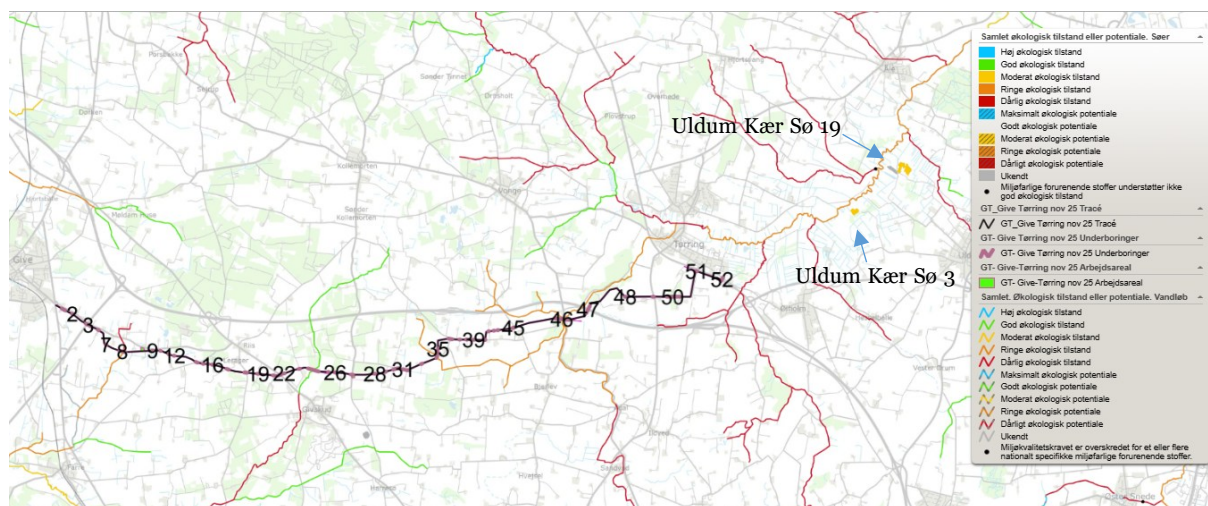
Evida har oplyst at der i projektet under vandløb ikke anvendes boremudderprodukter hvor zink og kobber kan risikere at udvaske i koncentrationer over vandkvalitetskrav. En gennemgang af rapporterne viser, at det der er barium i flere produkter, men at mobiliteten af barium i jord generelt er meget lav, så længe der ikke bores i jorde med lav pH. Det er de to produkter Bentoniet - HV og Baro-Gel, hvorfra

udvaskningstest har vist, at barium koncentrationer kan nå op og overskride vandkvalitetskravet. Eftersom Evida, jævnfør figur 8, har oplyst at de to boremudderprodukter ikke anvendes til underboringer under vandløb, så vurderer SGAV at underboringerne under vandløb ikke risikere at forhøje koncentrationer af zink, kobber og barium i vandløbsvandet og dermed heller ikke forværre tilstandene for de nedstrøms vandløb for Nationalt Specifikke Stoffer.

4.4 Målsatte søer

Der ligger ingen målsatte søer indenfor projektområdet. Der kan hermed udelukkes en direkte påvirkning af fra projektet på målsatte søer.

Som det fremgår af figur 22 så er den nærmeste målsatte sø er Uldum Kær Sø 3 (1507) beliggende 3,4 km fra projektområdet mod øst og Uldum Kær Sø 19 i ca. 4,8 kilometers afstand.

Figur 22. Nærmeste målsatte søer Uldum Kær Sø 3 og Uldum Kær Sø 19. Ingen af de to søer er i hydraulisk kontakt med vandløb der underbores

Uldum kær Sø 3 og Uldum Kær Sø 19 ligger begge højere i terræn end vandløbsstrækningen Gudenå - Tørring - Åle Ø, og begge søer afvander ned til åen. Derfor vil der ingen indirekte påvirkning forventes på de to søer, da de ikke får tilført vand fra Gudenåen.

Længere nedstrøms Gudenåen er der søer der indirekte kan blive påvirket af projektet, da de får tilført vand der har passeret vandløbene der underbores i projektområdet. Søerne og deres tilstande er vist i tabel 10. I Skjern Å systemet, er der ingen søer med hydraulisk kontakt til Skjern Å.

Tabel 10. Oversigt over målsatte søer, som indirekte potentielt kan påvirkes, med angivelse af vandområdets ID og kvalitetselementernes tilstand for den enkelte sø. NSS står for nationalt specifikke stoffer. *kolonnen omfatter måling af kvalitetselementet "anden akvatisk flora" eller "planter" og "bentiske alger" (adskilles af /).

Navn (DK ID)	Alger (= fytoplankton)	Planter (makrofyter)	Anden akvatisk flora (Makrofyter = planter) og (bentofyter = bundlevende alger)	Bunddyr (= bentiske invertebrater)	Fisk	Vandets klarhed	Iltindhold	Kvælstofindhold	Fosforindhold	NSS	Samlet økologisk tilstand	Kemisk tilstand (årsag til manglende målopfyldelse)
Bred- vad Sø (456)	Høj	Høj	Ukendt	Ukendt	Ukendt	Høj	God	Ikke- god	Ikke- god	Ukendt	Moderat	Ukendt
Mossø (495)	Høj	Høj	Ukendt	Ukendt	Ukendt	Høj	God	Ikke- god	Ikke- god	God	Moderat	Ikke-god
Gu- densø (469)	Mode- rat	Moderat	Ukendt	Ukendt	Ukendt	God	God	Høj	God	Ukendt	Moderat	Ukendt
Birksom/ Ry Lil- lesø (451)	Høj	God	Ukendt	Ukendt	Ukendt	Høj	God	Høj	Høj	Ukendt	God	Ukendt
Julsø (478)	God	God	Ukendt	Ukendt	Ukendt	Høj	God	Ikke- god	Ikke- god	Ikke-god Chrom	Moderat	Ikke-god overskridelser i sediment: Nikkel og Benz(a)pyren
Borre Sø (453)	Mode- rat	Moderat	Ukendt	Ukendt	ukendt	Høj	God	Ikke- god	Ikke- god	Ikke-god Sedi- ment: Chrom	Moderat	Ikke-god overskridelser i sediment: Nikkel og Benz(a)pyren
Brassø (455)	God	Ukendt	God	Ukendt	Ringe	Høj	God	Ikke- god	Ikke- god	Ikke-god sedi- ment: Methyl- naphtha- lener, sum	Ringe	Ikke-god (overskridel- ser i sedi- ment: Benz(a)pyren Biota+fisk : Kviksølv
Silke- borg Langsø øst (513)	God	Høj	Ukendt	Ukendt	Ringe	Høj	God	Høj	God	Ikke-god Sedi- ment:	Ringe	Ikke-god (overskridel- ser i sedi- ment:

										Benz(a)anthracen		Antracen og Benz(a)pyren
Tange Sø (529)	God	Ringe	Ukendt	Ukendt	Høj	Høj	God	Ikke-god	Ikke-god	Ikke-god Sedi-ment: Chrom og Methyl-naphthalener, sum	Moderat	Ikke-god overskridelser i sediment: Nikkel og Benz(a)pyren Overskridelser i Biota og fisk: Kviksølv

Det bemærkes at mange af søerne er i "Ikke-god" tilstand i forhold til i forhold til kvælstof og fosfor. Et højt indhold af næringsstoffer er ikke ønskværdigt, da næringsstofferne favoriserer algevækst, der kan have negativ påvirkning på bunddyr og planter.

Eftersom projektet ikke har udledning af næringsstoffer forventes ingen påvirkning af søerne tilstand. I forhold til boremudderet og evt. blow-out, så indeholder additiverne ikke fosfor eller nitrat. Det kan ikke helt udelukkes, at der kan være et naturligt indhold af næringsstoffer i bentonitten som er en naturlig bestanddel af ler. I forbindelse med et blow-out og den efterfølgende inddæmning og oprydningsarbejdet kan det ikke udelukkes, at der vil kunne blive frigivet en lille mængde næringsstoffer fra bentonitten eller fra vandløbets bundsediment der kan være næringsrigt, under oprensningsarbejdet, men det vil være minimale mængder da såvel boremudder, som ophvirvlet bundsediment og vandløbsvandet lige omkring blow-outet vil blive suget op med slamsuger og kørt væk. Skulle en lille mængde slippe forbi spærringen til vandløbsvandet vil der være tale om en kort puls som må forventes kraftigt fortyndet inden det når i til søerne.

Bredvad Sø er den nærmeste af rækken af de målsatte søer, der står i nedstrøms hydraulisk kontakt med Slårup Å der underbores. Langs vandløbet er der en afstand på ca. 22 km fra krydsningsstedet ved UB46 og frem til Bredvad Sø. Undervejs er der mange tilløb til søen. Ifølge HIP databasen, så har Gudenåen en minimumsvandføring ved Bredvad sø på ca. 1,6m/s, hvilket svarer til en vandføring der er ca. som 40 gange så stor, som Slårup Å har ved UB46, hvilket tydeligt viser, at der er tale om en fortyndingseffekt.

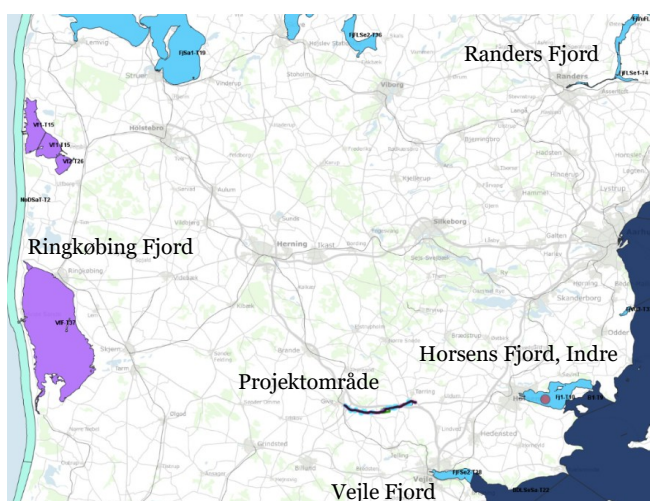
Taget i betragtning, at der er så lang en strækning til målsatte søer og at al boremudder og ophvirvlet bundsediment forventes opsamlet og kørt bort i forbindelse med evt. uheld med blow-out, så vurderer SGAV, at et blow-out i Tilløb til Mindstrup/ Slårup Å ikke vil medføre nogen væsentlig påvirkning af nedstrøms søers sedimenter og vandkvalitet med nogle af de stoffer: kvælstof og fosfor, chrom, Methyl-naphthalener, benz(a)anthracen, benz(a)pyren, kviksølv og Antracen som belaster de målsatte søer i at nå en god tilstand.

Der gøres opmærksom på at Farrebæk og Birkebækken som nedstrøms afvander til Omme å og Skjern Å ikke afvander og står i hydraulisk kontakt med målsatte søer førend Skjern Å afvander ud til Ringkøbing Fjord.

4.5 Målsatte kystvande

Nærmeste målsatte kystvand er Vejle Fjord, indre (123), der ligger ca. 15 km sydøst for projektområdet og Horsens fjord, indre (128), der ligger ca. 23 km øst for projektområdet. Der er ingen hydraulisk kontakt mellem vandløb der underbores i projektet og de to nærmeste kystvande.

Farre Bæk og Birke Bæk afvander som nævnt via Skjern Å til Ringkøbing Fjord (132) mod vest, der ligger ca. 60 km nedstrøms underboringerne under Farre Bæk og Birke Bæk, mens Tilløb til Mindstrup og Slårup Å afvander via Gudenåen ud i Randers Fjord, ca. 100 km nedstrøms projektområdets underboringer af de to vandløb. Projektets beliggenhed i forhold til de nævnte fjorde er vist på figur 23.

Figur 23. Projektområdet og nærmeste målsatte kystvande

4.5.1 Miljømål og vurdering af påvirkning på tilstande for kystvande

Jævnfør genbesøget af VP3, så har de fire nævnte kystvande: Horsens Fjord, Vejle Fjord, Ringkøbing Fjord og Randers Fjord alle miljømål om god kemisk tilstand. De tre kystvande: Horsens Fjord, Ringkøbing Fjord og Randers Fjord har miljømål om "God økologisk tilstand", mens Ringkøbing Fjord (der grundet et slusesystem er menneskelig påvirket har miljømålet "Godt økologisk potentiale").

Tabel 11. Oversigt over kvalitetselementernes tilstand for de nævnte kystvande efter VP3 genbesøget. NSS står for nationalt specifikke stoffer.

Navn (DK ID)	Alger	Rodfæstede planter	Bunddyr	Iltforhold	Vandets klarhed	NSS	Samlet økologisk tilstand	Kemisk tilstand (årsag til manglende målopfyldelse)
Horsens Fjord, indre (128)	Ringe	Ringe	Moderat	Ikke anvendelig		Ikke-god Sediment: Chrom Biota-Musling: PCB-sum	Dårlig	Ikke-god (sediment: Benz(a)pyren og Nikkel Biota-Musling: Bly, Cadmium og Nikkel)
Vejle Fjord, indre (123)	Moderat	Dårlig	Moderat	Ikke anvendelig		Ikke-god (sediment: chrom Biota-fisk: PCB-sum	Ringe	Ikke-god (sediment: benz(a)pyren og Tributyltin Biota- Musling: Cadmium Biota-fisk: Kviksølv)
Ringkøbing Fjord 132	Ringe økologisk potentiale	Ringe økologisk potentiale	Maksimalt økologisk potentiale	Ikke anvendelig		Ikke-god (Biota-musling: Chrom)	Ringe Økologisk potentiale	Ikke-god (Biota-Musling: Bly, Cadmium og Nikkel)
Randers Fjord 136	Moderat	Ikke anvendelig	Moderat	Ikke anvendelig		Ikke-god (sediment: Benz(a)anthracen Methylnaphthalener, sum Biota-fisk: PCB, sum)	Moderat	Ikke-god (Sediment: Antracen Benz(a)pyren, nikkel)

Eftersom projektet i driftsfasen ikke har emissioner til luften eller udleder stoffer via vand, vil der ikke være tilførsel til kystvandene af stoffer fra atmosfæren eller vandløb.

Eneste risiko for påvirkning vil være, hvis der sker en utilsigtet hændelse med blow-out i anlægsfasen. Her vil det være kystvandene Ringkøbing Fjord og Randers Fjord, der via tilført vand kan risikere at få tilført stoffer via det udstømmende vand.

I forbindelse med et blow-out og den efterfølgende inddæmning og oprydningsarbejdet er der tidligere argumenteret for at boremudder sammen med evt. eventuelt ophvirvlet bundsedimentet forventes oprenset og fjernet fra vandløbssystemet, hvorved der ikke sker tilførsel og påvirkning længere nedstrøms end ved spærringspunkterne.

Skulle der nå at frigives en lille mængde, så vil det vil blive fortyndet i vandfasen og sedimentere på vandløbsstrækninger eller i søer med lav strømhastighed. På baggrund af afstandene og vandløbets forløb mellem krydsningsstedet og kystvandet vurderes det, at der ikke føres væsentlige mængder af sedimenter eller næringsstoffer ud til kystvandene.

Styrelsen vurderer på det foreliggende grundlag, at der ikke er risiko for, at kystvandet påvirkes, herunder, at projektet hverken forringer den aktuelle tilstand eller hindrer målopfyldelsen for kystvandet jf. lov om vandplanlægning og indsatsbekendtgørelsen.

4.6 Samlet vurdering af målsatte vandforekomster

Styrelsen vurderer, på baggrund af ovenstående afsnit om målsatte vandforekomster, at projektet hverken i anlægs- eller driftsfasen vil medføre påvirkninger, der kan forringe den aktuelle tilstand eller forhindre målopfyldelse for de berørte målsatte vandforekomster, jf. lov om vandplanlægning og indsatsbekendtgørelsen.

5. Havstrategi

Projektets eneste mulige påvirkning på havstrategidirektivets 11 deskriptorer vil være fra blow-outs i forbindelse med underboring af vandløb. Det er SGAVs vurdering, at projektet hverken i anlægs- eller driftsfasen medfører væsentlige negative påvirkninger på havstrategidirektivets deskriptorer og projektet forhindrer derfor ikke god miljøtilstand i havets økosystemer, jf. havstrategiloven.

Tabel 12. Oversigt over havstrategiens 11 deskriptorer med miljømål og vurdering af projektets påvirkning.

Deskriptor	Miljømål	Vurdering
Nr. 1 - biodiversitet	God miljøtilstand er, når biodiversiteten er opretholdt. Kvaliteten og forekomsten af habitater samt udbredelsen og tætheden af arter svarer til de fremherskende fysiografiske, geografiske og klimatiske forhold.	Projektet sker på land og medfører hverken direkte eller indirekte påvirkninger af biodiversiteten i havmiljøet. Der sker ingen udledning af næringsstoffer, pesticider og biocider, iltforbrugerende eller forurenende stoffer til havmiljøet, der kan påvirke det eksisterende eller fremtidige grundlag for biodiversiteten. I tilfælde af blow-out ifm. projektet, kan en begrænset mængde boremudder frigives. Der kan potentielt frigives næringsrigt bundsedimentation under inddæmning af boremudderet. Evida udelukker en påvirkning af biodiversiteten af havmiljøet i forbindelse med et blow-out, eftersom vandløbet straks vil blive afspærret og boremudder suget op og fjernet fra vandløbet. SGAV er enig i den betragtning, eftersom det er små vandløb med lave vanddybder og vandføringer der underbores. Her bør det være muligt at suge alt op. I fald en mindre andel af boremudderet alligevel skulle slippe forbi spærringen, så vil det med stor sandsynlighed resedimentere eller blive fortyndet mange gange inden det når ud til havet.
Nr. 2 - ikkehjemmehørende arter	God miljøtilstand er, når ikkehjemmehørende arter indført ved menneskelige aktiviteter ligger på niveauer, der ikke ændrer økosystemerne i negativ retning.	Projektet udføres på land. Projektet medfører ikke, at der kan medbringes eller udsættes ikke hjemmehørende arter til natur og havmiljø, da projektet ikke omfatter arbejde med biologiske produkter. Den jord der håndteres i projektet, håndteres lokalt omkring arbejdsarealet. Projektet vurderes ikke at have væsentlig negativ påvirkning på at opnå god miljøtilstand.
Nr. 3 – erhvervsmæssigt udnyttede fiskebestande	God miljøtilstand er, når populationerne af alle fiske- og skaldyrarter, der udnyttes erhvervsmæssigt, ligger inden for sikre biologiske grænser og udviser en alders- og størrelsesfordeling, der er betegnende for en sund bestand.	Projektet sker på land og medfører ikke direkte eller indirekte påvirkninger af havmiljøet, herunder erhvervsmæssigt udnyttede fiskebestande. Der sker ingen udledning af næringsstoffer, pesticider og biocider, iltforbrugerende eller forurenende stoffer til havmiljøet. I tilfælde af utilsigtet blow-out under projektets anlægsfase, kan en begrænset mængde boremudder frigives. Der kan potentielt frigives næringsrigt bundsedimentation under inddæmning af boremudderet, men eftersom vandløbet straks afspærres og boremudder opsuges og fjernes fra vandløbet så udelukker Evida at boremudder og additiver når havmiljøet. SGAV er med de samme argumenter som nævnt under Nr.1 enig i, at projektet ikke vil påvirke havets fisk og derfor ikke vil påvirke erhvervsmæssigt udnyttede fiskebestande i væsentlig grad.

Deskriptor	Miljømål	Vurdering
Nr. 4 – havets fødenet	God miljøtilstand er, når alle elementer i havets fødenet, i den udstrækning de er kendt, er til stede og forekommer med normal tæthed og diversitet og på niveauer, som er i stand til at sikre en langvarig artstæthed og opretholdelse af arternes fulde reproduktionsevne.	Projektet sker på land og medfører hverken direkte eller indirekte påvirkninger af havets fødenet. Projektet medfører ikke skade på vandmiljøet, organismer eller fødekæder. I tilfælde af blow-out ifm. projektet, kan en begrænset mængde boremudder frigives. Der kan potentielt frigives næringsrigt bundsedimentation under inddæmning af boremudderet. Størstedelen af både boremudderet og det næringsrige bundsediment vil være sedimenteret, eller være så fortyndet i vandfasen, inden det når havmiljøet, at det ikke vurderes at påvirke arter i fødenettet i væsentlig grad.
Nr. 5 – eutrofiering	God miljøtilstand er, når menneskeskabt eutrofiering er minimeret, navnlig de negative virkninger heraf, såsom tab af biodiversitet, forringelse af økosystemet, skadelige algeforekomster og iltmangel på vandbunden.	Projektet sker på land. Der anvendes eller udledes ikke næringsholdige produkter i projektet. I tilfælde af blow-out, kan en begrænset mængde boremudder frigives. Der kan potentielt frigives næringsrigt bundsedimentation under inddæmning af boremudderet. SGAV vurderer at både boremudderet og det eventuelt næringsrige bundsediment vil være rensat op i tilfælde af blow-out. Hvis en lille rest når at passere spærringen vil den enten være sedimenteret, eller være så fortyndet i vandfasen, inden det når havmiljøet, at det ikke vurderes at påvirke eutrofieringsgraden væsentlig.
Nr. 6 – havbundens integritet	God miljøtilstand er, når havbundens integritet er på et niveau, der sikrer, at økosystemernes struktur og funktioner bevares, og at især bentiske økosystemer ikke påvirkes negativt.	Projektet sker på land og Projektet vedrører ikke havbunden. Et eventuelt blow-out i vandløb suges op og fjernes. Dermed er der ingen risiko for at påvirke havbundens integritet i væsentlig grad.
Nr. 7 – hydrografi	God miljøtilstand er, når permanente ændringer af de hydrografiske egenskaber ikke påvirker de marine økosystemer i negativ retning.	Projektet sker på land og medfører hverken direkte eller indirekte påvirkninger af havets hydrografi, herunder dybdeforhold. Projektet medfører ikke gravearbejde i eller nær havbunden. Jorden, der håndteres i projektet, håndteres lokalt i projektområdet. I tilfælde af blow-out ifm. projektet, kan en begrænset mængde boremudder frigives. Boremudderet vil være oprenset, sedimenteret, eller være så fortyndet i vandfasen, inden det når havmiljøet, at det ikke vurderes at påvirke havets hydrografi i væsentlig grad.
Nr. 8 – forurenende stoffer	God miljøtilstand er, når koncentrationer af forurenende stoffer ligger på niveauer, der ikke medfører forureningsvirkninger.	Projektet sker på land og medfører ikke direkte udledning af forurenende stoffer til omgivelserne. I tilfælde af blow-out ifm. projektet, kan en begrænset mængde boremudder indeholdende additiver frigives. Der anvendes kun de borevæskeprodukter, som er beskrevet og vurderet i DHI-rapporterne 2021 om boremudder. Boremudderprodukter med biocider anvendes ikke. Der kan potentielt frigives næringsrigt bundsedimentation under inddæmning af boremudderet. Størstedelen af både boremudderet, herunder additiver, og det næringsrige bundsediment vil være opsamlet og fjernet fra vandløbet, sedimenteret, eller være så fortyndet i vandfasen, inden det når havmiljøet, at det ikke vurderes at påvirke koncentrationen af forurenende stoffer i væsentlig grad.

Deskriptor	Miljømål	Vurdering
Nr. 9 – forurenende stoffer i fisk og skaldyr til konsum	God miljøtilstand er, når mængden af forurenende stoffer i fisk og skaldyr til konsum ikke overstiger de niveauer, der er fastlagt i fællesskabslovgivningen eller andre relevante standarder.	Projektet sker på land og medfører ikke direkte udledning af forurenende stoffer til omgivelserne. I tilfælde af blow-out ifm. projektet, kan en begrænset mængde boremudder indeholdende additiver frigives. Der anvendes kun de borevæskeprodukter, som er beskrevet og vurderet i DHI- 2021 rapporterne, samt fravalgt produkter, der indeholder biocider og stoffer der kan i rapporterne vurderes at kunne være skadelige for liv i vandløb. Der kan potentielt frigives næringsrigt bundsedimentation under inddæmning af boremudderet. Størstedelen af både boremudderet, herunder additiver, og det næringsrige bundsediment vil være opsamlet og fjernet, sedimenteret, eller være så fortyndet i vandfasen, inden det når havmiljøet, at det ikke vurderes at bidrage til en overskridelse af grænseværdierne for fisk og skaldyr til konsum.
Nr. 10 – affald	God miljøtilstand er, når egen-skaberne ved og mængderne af affald i havet ikke skader kyst- og havmiljøet.	Projektet sker på land og medfører ikke frigivelse af affald til havmiljøet. Affaldet, der håndteres i projektet, håndteres lokalt i projektområdet, kildesorteres og afleveres til godkendt modtageanlæg.
Nr. 11 – under-vandsstøj	God miljøtilstand er, når indførelsen af energi, herunder undervandsstøj, befinder sig på et niveau, der ikke påvirker havmiljøet i negativ retning.	Projektet sker på land og ud fra projektets afstand til havet vurderes det ikke, at projektet medfører undervandsstøj.

6. Væsentlighedsvurdering af Natura 2000 områder

6.1 Beskyttelsen af udpegningsgrundlaget indenfor og udenfor natura 2000-områderne

Natura 2000 er betegnelsen for et netværk af beskyttede områder i EU. Områderne skal bevare og beskytte naturtyper og vilde dyre- og plantearter samt fugle, som er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene. Indenfor Natura 2000 områder kan der være udpeget habitatområder og fuglebeskyttelsesområder. Alle habitatområder har til formål at beskytte og genoprette en gunstig bevaringsstatus for bestemte naturtyper og arter af dyr og planter, mens fuglebeskyttelsesområderne har til formål at beskytte bestemte fuglearter, der eksempelvis er følsomme over for ændringer af levesteder. Hvilke konkrete naturtyper og arter der er omfattet af beskyttelsen fremgår af udpegningsgrundlaget for de enkelte områder. Blandt udpegningsgrundlaget kan der være arter som er prioriterede.

På udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområderne findes arter fra Fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I over truede, sjældne eller følsomme fugle i EU. Herudover kan der også på udpegningsgrundlaget for det enkelte område være oplistet trækfuglearter, der regelmæssigt og tilbagevendende benytter området som yngle- eller rasteområde eller andre fuglearter, der er specifikke og vigtige for området.

På udpegningsgrundlaget for et habitatområde finder man arter og naturtyper, der er særligt beskyttelsesværdige, sjældne, truede eller karakteristiske for EU og arter som er opført på habitatdirektivets bilag II og bilag IV.

Er en dyre- eller planteart opført på habitatdirektivets bilag IV, er dens yngle- og rasteområder strengt beskyttede overalt – uanset om det er inden for eller uden for et Natura 2000-område, mens arter der kun er listet på bilag II som udgangspunkt ikke nyder samme direkte "strengt beskyttelse" uden for habitatområderne, som bilag IV-arter gør.

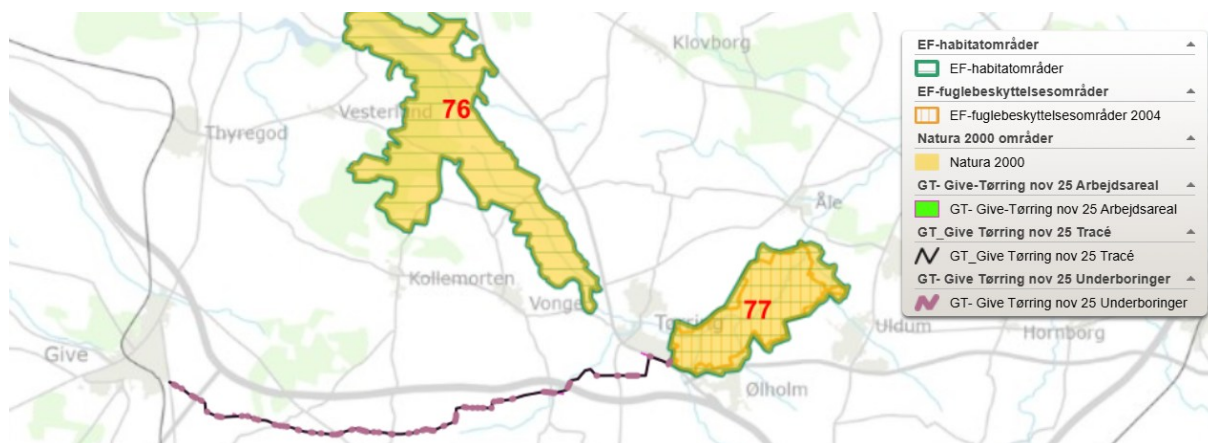
Selvom bilag II-arter er udpeget til at blive beskyttet inden for Natura 2000-områder, er de også omfattet af beskyttelse i resten af landet under den danske implementering af Habitatdirektivet, primært via Habitatbekendtgørelsen¹². Dette betyder, at der også skal foretages en habitatvurdering af om projekter kan påvirke arterne negativt uden for de specifikke habitatområder, for at sikre, at bestande ikke skades eller deres vigtige levesteder ødelægges. Uden for habitatområderne vil arternes levesteder i øvrigt ofte være beskyttet af de generelle regler i Naturbeskyttelsesloven¹³, herunder § 3-beskyttelse af selve naturtyperne (f.eks. moser, enge og vandløb).

Bilag I-fuglearter er beskyttet både inden for og uden for fuglebeskyttelsesområder (Natura 2000-områder), uden for fuglebeskyttelsesområderne består beskyttelsen primært i et generelt forbud mod at dræbe, fange, forstyrre eller ødelægge deres levesteder. Danmarks implementering indebærer, at der også skal tages hensyn til bilag I-arter i det åbne land, når der planlægges nye projekter. Hvilket betyder at projekter skal vurderes på, om de udsætter bilag I fugle for skade eller påvirker arten.

6.2 Projektets placering i forhold til de nærmeste Natura 2000-områder

Evidas forstærkningsledning anlægges i det åbne land uden for Natura 2000 områder, men dog tæt op til Natura 2000 – område N77, i det der kun er ca. 15 meters afstand mellem arbejdsområdet ved underboring UB52 og den sydvestlige del område af N77. Inden for en afstand på 10 km ligger også N76, hvis sydligste del ligger ca. 1,7 km nord for projektet.

Forstærkningsledningens placering i forhold til de nævnte områder fremgår af figur 24 og 25.

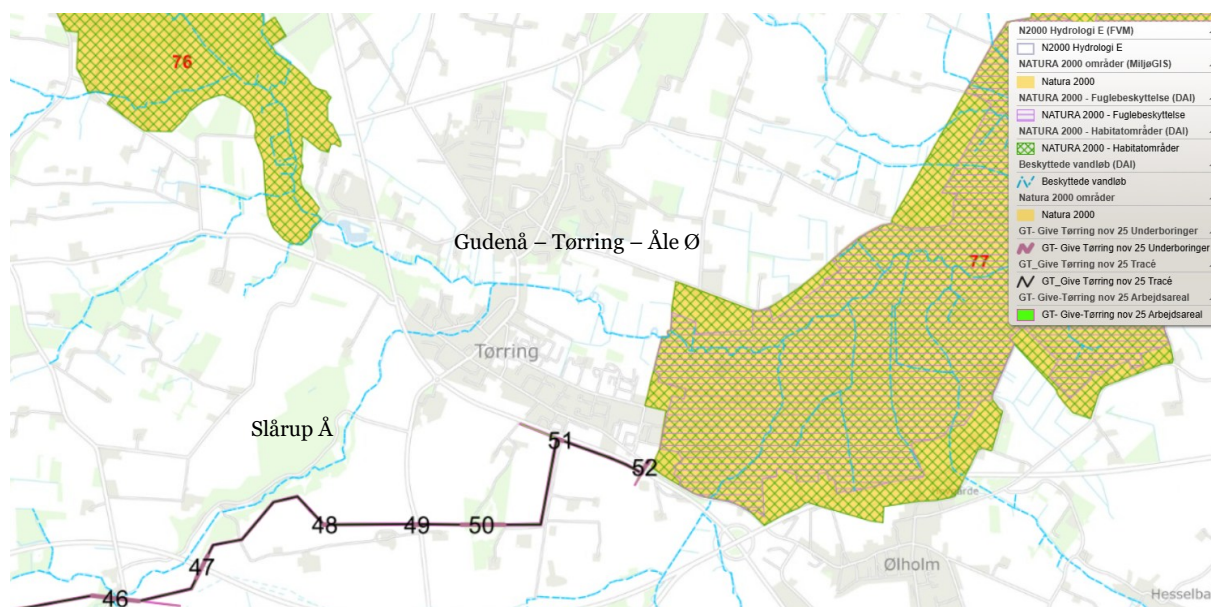

Figur 24. Projektområdet og de to nærmeste Natura 2000 områder

¹² BEK nr 1098 af 21/08/2023 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter

¹³ LBK nr 927 af 28/06/2024 om naturbeskyttelse

Fra de to vandløbsstrækninger ”Tilløb til Mindstrup” og ”Slårup Å”, som underbores i projektet, er der hydrologisk forbindelse til såvel N77 og N76, det skal dog bemærkes at vandløbsstrækningerne afvander mod øst, det er derfor kun N77, der ligger nedstrøms vandløbsstrækningerne, der underbores i projektet. N76 ligger højere i terræn og afvander lige som Slårup Å ned til vandløbsstrækningen Gudenå – Tørring – Åle Ø, der afvander ind i N77.

Figur 25. ”Tilløb til Mindstrup” samles i området ved UB46, og føres videre via ”Slårup Å” og ”Gudenå -Tørring – Åle Ø” ind i Natura 2000 område N77. (Vandløbsstrækninger er vist med blå). Vandløb i Natura 2000 område N76 afvander ligeledes i Natura 2000 område N77 via vandløbsstrækningen ”Gudenå – Tørring – Åle Ø”.

Evida har vurderet, at grundet projektets nærhed til N77 og nedstrøms hydraulisk forbindelse til Gudenåen, der løber igennem N77, så har de ikke umiddelbart kunne afvise en påvirkning fra projektet på Natura 2000 område N77 i forbindelse med anlægsfasen. De har derfor fået udarbejdet en væsentlighedsvurdering for N77, der er det nærmeste Natura 2000 område: og i forlængelse heraf fået undersøgt de 4 underborede vandløbsstrækninger for odderhuler og gydebanks for bæklampret. Begrundelsen for at undersøge for såvel odderhuler som gydebanks for bæklampret er, at begge arter er på udpegningsgrundlaget for N77 og potentiel kan opholde sig og yngle opstrøms de dele af vandløbet, der ligger indenfor N2000 område N77.

Evidas Natura 2000 væsentlighedsvurdering er vedlagt som Bilag 5 og vandløbsbesigtigelserne som Bilag 11. De vil begge blive inddraget i den efterfølgende argumentation for vurdering. Det skal nævnes, at der sket en mindre justering af ledningsplaceringen efter udfærdigelsen af Natura 2000 væsentlighedsvurderingen. Evida har efterfølgende oplyst, at det ikke har ændret på deres konklusioner i væsentlighedsvurderingerne.

6.3 Natura 2000-område 77 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær

Natura 2000 område 77 ”Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær” er udpeget for at beskytte forekomsterne af våde naturtyper samt sjældne dyre- og fuglearter der knytter sig hertil.

Natura 2000-område N77 er sammensat af habitatområde H66 og Fuglebeskyttelsesområde F44. Af figur 25 fremgår det at hele Natura 200-området er udlagt som habitat område H66 (skravering med

grønne tern), mens fuglebeskyttelsesområde F44 (skraveret med lilla vandrette streger), er mindre og koncentreret inden for de centrale dele af N77.

6.3.1 Habitatområde H66

Habitatområde H66 er beliggende ca. 15 meter øst for projektområdet.

Habitatområde H66 er primært karakteriseret af enge, græsmarker og pilekrat med spredte forekomster af rigkær og hængesække. Området er også udpeget for at beskytte sønaturtyper og vandløb med de tilknyttede arter, bæklampret og odder. Området ligger mellem Tørring og Åle, hvor Gudenåen løber gennem et meget stort lavbundsområde bestående af vidtstrakte tilvoksningsmoser, rørskove og ferske enge. Der findes eng- og kærømråder med en artsrig flora, herunder stararter og orkideer karakteristiske for rigkær.¹⁴

Der er jf. tabel 13 oplistet 8 naturtyper på udpegningsgrundlaget, hvoraf alle er våde naturtyper. Det bemærkes at der heriblandt er ”Kildevæld (7220) som prioriteret naturtype. Der er endvidere 2 arter: bæklampret (1096) og Odder (1355) på udpegningsgrundlaget.

Tabel 13. Udpegningsgrundlaget for H66.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 66		
Naturtyper:	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)	Vandløb (3260)
	Tidvis våd eng (6410)	Hængesæk (7140)
	Kildevæld* (7220)	Rigkær (7230)
Arter:	Bæklampret (1096)	Odder (1355)

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Påvirkninger på habitatområde H66 i driftsfasen

Evida vurderer, at der ingen direkte påvirkninger vil være fra projektet i driftsfasen på de arter der er opført på habitatområde H66s udpegningsgrundlag. Projektet udføres udenfor habitatområdet og efter-som gasledningen graves ned og der ikke efterlades støjende installationer, så vil projektet ikke påvirke med arealinddragelser af habitatnatur eller levesteder for arter eller forringe tilstanden for nogle af disse. Eftersom projektet i driftsfasen hverken har udledninger eller emissioner (gassen løber i et lukket system under jorden), så vil der heller ikke være nogen indirekte forringelse af levesteder og habitatnatur.

SGAV er enig med Evida i, at projektet i driftsfasen ingen påvirkning vil få på udpegningsgrundlagets naturtyper og arter.

Projektets potentielle påvirkninger på Natura 2000-områderne og deres udpegningsgrundlag knytter sig derfor udelukkende til projektets anlægsfase og omfatter de aktiviteter, der kan medføre, at levedygtige bestande ikke kan opretholdes (opretholdelse af gunstig bevaringsstatus).

Påvirkninger på habitatområde H66 i anlægsfasen

¹⁴ [Natura 2000-plan 2022-27 Uldum-Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær](#)

Evida har i deres væsentlighedsvurdering forholdt sig til 3 potentielle påvirkningsmuligheder i anlægsfasen:

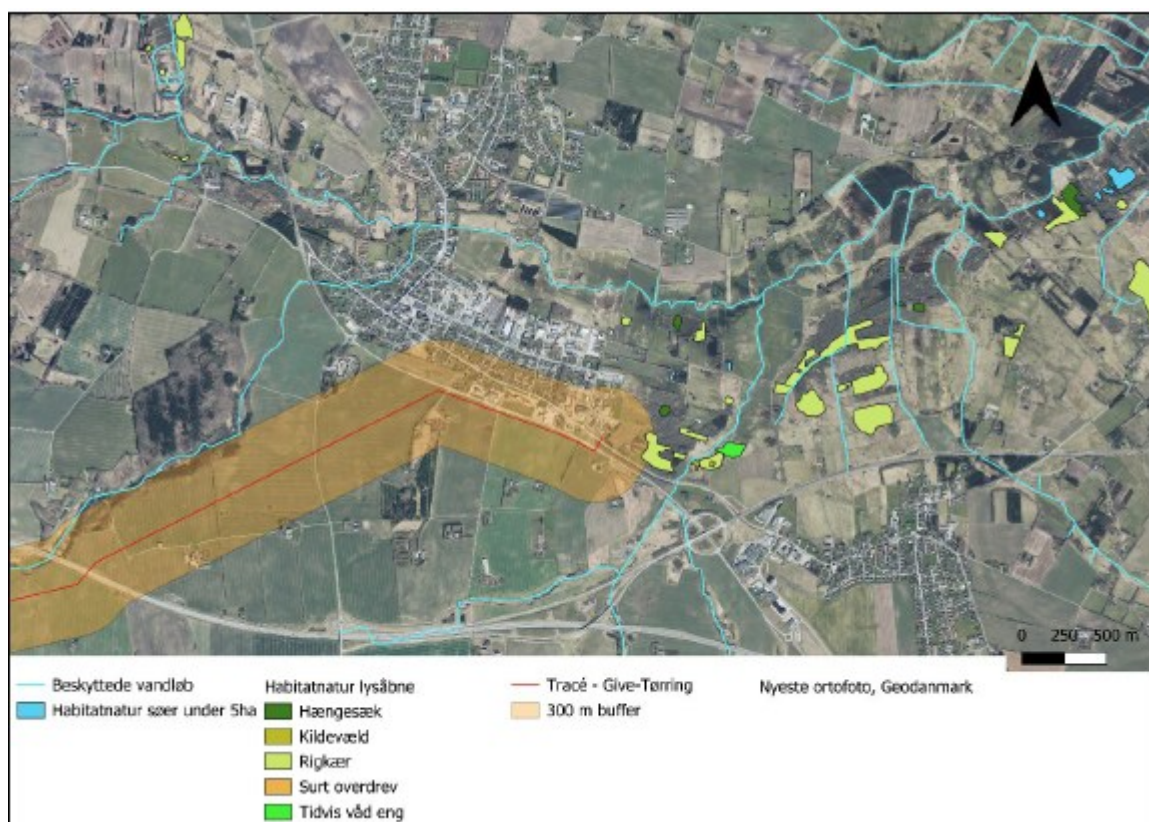
- Gravearbejde og lys
- Støj, vibrationer og andre forstyrrelser
- Underboring og potentielle blow-outs

6.3.1.1 Påvirkninger på habitatnaturtyper i anlægsfasen

Naturtypernes udbredelse efter seneste kortlægning er vist i figur 26. De nærmeste habitatområder er et rigkær, der ligger ca. 250 mod øst og en hængesæk ca. 360 mod nordøst for projektområdet.

For samtlige af naturtyperne på udpegningsgrundlaget, vurderer Evida, at projektets afstand til naturtyperne udelukker en fysisk påvirkning under anlægsarbejdet. Det bliver ikke udført gravearbejde eller anvendt lys indenfor habitatområdet og naturtyperne vil ikke være følsomme over for støj.

Den eneste naturtype, der potentielt kan blive berørt er naturtypen "Vandløb (3260)", hvilket i habitatområdet dækker over Gudenåens vandløbsstrækning samt tilløb, der gennemstrømmer området. Det er den eneste af naturtyperne der ligger nedstrøms projektområdet og får tilført vand fra Tilløb af Mindstrup og Slårup Å, hvor der er risiko for tilførsel af boremudderprodukter under en utilsigtet hændelse med blow-out i forbindelse med underboring under Tilløb til Mindstrup og Slårup Å.

Figur 26. Placering af forstærkningsledning Give – Tørring i forhold til udbredelsen af naturtyper efter seneste kortlægning. Der gøres opmærksom på, at forstærkningsledningens forløb efterfølgende er justeret, men slutpunktet ved Tørring ligger stadig samme sted. Kilde: Væsentlighedsvurdering Bilag 5

Habitat naturtype - Vandløb (3260)

Habitat Naturtypen vandløb er registreret på 14 km i Gudenåen samt dens mindre tilløb som Ølholm Bæk, Tørring Bæk og Lilleå. Der er i projektet planlagt en styret underboring "UB34" under Tilløb til Mindstrup og "UB46" under sammenløbet ved Tilløb til Mindstrup (05366) og Slårup Å (01018). Som gennemgået under afsnit 4.3 så forventes underboringerne og dermed heller ikke projektet at påvirke vandet i vandløbene eller vandløbsbrinkerne der underbores eftersom boringerne er lange og boregruberne er placeret i stor afstand til åen. Der er dog en lille risiko for blowout, hvilket betyder, at jordlaget over underboringen ikke kan holde trykket, og boremudder løber ud. Skulle dette ske under et vandløb, vil vandløbet blive afspærret med en jernplade, halmballe eller lignende, hvilket hindrer en væsentlig spredning nedstrøms afspærringen. En slamsuger vil stå klar til at rense op for boremudder.

Det er en projektforudsætning, at underboring af vandløb kun kan gennemføres når områderne, som underbores, er mindst vandlidende og vandføringen er lav. Dette sikrer, teknisk set, de mest optimale forhold for gennemførelse og etablering af underboringen.

Dermed kan Evida sikre, at der ikke sker en væsentlig udsivning til vandløbssystemet nedstrøms afspærringen. Da H66 ligger mere end 6 km nedstrøms fra underboringen, og et blow-out vil blive afspærret og rensat op så vurderes en påvirkning af Gudenåen og dens tilløb indenfor habitatområdet at være minimal.

SGAV er enig med Evida i, at af de 8 naturtyper der er på udpegningsgrundlaget, ikke vil blive påvirket i væsentlig grad af anlægsarbejdet i projektet.

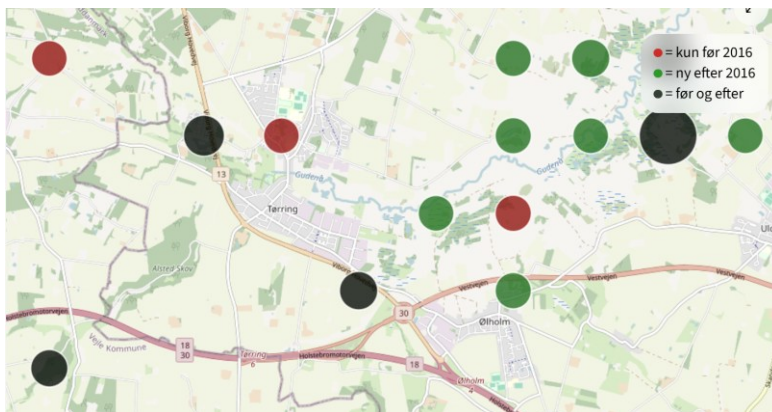
6.3.1.2 Påvirkninger på habitatarter i anlægsfasen

Der er kun de to arter, Odder og bæklampret, på udpegningsgrundlaget for H66. Begge arter er mobile og kan bevæge sig ud og ind i Natura 2000 området.

Odder (1355)

Odder er en bilag IV- art. Dermed er arten beskyttet såvel indenfor som udenfor habitatområder. Bilag IV arter er beskyttet mod forsætlig fangst, drab, forstyrrelse (med skadelig virkning) og ødelæggelse/beskadigelse af deres yngle- og rasteområder,

Odderen lever i nærheden af såvel salte som ferske, våde naturområder. Store rørskovsområder er især velegnede, da odderen ynder uforstyrrede områder. Odderen er solitær og hævder meget store territorier og tætheden af oddere er derfor ikke særlig stor. Hannernes territorier kan strække sig over 10 km. Odderen er nataktiv og opholder sig om dagen i sit bo i brinken eller under buske og træer med store rødder eller andet langs brinken, der kan give ly og mulighed for at lave et bo er essentielt for odderens valg af området som natlogi, foruden en vis grad af uforstyrrethed uden jævnlig færdsel med hunde og mennesker.

Figur 27. Registrering af odder før og efter 2016 Kilde. Arter.dk

Som det fremgår af figur 27 (opslag på arter.dk den 22.1.2026), så er der registreret flere fund efter oddere (odder / spor eller ekskrementer efter oddere) i projektområdet og omkring Gudenåen, nord og øst for Give. De østlige fund er gjort indenfor habitatområde H66. Da odder har store territorier, er det ikke utænkeligt, at det kan være nogle af de samme dyr, der er registreret flere steder.

Der vil ikke blive udført gravearbejde indenfor habitatområdet, hvorfor der ikke er risiko for påkørsel af odder eller beskadigelse af odderhuler indenfor habitatområde H66.

Kun støj vil kunne udbredes og høres indenfor habitatområdet. Af Evidas væsentlighedsvurdering fremgår det, at i et worstcase scenarie med 6 arbejdsmaskiner i gang på samme tid, så vil støjniveauet kunne holdes under 70 dB indenfor 50 m af anlægsarbejdet.

SGAV vurderer at odder indenfor H66 området ikke blive væsentligt forstyrret af støjen fra anlægsarbejdet. Begrundelsen herfor er at anlægsarbejdet i projektarbejdet er kortvarigt, få dage, for hver delstrækning og støjen finder sted i dagtimerne indenfor normal arbejdstid. Eftersom den del af anlægsarbejdet der udføres nær H66, foregår i et område der i forvejen er forstyrret af trafikstøj fra Tørring by og den nærliggende motorvej, så vil anlægsarbejdet ikke påvirke støjniveauet væsentligt.

Det bemærkes, at der på arter.dk er flere registreringer af spor efter odder ved Alsted Bro, tæt på hvor Tilløb til Mindstrup løber ud i Slårup Å og hvor underboring 46 udføres (nederste sorte prik til venstre på figur 27). Seneste registrering herfra er fra 2017. Om registreringerne stammer fra odder med tilhørsforhold til habitatområde H66 er uvist, men det kan ikke afvises, da odder fouragerer over mange kilometers vandløbsstrækninger.

I fald en odder skulle følge Gudenåen opstrøms, vil den via Slårup Å kunne bevæge sig ind i projektområdet. Indenfor projektområdet vil odderen være i større risiko for at blive påvirket af anlægsarbejdet.

I Evidas væsentlighedsvurdering er der anført, eftersom arbejdet pågår i dagtimerne, hvor oddere ikke er aktive og arbejdet med maskiner udføres mere end hundrede meter væk fra vandløbet, vil forstyrrelserne og risikoen for påkørsel være minimale. Om natten kan odderen stadig bruge vandløbsstrækningen til fouragering. Og eftersom forstyrrelsen kun pågår få dage og på en meget lille del af odderens foruraeringsområde, så kan odderen vælge at flytte sig, mens arbejdet pågår. Det nævnes at i tilfælde af blow-out, så vil forstyrrelsen være kortvarigt, og der vil blive rensat op for boremudder. Eftersom der ikke er fundet odderhuler på krydsningsstrækningen vil et blow-out og oprensningen heraf ikke påvirke yngleområder eller i væsentlig grad beskadige fødegrundlaget. Skulle en odder forville sig fra vandløbet op til boregruber, så vil hegn rundt om gruberne hindre odder i at falde ned i boregruberne. Hertil bemærkes

at der kun udføres underboringer i forårs/sommerperioden med lave vandføringer, hvilket ligger inden for de tidspunkter på året hvor afgrænsningshegn er opsat.

I væsentlighedsvurderingen konkluderes det, at projektet ikke vil påvirke odders bevaringsstatus og en væsentlig påvirkning af odder i H66 kan afvises.

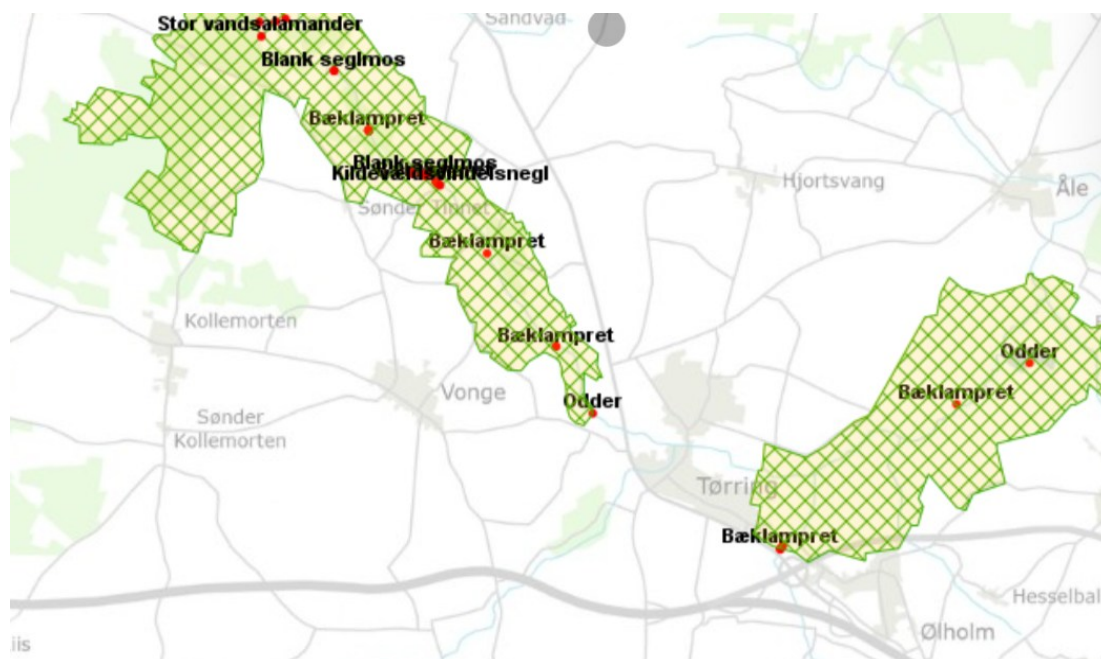
På baggrund af ovenstående, og idet der er ikke konstateret odder-reder i nærheden af krydsningsstederne, vurderer SGAV, at anlægsarbejdet ikke vil have væsentlig påvirkning på odderens yngle- og rastemråder, eller medføre forsætligt drab på odder.

Bæklampret (1096)

Bæklampretten er en fisk med langstrakt og åleagtig krop, den bliver op til ca. 16 cm lang.

Bæklampretten er opført på habitatdirektivets bilag II. Eftersom den er på udpegningsgrundlaget for H66 er den beskyttet indenfor habitatområdet, mens den kun er beskyttet på bestandsniveau mod levestedsforringelser udenfor habitatområdet.

Bæklampretten lever hele sit liv i vandløb og er afhængig af en god biologisk vandløbskvalitet. Om foråret søger den op i de øvre dele af vandløbet, hvor den gyder på steder med hastigt strømmende vand. Gydningsen foregår i april-juni. Den gyder på steder, hvor strømmen er stor, og bunden består af større sten med sand imellem, hvor den graver sine æg ned imellem. Æggene er klækket efter ca. 15-30 dage, herefter svømmer larverne med strømmen ned ad vandløbet, indtil de når et område, hvor bunden er sandet eller består af finkornet mudder med højt indhold af organisk materiale. Larverne graver sig ned i bunden og lever af kiselalger og andet organisk materiale, der filtreres fra vandet. Den lever som larve i op til 5 år. Bæklampretten lever kun ganske kort i det voksne stadie, hvor de slet ikke indtager føde og dør kort tid efter gydningsen.

Figur 28. Registrering af arter på udpegningsgrundlaget indenfor habitatområde h66 og h65. I H66 er bæklampret registreret ved i Mølholm Bæk og i Gudenåen.

Det fremgår af væsentlighedsvurderingen at arten i perioden 2005-2018 er registreret seks gange på to forskellige lokaliteter inden for habitatområdet, herunder i Gudenåens vandløbssystem og dens tilløb, Ølholm Bæk. I væsentlighedsvurderingen vurderes det at habitatområdet med mange små og en del større vandløb giver gode betingelser for artens trivsel og fortsatte tilstedeværelse i vandløbssystemet.

I forhold til bæklampretter der opholder sig indenfor habitatområdet, så bliver der i Evidas væsentlighedsvurdering argumenteret for, at arten ikke bliver påvirket af gravearbejde, støj og lys, grundet afstanden til projektområdet. Der vil hellere ikke være risiko for påvirkning fra blow-out, da boremudder forventes afspærret og opsamlet. Eftersom der er fravalgt additiver der ifølge 2021 rapporten kan belaste vandmiljøet i vandløb så forventes der heller ingen påvirkning fra opløste stoffer. SGAV er enig heri og kan tilføje at de nærmeste af fundene ved Mølholm bæk ca. 500 meter fra projektområdet på ingen måde vil blive påvirket af evt. udslip af boremudder, da Mølholm bæk afvander ned til Gudenåen og ikke modtager vand, der har været forbi projektområdet.

Bæklampretten er tidligere i Gudenåkomiteens rapport fra 1987 "Vandløb og fisk i Gudenåens vandsystem - Fra udspring til Mossø"¹⁵ registreret i området, hvor Tilløb til Mindstrup munder ud i Slårup Å i nærheden af hvor underboring 46 udføres.

SGAV vurderer at det er uvist, om det vil være fisk fra samme bestand, der kan høre til indenfor H66 og i forårsmåneder bevæger sig længere opstrøms ved Slårup Å for at gyde. Det er også uvist om der længere er muligt at finde lampretter i Slårup Å, der er ingen fund registreret i arter.dk (23-1-2026).

I Evidas væsentlighedsvurdering argumenteres der for, at hvis der utilsigtet skulle ske blow-out ved krydsningsstedet, så vil det ikke være kritisk i forhold til beskadigelse af gydebanker. Dette begrundes med at der ikke blev fundet gydebanker ved krydsningsstedet og på den strækning længere nedstrøms der blev undersøgt under vandløbsbesigtigelsen. Det vurderes endvidere at nedstrøms krydsningsområdet vil tykkelsen af boremuddertildækning ikke være nok til at tildække æg fra bæklampret.

SGAV er enig med bygherre i at områdets integritet som levested for bæklampret ikke påvirkes væsentligt af effekter af et potentielt blow-out.

6.3.2 Samlet vurdering af påvirkninger på Habitatområde H66

På baggrund af ovenstående vurderer SGAV, at projektet hverken i driftsfasen eller i anlægsfasen vil påvirke udpegningsgrundlaget for Habitatområde H66. Kort opsummeret så vil der ikke blive udført anlægsarbejde indenfor habitatområdet, kun støj eller evt. boremudder i forbindelse med blow-out kan risikere at trænge ind i habitatområdet, men eftersom støjen fra anlægsmaskiner kun er midlertidig og hurtig dæmpes og ved Tørring ligger på niveau med virksomhedsstøj og trafikstøj, så vurderes ingen væsentlig påvirkning på de to arter "odder og bæklampret" der er på udpegningsgrundlaget. Naturtyper vil ikke påvirkes af støj. Af naturtyperne er det kun "Vandløb" der vil være i risiko for at få tilført boremudder fra et evt. blow-out. SGAV finder det tilstrækkelig dokumenteret at boremudder bliver renset op og ikke når at sprede sig ned i de dele af Gudenåen, der ligger indenfor habitatområdet. SGAV finder, at den samlede vurdering for projektets påvirkning på naturtyperne på udpegningsgrundlaget vil være uden væsentlig påvirkning, hvorfor projektet ikke vil være til hindre i opretholdelse eller genopretning af en gunstig bevaringsstatus.

Odde og bæklampret kan begge via vandløbsstrækninger bevæge sig ud af habitatområdet og trænge ind i projektområdet, men eftersom anlægsarbejdet sker i pæn afstand fra vandløb og foretages om dagen, hvor odde ikke er aktiv så forventes der ikke påkørsel af odde. Eftersom vandløbene underbores,

¹⁵ Århus, Viborg og Vejle Amtskommune Gudenåkomiteen – Rapport 6 (1987): <https://www.gudenaakomiteen.dk/media/13924/rapport-nr-6-vandloeb-og-fisk-i-gudenaens-vandsystem-fra-udspringet-til-mossoe.pdf>

og der ikke er observeret odderhuler og gydebanker nær krydsningsstedet, hvor boremudder kan risikere at trænge op ved et Blow-out, så vurderes det, at de to arters yngle og rasteområder ikke vil blive væsentlig forstyrret, hvorfor projektet ikke vil være til hindre i opretholdelse eller genopretning af en gunstig bevaringsstatus for arterne.

I driftsfasen ventes ingen påvirkning fra projektet, da alle områder reetableres og der ikke er udledninger eller emissioner fra projektet.

6.3.3 Fuglebeskyttelsesområde F 44

Det nærmeste fuglebeskyttelsesområde, F 44 (Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær) ligger ca. 124 meter øst for projektområdet.

Udpegningsgrundlaget for F44 indeholder 3 fuglearter: rørhøg, blåhals og isfugl (se tabel 14). Alle tre fuglearter yngler i Danmark.

Tabel 14. Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde F 44

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 44		
Fugle:	Rørhøg (Y)	Isfugl (Y)
	Blåhals (Y)	

Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Potentiel påvirkning af fugle på udpegningsgrundlaget er behandlet og vurderet i Evidas væsentligheds vurdering. SGAV finder at beskrivelserne er dækkende og gengiver i det følgende ordret teksterne herfra SGAV har den 23.01.26 foretaget opslag i arter.dk for at undersøge udbredelsen af de tre fuglearter, og indsat kortene under hver af vurderingsafsnittene.

Rørhøg (Y)

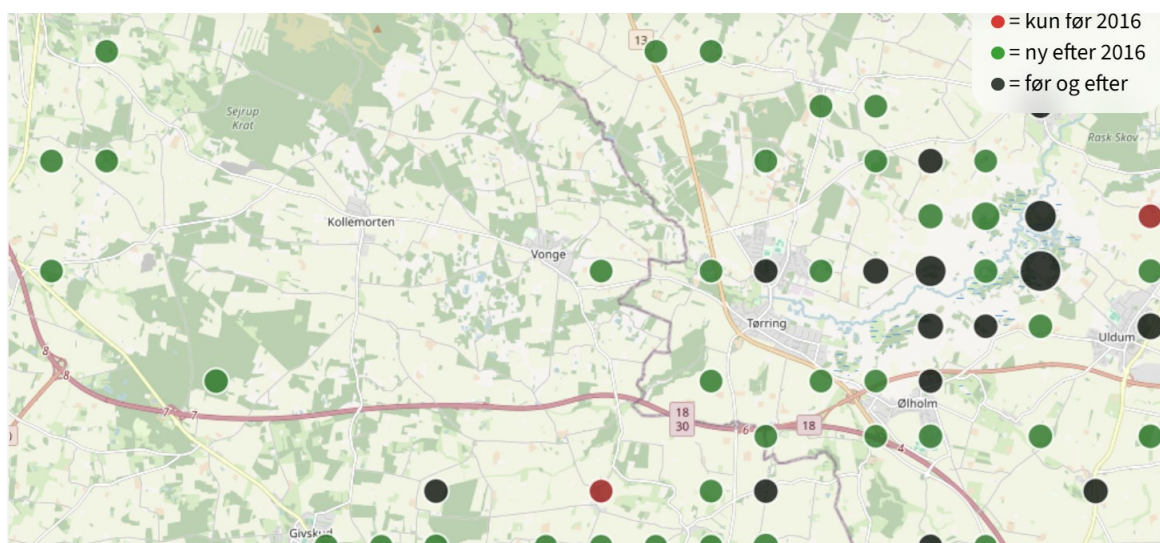
Rørhøg er registreret som livskraftig (LC) på Den Danske Rødliste og ynglebestanden er i stabil fremgang¹⁶. Arten både yngler og fouragerer på vådområder med veletableret rørskov, hvor den blandt andet fanger smånavere, rørskovsfugle og paddler¹⁷. Den er observeret i Tinge Enge i 2017 og flere gange ved Ølholm Kær i 2024¹⁸. Langt de fleste observationer af rørhøg er foretaget mere end 1,5 km fra projektområdet. Levesteder for rørhøg er ifølge basisanalysen for N77¹⁹ registreret i den østlige del af fuglebeskyttelsesområdet, og derfor længst væk fra anlægsarbejdet. Det er derfor ikke forventet, at den fouragerer eller yngler tæt ved det planlagte anlægsarbejde. Hvis rørhøg bliver forstyrret, kan den nemt flytte sig. Da gravearbejdet ikke vil medføre støj eller trafik, som er uden for normalen i industriområdet, vil arten ikke blive påvirket væsentligt af projektet.

¹⁶ AU Ecoscience - Den danske Rødliste - Søg en art. <https://ecos.au.dk/forskningraadgivning/temasider/redlist/soeg-en-art?artid=7958>.

¹⁷ DOF Birdlife. Danmarks Fugle - Rørhøg. <https://dofbasen.dk/danmarksfugle/art/02600>.

¹⁸ DOF Birdlife. DOFbasen - af Dansk Ornitologisk Forening. <https://dofbasen.dk/kort.php>.

¹⁹ Miljøstyrelsen. N77 Basisanalyse 2022-2027. (Miljøstyrelsen Midtjylland, 2021).

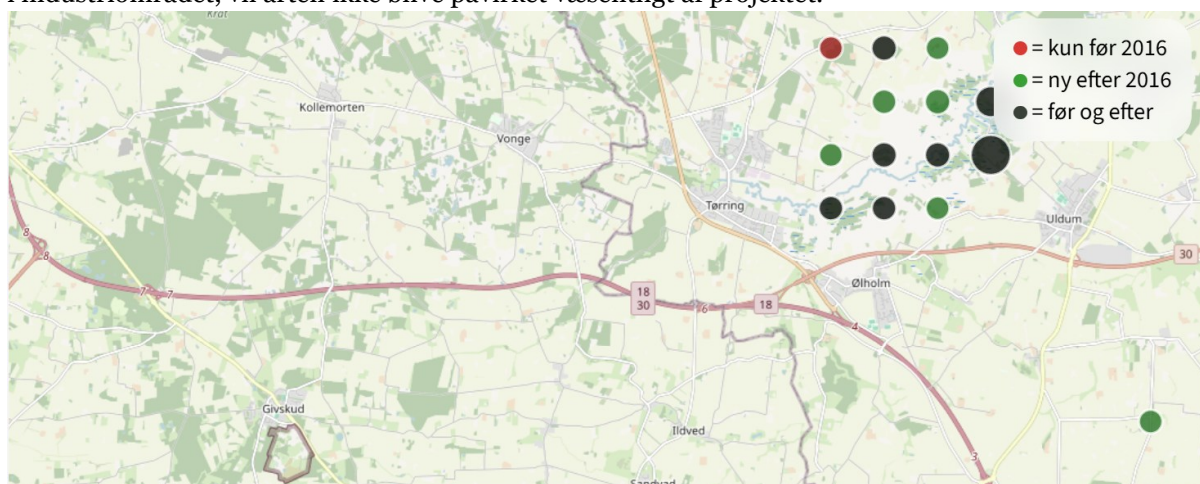
Figur 29. Kort over områder med observationer af rørhøg før og efter 2016.

Kilde: arter.dk

SGAV er ud fra kort over observationer af rørhøg enig med konklusionerne i Evidas væsentlighedsvurdering om at fuglene sjældent er observeret i nærheden af projektområdet. Og eftersom deres yngleområder er registreret i den østlige del af fuglebeskyttelsesområdet er det ikke forventelig at projektet med dets gravearbejde og støj vil forstyrre vigtige fouragerings- og yngleområder for Rørhøg.

Isfugl (Y)

Isfugl er registreret som sårbar (VU) på Den Danske Rødliste²⁰. Arten er tilknyttet våde naturtyper, og lever ved vandløb og klarvandede søer omkranset af krat og skov. Her lever den af fisk, krebsdyr og vandlevende insekter. Bestanden er relativt lille og fluktuerende, og Danmark er på den nordlige grænse af artens udbredelse. Den er registreret i Tinnets enge i 2013 og i Ølholm Kær i 2015 og 2018, hvilket er indenfor 500 m fra projektområdet. Der findes et vandløb 500 m mod øst og en beskyttet sø 280 m mod nord og en 450 meter mod øst. Begge søer er relativt små. Den nærmeste er ca. 460 m² og den anden er ca. 600 m². Da gravearbejdet ikke vil medføre støj eller trafik, som er uden for normalen i industriområdet, vil arten ikke blive påvirket væsentligt af projektet.

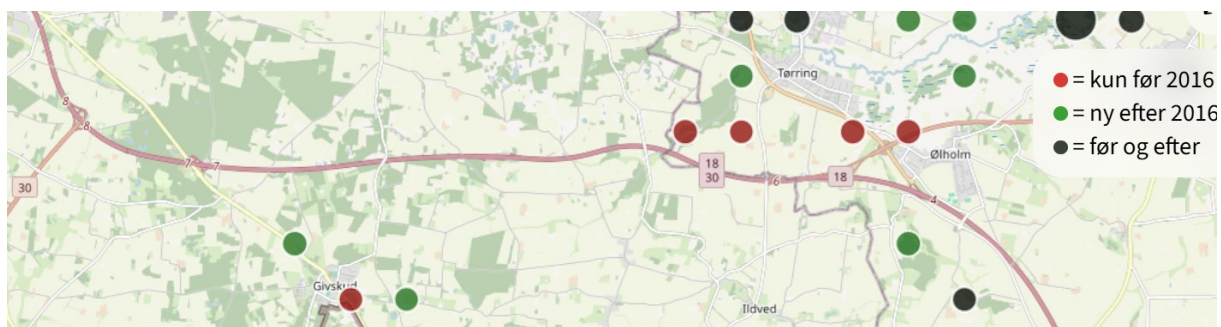
Figur 30. Kort over observationer af isfugl før og efter 2016

²⁰ AU Ecoscience - Den danske Rødliste - Søg en art. <https://ecos.au.dk/forskningraadgivning/temasider/redlist/soeg-en-art?artid=1053>.

SGAV er ud fra kort over udbredelsen af observationer af isfugl, figur 30, enig med betragtningerne og vurderingen af påvirkningerne fra Evidas væsentlighedsvurdering. Der er ikke observeret isfugle indenfor projektområdet og med de afstande der er fra projektet til de nærmeste observationslokaliteter, vil støjen være væsentlig dæmpet og sammenlignelig med industristøj og støj fra motorvejstrafikken.

Blåhals (Y)

Blåhals er registreret som livskraftig på Den Danske Rødliste (LC) og artens ynglebestand er stigende og under spredning.²¹ Den er tilknyttet blandt andet vådt krat, fersk rørsump, strandrør-sump og mark i omdrift. Arten er observeret flere gange ved Ølholm Kær senest i 2024 ca. 1,2 km fra projektets anlægsarbejde.²² Den kan nemt flytte sig ved forstyrrelse og søge føde andetsteds. Dog har småfugle som blåhals forholdsvis små territorier, og hvis der forekommer anlægsarbejde lige ved siden af reden, kan det resultere i tabt ynglemulighed. Støjen vil i et worst case scenarie kun være på ca. 50 dB 300 meter fra støjkilden. Det forventes ikke at arten yngler i tilstrækkelig kort afstand til gravearbejdet til at blive forstyrret i forbindelse med projektet. Det kan derfor afvises, at bestanden af blåhals i N77 bliver påvirket væsentlig af projektet.

Figur 31. Kort over observationer af blåhals før og efter 2016

SGAV bemærker at der jf. figur 31 har været enkelte observationer at blåhals inden for den østlige del af projektområdet, dog viser de røde markeringer at det er ældre observationer fra før 2016. De nyeste registreringer er koncentreret nordøst for Tørring i området, der er udlagt som H66, hvilket stemmer med at de trives i våde sump og kratområder.

6.3.4 Samlet vurdering af påvirkninger på fuglebeskyttelsesområde F44.

SGAV vurderer at der ingen påvirkning vil være på udpegningsgrundlaget fuglearter i driftsfasen da der ikke foretages anlægsarbejde indenfor fuglebeskyttelsesområdet og projektet ikke har udledninger eller emissioner til omgivelserne, samt at projektets anlægsarealerne bliver reetableret efter gravearbejdet er færdigt.

SGAV vurderer, at projektet i anlægsfasen ikke vil medføre væsentlige negative påvirkninger på fuglenes raste- og fourageringsområder i eller nær projektområdet. Det skyldes dels at anlægsarbejdet udføres udenfor fuglebeskyttelsesområdet primært på landbrugsjord, som ikke vurderes at indeholde væsentlige raste- eller fourageringsområder for de tre udpegningsarter, der er knyttet til våde krat og engområder, dels at anlægsarbejdet er midlertidigt og arbejdsarealerne flytter sig løbende langs tracéet. Der er ikke

²¹ AU Ecoscience - Den danske Rødliste - Søg en art. <https://ecos.au.dk/forskningraadgivning/temasider/redlist/soeg-en-art?artid=20542>.

²² DOF Birdlife. Danmarks Fugle - Blåhals. <https://dofbasen.dk/danmarksfugle/art/11060>.

registreret mange fund af de tre fuglearter indenfor projektområdet, men det kan dog ikke afvises, at nogle af fuglene vil raste eller fouragere i området, men grundet fuglenes høje mobilitet, vurderes det, at fuglene på udpegningsgrundlaget kan raste og fouragere på lignende nærliggende arealer i den korte periode, hvor anlægsarbejdet finder sted. I forhold til støj så vurderes støjpåvirkningen at være kortvarig og støjniveauet at være sammenlignelig med støj fra industristøj og støj fra trafik, herunder fra motorvejen.

SGAV vurderer, at projektets anlægs- og driftsfase ikke medfører væsentlige negative påvirkninger på udpegningsarterne for F44 eller deres raste-, fouragerings- og yngleområder.

6.3.4 Samlet vurdering af påvirkninger på Natura 2000-område N77

SGAV vurderer på baggrund af væsentlighedsvurderingen, at projektet hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil påvirke Natura 2000-område N77s bevaringsmålsætninger væsentligt, hvorfor der ikke er behov for at foretage en konsekvensvurdering, jf. § 6 i habitatbekendtgørelsen.

6.4 Natura 2000-område nr. 76 Store Vandskel, Rørbæk Sø, Tinnets Krat og Holtum Ådal øvre del

Natura 2000 området består af 2 habitatområder, et nordligt (H235) og et sydligt (H65), hvor af det kun er den sydlige del habitatområde 65, der ligger nærmere end 10 km fra projektområdet og bliver vurderet på. Natura 2000 områdets sydlige del ligger ca. 1,8 km nord for projektområdet. Der er ingen fuglebeskyttelsesområder udpeget indenfor dette Natura 2000-område.

6.4.1 Habitatområde H65

Habitatområdet ligger tæt på israndslinien i det østjyske søhøjland, hvor Gudenåen og Skjern Å har udspring og den sandede og næringsfattige jordbund er naturgrundlaget for heder, overdrev og store, flotte egekrat. Fremlevende kalkholdigt grundvand fra den underliggende moræne betinger udviklingen af rigkær og kalkrige kildevæld.

Habitatområdet er udpeget for at beskytte en række naturtyper knyttet til ådalsbund: kildevæld, rigkær og tidvis våd eng, samt ådalsskrænter med veludviklede heder, sure overdrev og stilk-egekrat. Området er også udpeget for at beskytte områdets småsøer og de øvre løb af Gudenåen og Skjern Å samt de tilknyttede arter, bæklampret, odder, kildevældsvindelsnegl og stor vandsalamander.²³

Der er jf. tabel 15 oplistet 19 naturtyper på udpegningsgrundlaget, hvoraf følgende fire er prioriterede: Surt overdrev (6230), Elle- og askeskov(91E0), Kildevæld (7220) og Skovbevokset tørvemose(91D0). Der er endvidere 6 arter på udpegningsgrundlaget.

²³ Miljøministeriet: Natura2000-plan 2022-2027 Store Vandskel, Rørbæk Sø, Tinnets Krat og Holtum Ådal øvre del Natura 2000- område nr. 76 Habitatområde H65 og H235

Tabel 15. Udpegningsgrundlaget for H65

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 65		
Naturtyper:	Søbred med småurter (3130)	Kransnålalge-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Vandløb (3260)	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)	Enekrat (5130)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Hængesæk (7140)	Kildevæld* (7220)
	Rigkær (7230)	Bøg på mor (9110)
	Bøg på mor med kristtorn (9120)	Bøg på muld (9130)
	Stilkege-krat (9190)	Skovbevokset tørvemose* (91D0)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
Arter:	Blank seglmos (6216)	Kildevældsvindelsnegl (1013)
	Bæklampret (1096)	Stor vandsalamander (1166)
	Odder (1355)	Damflagermus (1318)

Påvirkninger på udpegningsgrundlaget for Habitatområde 65

Naturtyper:

SGAV vurderer at projektet ikke vil kunne påføre naturtyperne på udpegningsgrundlaget for H65 nogen væsentlig påvirkning hverken i anlægs- eller driftsfasen med nogenlunde samme begrundelser som for H66.

Eftersom anlægsarbejdet med gravearbejde m.m. foregår udenfor habitatområdet mere end 1,8 km fra projektområdet vil ingen arealer indenfor habitatområdet blive direkte berørt. Støj og lys vil heller ikke udgøre nogen risiko.

Det kan udelukkes at vandløbene i H65 (Vandløb 3260) vil blive udsat for en indirekte påvirkning, da der ingen risiko vil være for at vandløbene vil kunne få tilført boremudder fra projektet i forbindelse med et uheld med blow-out, da vandet fra Tilløb til Mindstrup og Slårup Å vil følge strømretningen ind i H66 og ikke føres imod strømretningen op til H65.

Eftersom, der i driftsfasen fra projektet ikke vil være nogen emissioner eller udledninger, så er der ingen risiko for at naturtyperne får tilført stoffer som kan påvirke plantevæksten på arealerne.

Arter:

Odder (1355) og Bæklampret (1096)

Såvel odder som bæklampret er observeret i de sydlige dele af Habitatområde 65 jf. figur 28 indenfor 2-3 km afstand til projektområdet. Jævnfør beskrivelserne af arterne under gennemgange af Habitatområde 66 er begge arter mobile og så kan ikke udelukkes, at de via vandløbstrækningen Slårup Å kan bevæge sig ned i projektområdet. Så for begge arter vil der være en potentiel risiko for påvirkning i anlægsfasen, hvis individer bevæger sig ud af habitatområdet og ned til projektområdet. Der henvises til argumenterne i afsnit 6.3.1, hvor forundersøgelser, anlæg af underboringer og beredskab ved evt. blow-outs vurderes tilstrækkelige grundlag til, at SGAV vurderer, at der ikke vil ske individdrab eller

beskadigelser af yngle og rasteområder. I driftsfasen er alle arealer reetableret og der vil ikke være udledninger eller emissioner der kan påvirke odderen og dens fødegrundlag.

Eftersom Odderen er en bilag IV art, vil den blive behandlet igen under afsnit 7 om påvirkning på bilag IV-arter, hvor risikoen vil blive vurderet for hele projektområdet og ikke blot ved vandløb med hydrologisk kontakt til habitatområderne H66 og H65.

Blank Seglmos (6216)

Den nærmeste registrering af blank seglmos i habitatområdet er ca. 5 nord for projektområdet. Blank seglmos er en mosart, der vokser i rigkær med kilde- og vældpræg, der er fattige på næringsstoffer og har en middelhøj pH (6-7). Eftersom mosser er stationære og der ikke udføres anlægsarbejde på arealerne og arealerne ikke får tilført emissioner med næringsstoffer eller pH regulerende stoffer fra luften fra projektet, så vurderer SGAV, at arten ikke vil blive væsentlig påvirket af projektet, hverken anlægsarbejdet eller i driftsfasen.

Kildevældsvindelsnegl (1013)

Ifølge arter.dk så lever kildevældsvindelsneglen, som dens navn antyder, især i kalkrige kildeområder, hvor der er konstant høj fugtighed. Sneglene lever af at afgræsse den mikroflora, der lever på fønnen, som er det lag af døde blade, småkviste og lign., der ligger på jordoverfladen.

Der vil ikke blive udført anlægsarbejde i habitatområdet herunder heller ikke i kildevældsområderne, hvor sneglen opholder sig. Der vil i driftsfasen heller ikke ske udledninger eller emissioner af stoffer der kan påvirke sneglen eller dens fødegrundlag.

Eftersom Kildevæld snegl ikke er særlig mobil, den holder sig til kildevældsområder og ikke er registreret nærmere end ca. 5 km fra projektområdet (opslag på arter.dk 24.1.26) så vurderes støj fra anlægsarbejdet ikke at udgøre et problem for sneglebestanden. På 5 km afstand vil anlægsstøj være dæmpet til baggrunds niveau. Der er heller ikke belæg for, at sneglen skulle bevæge sig ud af habitatområdet og ind i projektområdet med risiko for at blive kørt over eller lignende. SGAV vurderer, at projektet ikke vil føre til en væsentlig påvirkning på kildevældssneglen eller dens fødegrundlag, hverken i anlægs- eller driftsfasen.

Stor vandsalamander (1166)

Stor vandsalamander er en padde der trives bedst i og nær rene vandhuller med solindfald. De maksimale vandringsafstand som er registreret er > 1 km, men dette anses som meget sjældent. Langt de fleste dyr vil finde rasteområder indenfor få 100 m fra ynglevandhullerne²⁴. De nærmeste registreringer af stor vandsalamander i habitatområdet er observeret ca. 4 km nord for projektområdet ved et vandhul tæt på Hammer Mølleskov nordøst for Vonge.

SGAV argumenterer med de samme argumenter som angivet ved kildevældssneglen for, at der ingen væsentlig påvirkning vil være på bestanden af stor vandsalamander, da dens leveområder ikke bliver berørt af projektet, hverken i anlægsfasen eller i driftsfasen og at afstanden mellem projektområde og habitatområde 65 på over en kilometer er for stor til, at støj fra anlægsarbejdet kan blive et problem.

Eftersom habitatområdet ligger mere end 1 km væk fra projektområdet vurderes det usandsynligt at individer af storvandsalamander fra bestanden i habitatområdet skulle vandre ind i projektområdet.

²⁴ Aarhus Universitet nr. 520 (2023): https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Videnskabelige_rapporter_500-599/SR520.pdf

Der vil i næste afsnit om bilag IV-arter blive vurderet på projektets potentielle påvirkning på individer af stor vandsalamander, der naturligt hører hjemme i projektområdet.

Damflagermus (1318)

Damflagermus er observeret ca. 4 km nord for Vonge. De jyske bestande er kendt for at gå i vinterhi i kalkminer, hvorved de i vinterhalvåret må formodes at have forladt habitatområdet. Damflagermussene er i sommerhalvåret nataktive, hvor deres foretrukne jagthabitater er åbne vandflader på større søer og åer samt brakvandområder i fjorde, sunde og vige. Deres fourageringsområder varierer fra nat til nat og kan ligge op til 20-30 km fra deres raste og fouragerings områder, der for damflagermus findes i huse og sjældnere i træer med hulheder.²⁵

Damflagermusen er en bilag IV art, hvilket betyder at dens yngle- og raste områder er beskyttede såvel indenfor habitatområdet som udenfor. Med de store afstande, som damflagermussene kan tilbagelægge er det muligt, næsten sandsynligt, at det kan være de samme dyr der færdes i projektområdet som i habitatområde 65.

Eftersom der ikke fældes træer eller nedrives huse i forbindelse med projektet vurderes der ingen påvirkning fra projektet på ynglepladser og eftersom der ikke er oplagte fourageringsområder med større vandflader, og anlægsarbejdet ikke forventelig sker om natten, så forventes der ingen væsentlig påvirkning af damflagermus, hverken i drifts eller anlægsfasen. Skulle der blive behov for i forbindelse med en af de længere underboringer at arbejde ud på natten med itrækning af rør, så vurderes det, at støjen og lyset fra anlægsarbejdet vil få flagermussene til at flyve hen til et andet fourageringsområde de par nætter anlægsarbejdet står på.

6.4.3 Samlet vurdering af påvirkninger på Habitatområde 65

I driftsfasen ventes ingen påvirkning fra projektet, da alle områder reetableres og der ikke er udledninger eller emissioner fra projektet og der ikke fældes flagermusegnede træer.

Kort opsummeret, så vil der ikke blive udført anlægsarbejde indenfor habitatområdet og eftersom vandløbene i området ligger opstrøms vandløbene i projektområdet er der på ingen måde risiko for påvirkning af vandløb kan få tilført boremudderprodukter i tilfælde af blow-out. Arterne blank seglmos og kildevældsvindelsnegl er knyttet til den lokalitet, hvor de er fundet og der er ingen risiko for, at de bevæger sig ud af habitatområdet og ned i projektområdet. Stor vandsalamander er registreret i habitatområdet ca. 4 km nord for projektområdet, og eftersom de normalt findes inden for få hundrede meter af deres vandhuller er der heller ikke stor risiko for at individer af stor vandsalamander fra habitatområdet vil bevæge sig ned i projektområdet og påvirkes af anlægsarbejdet.

Damflagermus er mere mobile, de kan flyve og kan tilbagelægge mange km på jagter om natten og vil derfor kunne træffes i projektområdet, skønt der ikke er oplagte fourageringsmuligheder i nærheden med store åbne vandflader. Eftersom der ikke fældes træer og arbejdes med lys om natten (evt. med undtagelse af et par nætter med underboringer), så vurderes det, at damflagermusens yngle- og rastepladser og fourageringsområder ikke påvirkes væsentligt af projektet.

Vedrørende odder og bæklampret, så kan individer fra habitatområde H65 på tilsvarende vis som individer fra habitatområde H66 følge via vandløb bevæge sig ud fra deres habitatområde og via Slårup Å trænge ned til projektområdet og befinde sig i projektområdet mens der graves og underbores. SGAV

²⁵ AARHUS UNIVERSITET Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 603 2024: [OPDATERING AF: HÅNDBOG OM DYREARTER PÅ HABITATDIREKTIVETS BILAG IV Del 2 – Odder og flagermus](#)

har under afsnit 6.3.1, redegjort for at anlægsarbejdet med forundersøgelser ikke vurderes at føre til individdrab eller beskadigelser af yngle og rasteområder for habitatområde 66s bestand af odder og bæklampret. Samme argumentation følger for Habitatområde H65s bestand, da det er den samme strækning ned gennem Slårup Å der vil føre dem ned til projektområdet: Anlægsarbejdet forventes udført om dagen og i pæn afstand til vandløbene der underbores, hvorved hverken odder eller bæklampret vil blive forstyrret. Ved problemer med itrækning af rør, så kan det som nævnt blive nødvendigt at arbejde efter normal arbejdstid. Hvis der arbejdes mens odderen er aktiv om aftenen eller nat, så forventes det, at den midlertidigt vil bevæge sig væk fra støjen, den er vant til at bevæge sig rundt i sit store fourageringsområde. I tilfælde af blow-out i forbindelse med underboring af vandløb, så viser vandløbsbesigtigelser, at der ikke er tegn på odderhuler og gydebanks ved krydsningsstederne, hvor boremudder kan risikere at strømme op. Al boremudder vil blive rensat op. Og på slamsugerslangen er der monteret et filter de skal hindre fisk og dermed også bæklampretter i at blive suget med op. På baggrund af ovenstående vurderer SGAV, at projektet hverken i driftsfasen eller i anlægsfasen vil påvirke udpegningsgrundlaget for Habitatområde 65.

6.4.4 Samlet vurdering af påvirkninger på Natura 2000-område N76

SGAV vurderer på baggrund af væsentlighedsvurderingen, at projektet hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil påvirke Natura 2000-område N76 s bevaringsmålsætninger væsentligt, hvorfor der ikke er behov for at foretage en konsekvensvurdering, jf. § 6 i habitatbekendtgørelsen.

7. Bilag IV-arter

I og nær projektområdet findes der potentielt en række særligt beskyttede arter, som er beskyttede i henhold til EU's habitatdirektivs bilag IV. Beskyttelsen er implementeret via flere regelsæt og der er bl.a. forbud mod alle former for forsætlig indfangning og drab samt forbud mod beskadigelse og ødelæggelse af deres yngle- og rasteområder.

Evida har ud fra en søgning på arter.dk og naturdatabasen fundet frem til, at der er registreret observationer af følgende bilag IV arter indenfor ca. 2 km afstand til traceet: Stor vandsalamander, spidssnudet frø, løgfrø, ulv, odder, brunflagermus, damflagermus, langøret flagermus, pipistrelflagermus, sydflagermus, troldflagermus, vandflagermus, markfirben og grøn mosaikguldsmed.

Registreringerne viste, at det særligt var padden, der var registreret nær traceet og eftersom nogle af registreringerne er af ældre dato, valgte Evida at supplere datagrundlaget med en ny padderegistrering (Bilag 8). Der blev i 2024 den 14. maj lyttet efter løgfrø i 13 udvalgte vandhuller og i dagene 19.-21. juni 2024 undersøgt for padden i 36 vandhuller inden for 300 meter på hver side af traceet. Der blev ved undersøgelsen fundet bilag IV-arter på 6 lokaliteter, hvoraf de 5 fund var af stor vandsalamander og 1 spidssnudet frø. I forbindelse med padderegistreringen blev også vandhullernes egnethed som levested til padden noteret. 12 af lokaliteterne blev vurderet egnede som levested for padden. Evida har til vurdering af påvirkning på de forskellige forekomster fået udarbejdet kort over potentielle vandreruter for padden med baggrund i flyfotos.

SGAV gør opmærksom på at ulv i 2025 blev flyttet fra habitatdirektivets bilag IV til bilag V, hvilket betyder at arten fra at være strengt beskyttet overgår til at være beskyttet. Derfor ikke vurderes der ikke på ulven i nærværende afsnit.

I projektbeskrivelsen og tilhørende bilag er der gjort et omfattende udredningsarbejde for at redegøre for projektets påvirkninger på de tre paddearter: stor vandsalamander, løgfrø og spidssnudet frø. Der

henvises til projektbeskrivelsen for at få det fulde overblik. I den følgende beskrivelse og vurdering af påvirkning på bilag IV-arter, vil der indgå og refereres til de vigtigste elementer fra Evidas arbejde.

7.1 Påvirkninger - Anlægsfasen

I anlægsfasen kan projektet potentielt påvirke bilag IV-arter i eller nær projektområdet ved:

- kørsel med maskiner og dermed risiko for individdrab
- støj og andre forstyrrelser fra anlægsarbejdet, herunder graveaktiviteter
- afskæring eller påvirkning af yngle- og/eller rasteområder, herunder fældning eller beskæring af træer.
- påvirkninger fra blow-out ved underboring og den efterfølgende oprensning

Eftersom der ikke vil ske fældning/beskæring af træer og/eller levende hegn i projektet, kan påvirkning herfra udelukkes.

Ikke alle ovenstående aktiviteter kan medføre påvirkninger på alle bilag IV-arter. De potentielle påvirkninger, der er relevante for vurderingen af påvirkningen på den enkelte art, inddrages i nedenstående relevante afsnit.

7.1.1 Løgfrø

Af den opdaterede Bilag IV håndbog²⁴ fremgår det, at løgfrøens yngleområder er lysåbne lavvandede vandhuller og søer, og at arten er afhængig af forholdsvis vedvarende vanddække så der, under normale forhold, ikke sker udtørring. Løgfrø foretrækker vandhuller uden faste bestande af fisk og ænder. For at opnå høj overlevelse, er det vigtigt, at der tæt på ynglestedet er egnede rasteområder, med løst sand og muld, hvor vegetationen samtidig ikke er for tæt og typisk med forekomst af lave urter.

Forsøg med radiomærkede løgfrøer på Djursland har vist, at i de nætter, hvor de kommer op af jorden for at søge føde, fouragerer frøene højst 5 m fra opgravningsstedet. Vandringer foregår kun i nætter med regnvej, og her er vandringsafstanden per nat typisk ca. 20 m, og maksimalt 90 m. Den totale vandringsafstand tilbagelagt i løbet af nogle måneder var typisk omkring 200 m, og maksimalt 500 m. Arten raster indenfor 500 meter af ynglevandhuller og fortrækker arealer med løs sandet overjord med lav vegetation. Om dagen ligger løgfrøen nedgravet i jorden, typisk i dybder på 10 til 30 cm. Arten er natak-tiv.

Om vinteren overvintrer løgfrøen nedgravet i en dybde på typisk mellem 0,6 m og 1,5 m i løs sandet jord, hvor dyrene kan ligge beskyttet mod frost. Løgfrøen forlader vinterdvalen, og de kønsmodne løgfrøer vandrer til ynglevandhullerne fra omkring slutningen af marts til begyndelsen af maj. Det er generelt lettest at høre hannerne kvække i sidste halvdel af april og første halvdel af maj. De voksne løgfrøer forlader ynglevandhullerne i løbet af maj, undertiden i juni. Haletudserne forvandler sig til små frøer, der går på land, fra juli til langt ind i september.

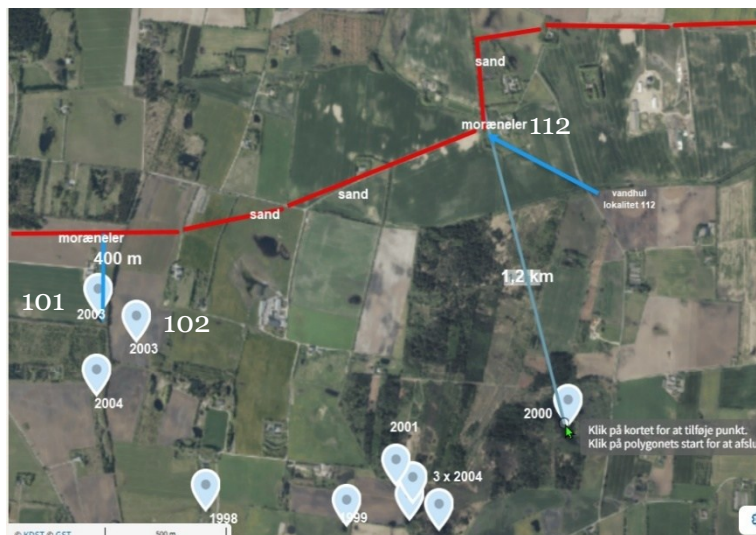
Løgfrøen er en af de paddearter, der er gået mest tilbage. I perioden ca. 1945- 1990 forsvandt den fra ca. 97 % af sine levesteder. Overvågning af udvalgte bestande, viser at løgfrøen er forsvundet fra mange tidligere kendte lokaliteter, hvilket begrundes med at løgfrøen har vanskeligt ved at overleve i intensivt udnyttede landskaber, og den er meget sårbar overfor forringelse af såvel yngleområder som reduktion i udstrækningen af egnede levesteder på land. Arten er beskrevet at have en meget ringe spredningsevne, da den normalt opholder sig inden for en afstand på 500 m fra yngleområdet.

Evida har forsøgt at afdække artens udbredelse indenfor projektområdet. Som det fremgår af figur 32, så viser ældre registreringer, at der har været registreret flere fund af løgfrø syd for projektområdet, men ingen registreringer i vandhullerne tæt omkring traceet. Den tætteste registrering er fra 2003 og er gjort i et vandhul, der ligger ca. 400 meter fra traceet. De fleste fund i nærområdet er fra 2004 eller tidligere, ét fund er fra 2012. For at finde nyere fund, skal man ned. 3 km syd for Givskud, dvs. ca. 5 km syd for traceen.

Figur 32 Kortudsnit fra Arter.dk (juni 2025), som viser registreringer af løgfrø i nærheden af projektområdet. Projektområdet er indikeret med en rød streg (cirka angivelse).

På kortet er jordartstypen angivet for udvalgte områder. Nærmeste vandhul er angivet som lokalitet 112. Vandhullerne 101 og 102 blev lyttet til i 2024 uden fund.

Kilde Evida

14. maj 2024 foretog Rambøll på vegne af Evida en lytningsundersøgelse efter kvækken fra løgfrø ved 13 vandløbshuller omkring traceet, herunder blev der undersøgt i de to vandhuller "101" og "102", hvor der tidligere i 2003 var fundet løgfrø. Vandhullerne der indgik i lytte-undersøgelsen er vist i figur. 33. Lytteundersøgelsen var negativ i den forstand, at der ikke blev observeret kvækken fra løgfrø ved nogen af vandhullerne. Ud fra den opdaterede Bilag IV håndbogen²⁴ kan man dog ikke alene baseret på én negativ lytning være sikker på at der ikke er løgfrø i området. SGAV bemærker at der jf. opslag på arter.dk (den 28.01.2026) ikke er indberettet nye fund i området siden lytte-undersøgelsen.

Figur 33. Løgfrøundersøgelser. Der blev i 2024 lyttet efter løgfrø i de 13 vandhuller der er markeret med rød cirkel uden påvisning af løgfrø. I de to sydvestligste vandhuller 101 og 102 har der tidligere i 2003 været registreret løgfrø.

Figur 34. Vandhullet 112 er vandhullet, der ligger tættest på tracéet. Her blev der lyttet uden fund i padderegistreringsundersøgelsen og vandhullet blev ikke fundet egnet til løgfrø grundet skygge fra bevoksning.

Vandløbet ved siden af vandhullet er "Tilløb til Mindstrup" og bliver underboret af UB34.

Figur 35.

Evidas kortudsnit 4. angiver sandsynlige (grøn pil) og mindre sandsynlige (orange og blå pile) paddevandringsruter i området nord for Givskud.

Kilde Evidas projektbeskrivelse figur 26)

Evida argumenterer for, at projektet ikke vil ikke medføre en væsentlig negativ påvirkning af løgfrø, den økologiske funktionalitet, eller medføre forsætligt drab af arten. De begrundet det med:

- Tracéet er planlagt, så det så vidt muligt ligger i store intensivt dyrkede marker.
- Projektet anlægges ikke igennem, eller under vandhuller.
- Der ligger kun ét vandhul indenfor en afstand af ca. 50 meter fra arbejdsstracéet, (lokalitet 112). Vandhullet ligger 10 meter fra tracéet og vandhullet er mod sydøst og nordvest afgrænset af vandløb, omsluttet af høj bevoksning, og der er ikke lysåbent omkring vandhullet, jf. figur 34. Der er ikke fundet løgfrø i vandhullet. Der ligger ikke yderligere vandhuller i nærheden til dette vandhul

ej heller oplagte vandreruter fra løgfrø registreringerne, til dette vandhul. Strækningen parallelt med vandhullet, underbores. Evida vurderer, at lokalitet 112 og arealerne heromkring ikke er egnede yngle- og rastepladser.

- På trods af, at der er skel og hegn som løgfrø kan bruge som lederuter mellem projektområdet og de nærmeste registreringssteder (101 og 102), 400 meter syd for projektområdet, så vurderes det ikke sandsynligt, at arten vandrer fra syd mod nord, fordi jordtypen "moræneler" er den dominerende jordtype lige nord for registreringsområdet, og dermed ikke indbyder hertil. Vandringsafstanden er også stor. Dette understøttes af løgfrø-undersøgelserne, foretaget af Rambøll i 2024, hvor der ikke kunne konstateres fund af løgfrø, indenfor 300 meter fra projektområdet.
- Afstanden fra den forventelige eksisterende population syd for Givskud, der blev registreret i 2023 og op til traceet er omkring 5 km og længere end løgfrøens spredningsafstand på de omkring 500 meter.
- Arbejdsarealerne afgrænses med hegn og potentielle paddevandringsruter underbores, så selvom artens tilstedeværelse nær arbejdsarealerne ikke kan udelukkes fuldstændigt, er der minimal risiko for forsætligt drab. Der bliver ikke udført anlægsarbejde indenfor yngle- og rasteområder og der er derfor heller ikke opsat hegn indenfor løgfrøens yngle- og rasteområder.

SGAVs vurdering af projektets påvirkning på løgfrø

Af de nævnte risici for påvirkning af bilag IV arterne i forbindelse med anlægsarbejde, så vil det være kørsel med maskiner i dagtimerne og gravearbejde, samt nedfald i boregrubber, der vurderes at udgøre den største risiko for løgfrøene, hvis de befinder sig i området. Løgfrø vil være særligt udfordrede i forhold til anlægsarbejde eftersom de er svære at observere. Om natten hvor de er aktive, er der risiko for at de kan falde ned i en åben grav eller boregrube og om dagen kan de i sommerhalvåret ligge begravet kun få cm under jordoverfladen og dermed vil være i risiko for at blive klemmt ihjel af maskiner under kørsel eller under gravearbejde.

SGAV er enig med bygherre i, at der ikke er stor sandsynlighed for, at løgfrø er tilstede i området omkring traceet. Eftersom der ikke tidligere er registreret løgfrø så nordligt som traceets forløb, så er det usikkert om der har været løgfrø i området før. Lytte-registreringer uden observationer af kvæk, kan ikke bevise, at der ikke er løgfrø tilstede i området, men der er dog et stærkt indicie på at der ikke er løgfrø i området, eftersom der ikke er hørt kvækken fra løgfrø ved nogen af de 13 vandhuller der ligger nærmest traceet. Heller ikke ved lokation 101 og 102, hvor der tidligere er fundet løgfrø.

Når man iagttager anlægsstrækningen nord for Givskudsområdet, hvor der tidligere er registreret løgfrø, så er det tydeligt, at gasledningen nedgraves i intensivt dyrket landbrugsjord. De 13 nærmeste vandhuller (figur 33) ligger nærmest som små øer uden naturarealer omkring, der kan bruges som fourageringsarealer for løgfrø. At der kun er gamle registreringer syd for området og der ikke er påvist løgfrø ved lytte-registreringen i 2024, stemmer overens med den kraftige tilbagegang på landsplan, hvor tilbagegangen, i Bilag IV håndbogen, begrundes med at løgfrøen har vanskeligt ved at overleve i intensivt udnyttede landskaber, og den er meget sårbar overfor forringelse af såvel yngleområder som reduktion i udstrækningen af egnede levesteder på land.

SGAV finder, at strækningen ned til en eventuel eksisterende population af løgfrø omkring Givskud for langt væk til at det kan forventes at enkeltindivider vandrer mod nord op til traceet, eftersom Løgfrø sjældent bevæger sig mere end 500 meter fra deres ynglehuller. Og nordfra vil en indvandring heller ikke være logisk, da motorvejen vil virke som en barriere.

SGAV er enig med Evida i, at skulle løgfrø alligevel være tilstede i området, så vil ledningstraceet ikke anlægges gennem eller under vandhuller og dermed risikere at forringe tilstanden af løgfrøs yngle- og nære rasteområder lige omkring vandhuller. Og eftersom der ikke underbores under vandhuller, er der heller ingen risiko for at boremudder, i forbindelse med underboringer, ville kunne trænge op i deres yngleområder.

SGAV er enig med Evida i, at vandhul lokalitet 112, som ligger nær underboring 24 ikke er et oplagt yngleområde for løgfrø, eftersom vandhullet ligger i skygge og arealet omkring har en bevoksning af træer. I øvrigt underbores den strækning på traceet, der ligger nærmest vandhullet 112 (figur 34).

Evida har i projektbeskrivelse forsøgt at optegne de mest oplagte paddevandringsruter, figur 35, viser Evidas bud på paddevandringsruter for området nord for Givskud. I fald løgfrø skulle benytte Evidas bud på vandringsruter eller følge læhegn, under vandringer, så vil de ikke være forhindret heri, jf. figur 35, eftersom der vil være fripassage, da disse steder alle underbores.

Skulle løgfrø mod forventning opholde sig på de dyrkede markerne omkring traceet i sommermånederne, når de aktive, så vil de blive hindret i at vandre ind på arbejdsarealerne mens der arbejdes, efter som der vil blive sat afgrænsningshegn op i takt med gravearbejdet skrider frem. Således vil åben grav, boregruber og arbejdsarealerne lukkes inde af et hegn, der slutter tæt ned til jorden. Herved minimeres risikoen for at der vil ske individdrab i forbindelse med gravearbejde og kørsel på arbejdsarealerne samt at løgfrø falder ned i åbne gave eller boregruber.

Efter som hegnet kun vil være opstillet samme sted få dage og ikke være mere end 150 m langt, så vurderer SGAV, at det ikke vil være en væsentlig påvirkning af løgfrøs vandringsruter, i fald de skulle vælge at vandre i åbne landskaber.

SGAV vurderer ud fra de ovenstående argumenter, at der ikke er en væsentlig risiko for påvirkning af løgfrøs yngleområder og rasteområder eller individdrab i forbindelse med udførsel af anlægsarbejdet.

7.1.2 Spidssnudet Frø

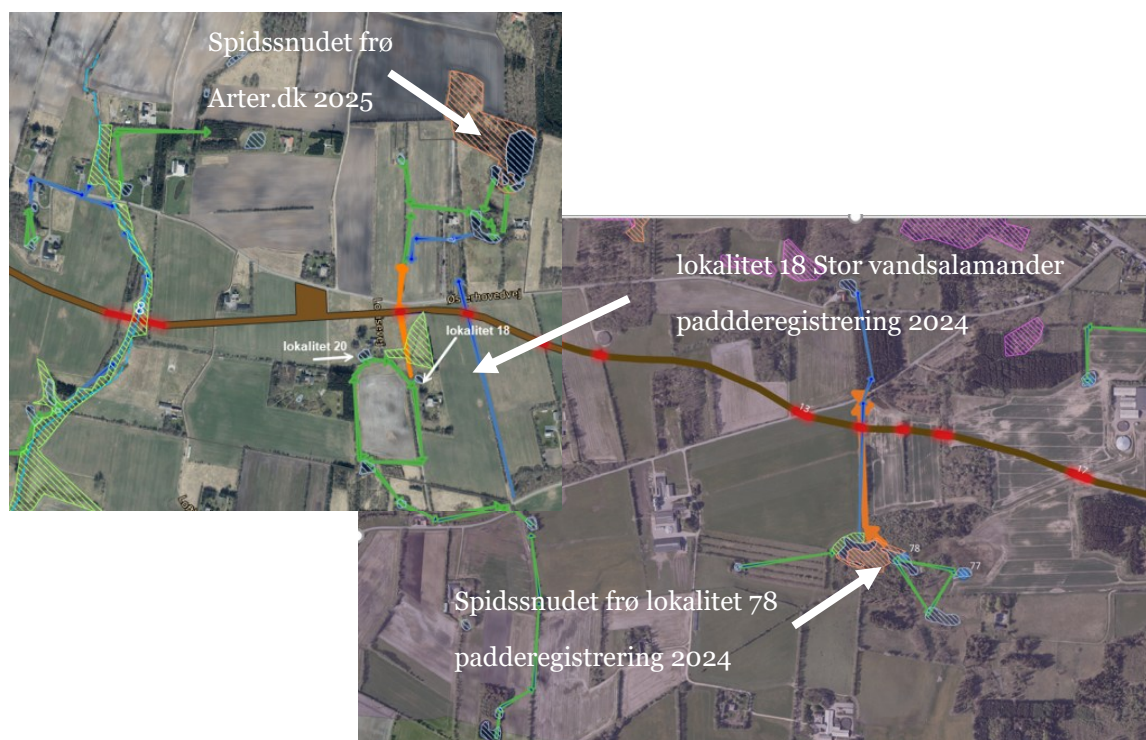
Af den opdaterede Bilag IV- håndbog²⁴ fremgår det, at spidssnudet frø er kendt i Danmark, men bl.a. i Østjylland gået voldsomt tilbage og blevet en sjælden truet art. De mest typiske ynglesteder er lavvandede vandhuller på afgræssede enge og i moser. Spidssnudet frø trives bedst, hvor der er sammenhængende naturområder med flere vandhuller, sådan at de kan bevæge sig igennem egnet vegetation fra det ene sted til det andet. De forekommer især i udstrakte eng- og moseområder, men kan også findes på bl.a. fugtige heder, heder, strandenge, græsmarker eller fugtige løvskove, og ældre naturskovsagtige, fugtige, lysåbne nåleskove. Afstanden fra ynglevandhullet til de voksnes opholdssteder kan være op til 1 km eller mere; men oftest er det få hundrede meter eller endnu kortere. Nogle få frøer overvintrer i vandhullet; men langt de fleste overvintrer på land, hvor de ligger i fx 20-40 cm dybde. Vandringsområder kan ikke specificeres til naturtyper. Det væsentlige er at der ikke forekommer barrierer (som veje, store bygninger, større vandløb mm.) der forhindrer vandringer.

Evida skriver, at der i Arter.dk og i Naturbasen.dk registreret spidssnudet frø både syd og nord for Midtjyske Motorvej ved den vestlige del af strækningen, og ved et vandhul, hvor Hærvejen krydser Midtjyske Motorvej. Arten er også registreret ved Bjerlev Hede 2 km øst for Givskud. Arten er dog ikke registreret

inden for undersøgelsesområdet (300 meter fra traceet). Ved et af de undersøgte vandhuller er der ved paddebesigtigelsen fundet 1 spidssnudet frø ved lokalitet 78 ca. 310 meter syd for traceet.

Vandhullet lokalitet 78 kan ses på figur 36. Evida skriver om lokalitet 78, at der ikke er nogen andre vandhuller i nærheden i retning mod traceet, hvilket gør vandring i denne retning mindre sandsynligt. Gasledningen ved ledelinjerne fra lokalitet 78 nedgraves på frie markarealer og markskel, og hegn underbores. Der vil ikke blive behov for gravearbejder om natten og udgravninger vil være afskærmede efter normal arbejdstid. Selvom artens tilstedeværelse nær arbejdsarealerne ikke kan udelukkes fuldstændigt, er der minimal risiko for forsætligt drab, fordi ledelinjer underbores og den åbne ledningsgrav er afgrænset med hegn, som udelukker at padden kan falde i en åben grav. Yngle- og rasteområder påvirkes ikke af anlægsarbejdet. Projektet vil derfor ikke medføre en væsentlig negativ påvirkning af spidssnudet frø, eller dennes yngle- rasteområder.

SGAV har ved opslag i arter.dk (d.28.01.26) bemærket, at der efter Evida og Rambølls undersøgelser er blevet indberettet et nyt fund af spidssnudet frø i 2025 syd for motorvejen i et af vandhullerne, hvor der også tidligere er observeret spidssnudet frø. Vandhullet ligger ca. 350 meter nord for traceet og er vist i figur 36.

Figur 36. Kort sammensat af Evidas figur 23 og 24 i projektbeskrivelsen.
Nyeste fund af spidssnudet frø samt sandsynlige paddevandringsruter. Sandsynlige (grøn pil) og mindre sandsynlige paddevandringsruter (blå og orange pil).

SGAV bemærker, at de to individer der er fundet i 2024 og 2025 begge er fundet i vandhuller, med mose og flere nærliggende vandhuller omkring, hvilket stemmer med beskrivelsen fra Bilag IV håndbogen, der fremhæver at spidssnudet frø, mere end andre arter af brune frøer, er afhængig sammenhængende

naturområder med god kontakt imellem nærliggende ynglevandhuller, samt at moser er en af de spidsnude frøers foretrukne habitat.

Eftersom de to frøer er fundet registreret med mere end 1400 meters afstand og med veje og landbrugsmarker imellem, tyder det på, at de lever i hver deres habitat. SGAV er enig med Evida i de optegnede sandsynlige vandringsruter for padder ved de to lokaliteter. De mest oplagte vandringsruter er ikke vendt mod traceet, men til nabovandhullerne og moseområdet omkring. Skulle spidssnudet frø alligevel vælge at vandre hen mod traceet, så vil de sandsynligvis følge hegnene, som underbores og derved have fri passage. Skulle frøene i stedet vælge at krydse hen over de dyrkede marker, så vil de blive stoppet af afgrænsningshegn, hvis de har kurs mod den del af anlægsarbejdet der har åben grav og boregruber. Eftersom gravearbejdet med nedlægning af gasrør ikke foregår på enge og moser, gennem vandhuller eller anden fugtig natur, så vurderer SGAV at der ikke vil være nogen væsentlig påvirkning fra anlægsarbejdet på de spidssnude frøers yngle- og rasteområder. Afgrænsningshegnet forventes at hindre påkørsel eller faldskader for evt. vandrede frøer.

SGAV vurderer med tilsvarende argumenter at der ikke er oplagte yngle eller rasteområder eller vandringsruter, der vil trække spidsnude frøer ned til traceet ved Hærvejen, hvor en tidligere registrering er påvist syd for den Midtjyske Motorvej.

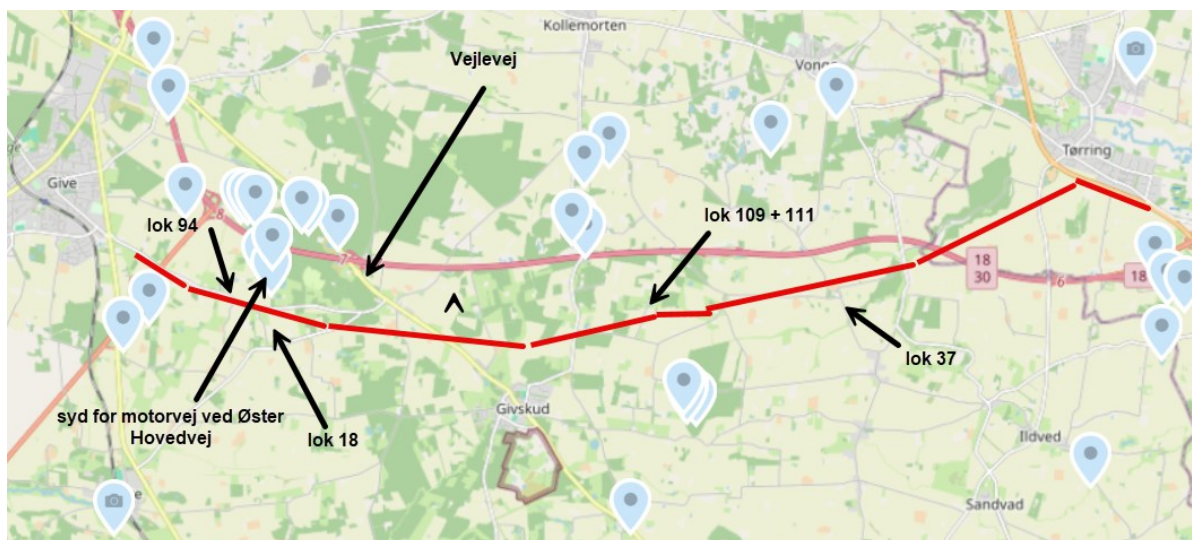
7.1.3 Stor vandsalamander

Den opdaterede udgave af Bilag IV håndbogen²⁴ skriver følgende om stor vandsalamander: Stor vandsalamander er en paddeart, der skønnes at opholde sig 2/3 af livet på land. Overvintring sker under frostfri forhold normalt på land, men kan også ske på bunden af ynglevandhuller. Som velegnede overvintringssteder peges der på rådne træstammer, hulrum i jorden fx under store sten, kældre mm hvor dyrene ofte samles i grupper. Om foråret, når nattemperaturerne er over 5 °C. Typisk i marts-april, begynder salamandre at bevæge sig til yngleområderne. Stor vandsalamander yngler i vandhuller af meget forskellige størrelser og typer. Arten kan findes ynglende i vandhuller under tilgroning, men der skal være sol på næsten hele vandfladen for at bestanden kan klare sig på længere sigt.

Salamandrene vandrer fra ynglestederne på fugtige nætter, hvor risikoen for udtørring af dyrenes hud er lav. Langt de fleste dyr vil finde rasteområder få 100 m fra ynglevandhullerne. De foretrukne rasteområder på land er især i skovområder, under stammer med råddent træ, sten, døde blade og i musehuller. Dyrene foretrækker rasteområder i levende hegn frem for fx afgræssede områder. Vandringsområder kan ikke specificeres til naturtyper. Det væsentlige er, at der ikke forekommer barrierer (som veje, store bygninger, større vandløb mm.), der forhindrer vandringen.

Stor vandsalamander er kendt i Danmark, herunder i Østjylland. Evida oplyser, at arten er blevet registreret flere gange nær det planlagte arbejdsområde indenfor de seneste fem år, jf. arter.dk og naturbasen. Særligt i skovområdet nord for Midtjyske Motorvejen ved frakørsel til Vejlevej og lidt syd for motorvej ved Øster Hovedvej. Ved fem af de undersøgte vandhuller er der ved paddebesigtigelsen fundet stor vandsalamander (lokalitet 18, 37, 94, 109 og 111). Som det fremgår af figur 37, så er det de registrerede fund fra paddeundersøgelse, der ligger tættest på traceet.

Evida oplyser generelt, at projektområdet ikke etableres indenfor artens raste- yngleområder. Herudover behandler Evida nærområderne omkring de 5 fundsteder og argumenter for, at projektet ikke placeres indenfor oplagte yngle- og rasteområder, samt afskærer primære paddevandringsruter.

Figur 37. Kortudklip fra arter.dk (juli 25), som indikerer tracéets forløb (rød linje) og registrering af fund af stor vandsalamander. Lokalitets numrene refererer til beskrivelsen herunder, hvor der er gjort fund af Stor Vandsalamander ifm. undersøgelser til dette projekt, fund indenfor 300 meter fra projektområdet. Kilde Evidas projektbeskrivelse.

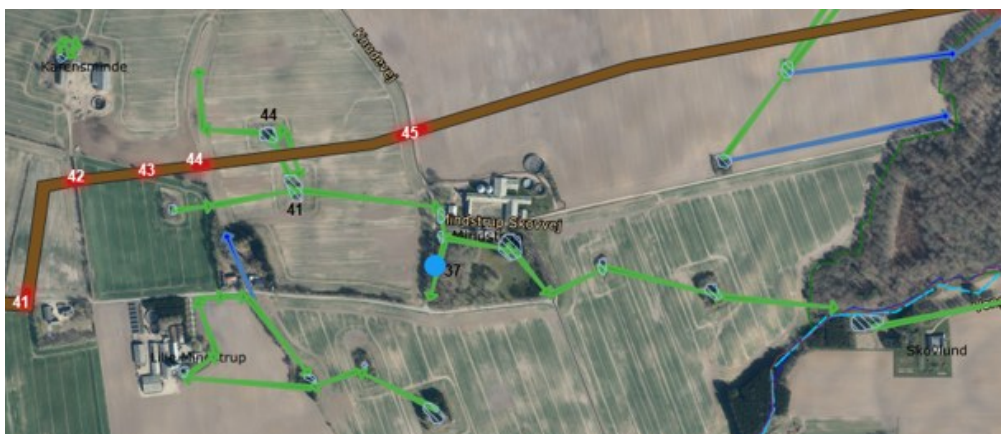
SGAV har ved opslag på arter.dk d. 30.1.2026 bemærket, at der ikke er indberettet nyere fund af stor vandsalamander i området siden juli 2025, hvor figur 37 blev fremstillet. Observationerne vist i figur 37 repræsenterer derfor nyeste viden.

Lokalitet 18

Evida skriver om denne lokalitet, at det er en lille havedam (vist på figur 36) og at det vurderes mest sandsynligt, at arten vil vandre til nærliggende vandhuller, mod vest og syd. En mindre sandsynlig rute vil være langs et læhegn mod nord til traceet, eftersom hegnet underbores vil denne vandringsrute ikke afskæres af anlægsarbejdet. Skulle en stor vandsalamander vælge at krydse marken vil afgrænsningshegnet hindre den i at falde i graven.

Lokalitet 37

Evida oplyser at vandhullet, ligger i en lille træbevoksning ca. 170 m fra det planlagte ledningstracé. Vandhullet vurderes ikke egnet som ynglested for padder (skyggepåvirket og næringsrig), og der kan derfor være tale om en vandrende salamander, som kun midlertidigt opholder sig i vandhullet. Der er en vej, fra vandhullet mod traceet, som ikke vurderes at være en oplagt ledelinje for salamanderens grundet ikke-sammenhængende bevoksning langs vejen. Det vurderes mere sandsynlig, at arten vil vandre mod nærliggende vandhuller mod sydøst, og mod vest, dvs. modsat retning af tracéet. Umiddelbart vest for lokalitet 37, ligger to vandhuller (lokalitet nr. 41 og 44), som ligger i en afstand af hhv. 30 og 20 meter fra tracéet. Lokalitet nr. 44 er vurderet egent som levested for padder, og det kan ikke udelukkes at arten vil vandre hertil. Ledningstracéet påvirker ikke levestedet, da den åbne ledningsgrav anlægges 20 meter fra levestedet. Der arbejdes med ca. 150 meter åben ledningsgrav, som er omgivet af afgrænsningshegn (U-formet i enderne), som vil hindre eventuelle vandrende padder i at falde i graven.

Figur 38. Stor vandsalamander ved lokalitet 37 (blå prik)

Lokalitet 94

Evida oplyser, at lokalitet 94 er en havedam, 250 m nord for tracéet, som ligger på modsatte side af Østerhovedvej i forhold til ledningstracéet (figur 39). Østerhovedvej vil således udgøre en barriere for padders vandring. Der er desuden ingen ledelinjer i sydlig retning ned til traceet og nedgravning af ledningen i området vil ikke kræve natarbejde eller at udgravningen står åben, uden hegn om natten. Anlægsarbejderne påvirker ikke yngleområdet og der er ingen risiko for at arten falder i ledningsgraven.

Figur 39. Stor vandsalamander ved lokalitet 94

Lokalitet 109 og 111

Evida skriver om lokalitet 109 og 111 (figur 40), at søerne ligger henholdsvis ca. 325 og 380 m fra ledningstracéet. Der er ikke nogen direkte ledelinjer fra de to søer til ledningstracéet. Der findes dog en ledelinje på den anden side af en dyrket mark i form af et levende hegn og grøft, som fører ned mod traceet. Ledningen ved lokalitet 109 og 111 anlægges ved underboring under det levende hegn og grøft. Underboringen er kort (ca. 84 m) og der vil derfor ikke være behov for natarbejde eller at lade udgravninger eller boregruber stå åbne, uden hegn om natten. Da stor vandsalamander er aktiv om natten og

gemmer sig om dagen, vurderes der ikke at være risiko for, at stor vandsalamander falder i udgravningen.

Figur 40. Stor vandsalamander ved lokalitet 110 og 111

Evida vurderer samlet set, at risiko for drab af enkeltindivider af stor vandsalamander under anlægsarbejdet er minimal, og at projektet ikke vil forstyrre eller påvirke artens yngle- og rasteområder, og vil ikke påvirke artens muligheder for at fouragere. Derfor vurderes stor vandsalamander ikke at blive påvirket væsentligt af projektet.

SGAV er enig med Evidas i, at stor vandsalamander ikke vil blive påvirket væsentligt af anlægsarbejdet i projektet, og har i vurderingen lagt vægt på:

- Rørgrav, arbejdsarealer og boregruber anlægges på dyrket landbrugsjord, hvor der ikke er naturlig yngle-, raste- og fourageringsområder for stor vandsalamander, heller ikke om vinteren, hvor vandsalamander fortrækker skovområder med træstammer, sten, kældre eller lign at gemme sig ved.
- De dele af traceet, der potentiel kunne udgøre rasteområder for stor vandsalamander f.eks. diger, levende hegn, heder m.m. underbores. Det betyder, at der ikke vil blive gravet, kørt med maskiner eller blive spærret af med hegn inden for arealerne. Arten vil der for stadig mens anlægsarbejdet pågår kunne opholde sig på arealerne eller vandre henover arealerne der underbores.
- For de 5 lokaliteter, hvor der blev observeret stor vandsalamander, i forbindelse med padderegistreringen, og som samtidig er de vandhuller med registrerede fund, der ligger nærmest traceet, så gælder det for alle 5 lokaliteter, at de oplagte vandreruter mellem vandhuller og fourageringsområder ligger i retninger, som ikke fører hen til traceet. Dvs. for lokalitet 18 og 37, som ligger syd for traceet, så ligger der flere vandhuller og ikke dyrkede arealer mod såvel vest, syd og øst end der gør op mod traceet til nord og for lokaliteterne: 94, 110 og 111 som ligger nord for traceet, så er der flere vandhuller og rasteområder med træer lige omkring vandhullerne op mod nord, end der er mod syd i retning mod traceet. Det er i øvrigt også nord for traceet, at der er flest registrerede fund på arter.dk.

- I tilfælde af, at stor vandsalamander bevæger sig hen over dyrkede marker under en vandring, så vil afgrænsningshegn stoppe dem fra at komme ind på arbejdsområder, hvor der er risiko for påkørsel eller nedfald i rørgrav eller boregrube. De vandrende individer vil enten blive ledt tilbage (max 150m) eller vente få dage til hegnet fjernes igen.

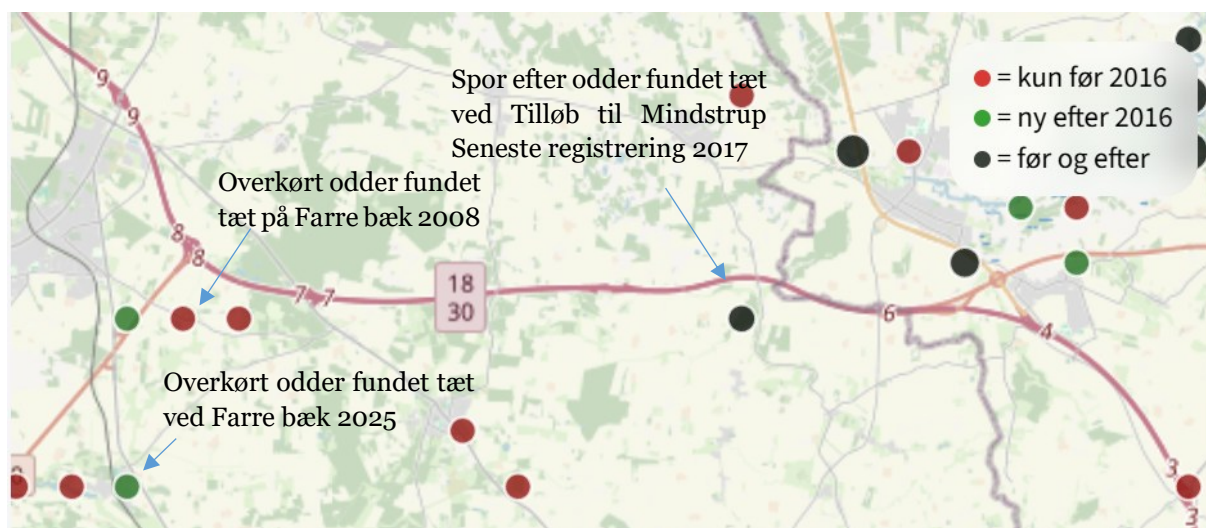
7.1.4 Odder

Evida nævner i projektbeskrivelsen, at der ved de fire underborede vandløb i forbindelse med vandløbsbesigtigelsen (Bilag 11), er søgt efter odderspor og odderhuler på 30 m opstrøms- og nedstrøms krydningsstedet af vandløbene. Der blev ikke fundet spor efter odder eller synlige tegn på artens tilstedeværelse.

Evida nævner om odderfund indenfor projektområdet, at der i arter.dk er registreret odder 10 m nord for, hvor gasledningen med underboring 46, underborer et engområde og vandløbsstrækningen, der samler Tilløb til Mindstrup til Slårup Å.

SGAV har i afsnit 6.3.1 behandlet odderfundet som Evida henviser til ved UB46 (i afsnit om beskyttelsen af udpegningsgrundlaget for Habitatområde 66) og fundet, at anlægsarbejdet i området med underboring UB46 ikke vil påvirke odder eller deres raste- og fourageringsområder i området i væsentlig grad.

SGAV bemærker, at der på arter.dk er registreret flere fund af odder tæt på projektområdet. Det bemærkes at der jf. figur 41 er to observationer af påkørte oddere ved vejsider tæt på Farre Bæk. Seneste observation er fra 2025, hvilket indikerer at Farre bæk er et egnet levested for odder. De to fund af overkørte oddere bekræfter endvidere at trafikdrab er en væsentligst dødsårsag for odder.

Figur 41. Odderregistreringer fra arter.dk (udtræk 29.1.2026),

Evida argumenter for at projektarbejdet ikke vil påvirke odder og deres yngle- og rasteområder, hvis der er odder i området. De anfører:

”Odder kan færdes på land og med distance til vandløbet og potentiel odderaktivitet omkring projektarealet vurderes at være i forbindelse med fouragering om natten. Der arbejdes kun i dagtimerne når

der foretages underboring. Boregruberne, i hver ende af underboringen, placeres på åbne markarealer og er afgrænset med hegn, hvor odderen ikke forventes at søge føde. Odder kan flytte sig hurtigt og har et stort territorium (flere km vandløb), så det vurderes, at odderen ikke vil færdes nær arbejdsmaskinerne, når arbejdet står på. Ledningen anlægges med styret underboring under vandløbene, så den økologiske funktionalitet af vandløbene påvirkes ikke. Samlet vurderes det ikke at odderens levevilkår og fourageringsmuligheder påvirkes væsentligt, da odderen kan fouragere et andet sted, når der arbejdes”.

SGAV er på det foreliggende grundlag enig i Evidas argumenter og vurdering.

7.1.5 Markfirben

Markfirben findes i det meste af Danmark, men er truede af blandt andet habitatopsplitning og ødelæggelse af spredningskorridorer. Markfirben kan være aktive fra ultimo februar til november, men normalt er aktivitetsperioden fra april til medio oktober. Deres yngle- og overvintringshabitater består af soleksponerede skrænter med løs, tør jord og sparsom bevoksning, herunder overdrev og heder, sydvendte bane- og vejskråninger eller jord- og stendiger. Arten vandrer typisk langs soleksponerede ledelinjer i landskabet med sparsomt vegetationsdække, hvor den hurtigt kan søge skjul for rovdyr. Rasteområdet for de voksne markfirben er typisk kraftigt soleksponeret, veldrænet og indeholder skjulesteder som stensætninger og buskadser. Markfirben er ikke sårbar over for støj og forstyrrelser.

Evida oplyser, at der er fundet én registrering af markfirben ca. 350 m fra projektet. SGAV kan bekræfte, ved opslag i arter.dk (29.01.26), at der kun er det ene fund og det er observeret i et beskyttet hedeområde 350 m syd for projektområdet nordøst for Givskud. Øvrige artsfund af markfirben er gjort flere kilometer fra projektområdet.

Evida argumenterer i det følgende for at projektet ikke vil påvirke markfirben:

”Hovedparten af anlæggelsen sker i intensivt dyrkede marker, der typisk ikke udgør egnet habitat for markfirben, da den foretrækker tørre biotoper, som heder, overdrev råstofgrave og sydvendte skrånninger med blandet, lav vegetation og løs jord. Arten vil i høj grad anvende soleksponerede diger og skel som spredningskorridorer. I projektet underbores alle beskyttede diger og markskel. Det enkelte markfirben er meget knyttet til et mindre område (home-range) typisk på 100-200 m², og arten har en ringe spredningsevne, så der vurderes derfor at der ikke er væsentlig risiko for individdrab. Samlet vurderes det at projektet ikke påvirker artens leve- rasteområder, og dermed ikke påvirker den økologiske funktionalitet”.

SGAV er på det foreliggende grundlag enig med Evida heri.

7.1.6 Grøn mosaikgoldsmed

Der er registreret grøn mosaikgoldsmed 2,6 km syd for projektarealet.

Evida skriver om projektets påvirkning på arten. Grøn mosaikgoldsmed yngler i næringsfattige søer og moser med høj solindstråling, ofte beliggende i skove og derudover i vegetationsrige, åbne kanaler og grøfter. Voksne individer flyver ofte vidt omkring og det kan derfor ikke udelukkes, at arten kan observeres inden for projektarealet, hvor den dog nemt vil kunne flyttes sig for biler og maskiner. Da ledningen underbores ved alle vandløb på strækningen med boregruber minimum 5 m fra vandløbsbrinken, påvirkes arten eller dennes yngle- rastesteder ikke af projektet.

SGAV er enig heri.

7.1.7 Flagermus

Alle arter af flagermus er bilag IV-arter. Flagermusarterne er generelt truet af nedrivning af ældre bygninger og fældning af gamle hule træer, idet de danske flagermusarter primært yngler i bygninger og træer med hulheder. Tilstedeværelsen af flagermus bestemmes i høj grad af fourageringsmulighederne i området og afhænger desuden af flagermusarten. Flagermus lever primært af insekter som, afhængig af flagermusarten, enten jages flyvende eller fanges på blade eller husmure. Flagermus gør ofte brug af eksisterende læhegn og mindre skovarealer som ledelinjer mellem yngle- og rasteområderne. Flagermus er aktive i skumrings- og nattetimerne.

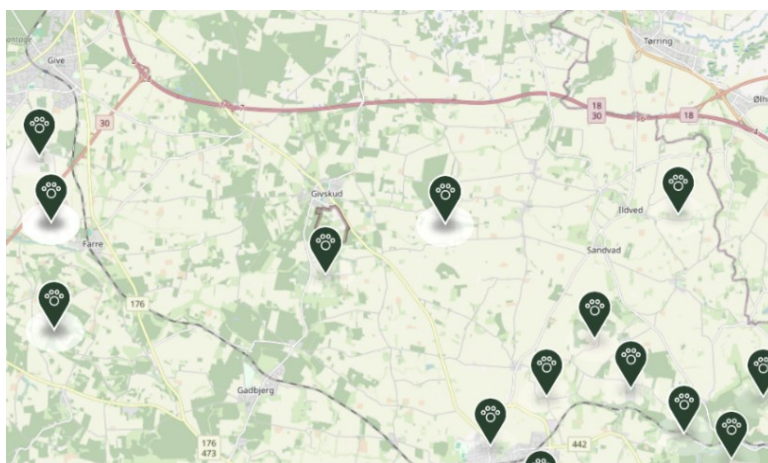
Evida oplyser, at der i projektets nærområde indenfor 5-10 km er registreret følgende arter af flagermus: brunflagermus, damflagermus, langøret flagermus, pipistrellflagermus, sydflagermus, troldflagermus og vandflagermus.

Evida vurderer projektets påvirkning på flagermus til at være af uvæsentlig karakter, da projektet ikke medfører fældning af store gamle træer, med hulheder eller flagermusegnede levesteder. I projektet krydser tracéet flere læhegn, som alle underbores, inklusive sten- og jorddiger.

Der vil dermed ikke ske fældning af flagermusegnede træer, eller anden væsentlig påvirkning af ledelinjer i landskabet, som kan relateres til anlægsprojektet. Tracéet ligger i høj grad på dyrkede marker og anlægsarbejdet sker i dagtimerne, hvor flagermus er inaktive.

Samlet vurderer Evida, at flagermusenes levevilkår ikke påvirkes og da der ikke fældes flagermusegnede træer, vil der ikke være risiko for individdrab.

SGAV har ved opslag på arter.dk (29.02.67) for de 7 arter af flagermus (figur 42) bemærket, at der ikke er registreret individer af flagermus tæt på ledningstracéet, de nærmeste observationer ligger ca. 2 km syd for projektområdet.

Figur 42. Registrerede observationer af flagermus kilde arter.dk

Eftersom flagermus dækker store områder i deres jagt efter føde, er det ikke utænkeligt at der aften eller nat, hvor de er mest aktive, kan flyve indover projektområdet. Det kan heller ikke udelukkes, at der vil være flagermus, der yngler indenfor området uden at være blevet observeret og registreret.

Ifølge den opdaterede håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV arter del 2 - Odder og Flagermus²⁵, så kan støj påvirke flagermus adfærd, herunder højfrekvente lyde, som det menneskelige øre ikke kan opfange. Der refereres til undersøgelser der viser, at dyrene undgår at jage i områder med støj, der omtrent svarer til, eller er højere end, lydniveauet 15 m fra en trafikeret landevej.

I naturbesigtigelsen, blev der ved lokalitet 33 i skovkanten ved UB46, hvor tilløb til Mindstrup underbores, fundet ældre træer, der kan være egnede som raste- og ynglepladser for flagermus. Eftersom afstanden mellem den østlige skovkant af fredskoven med ældre træer og boregruberne som minimum er 150 meter på begge sider, så vurderes støj fra anlægsarbejdet jævnfør projektbeskrivelsen i et worst-case scenarie at ligge på omkring 60 dB ved fredskoven (*Evida oplyser: i en afstand af 50/100/300 meter fra arbejdsstracéet, ligger på omkring 69/62/51 dB(A)*). Da 60 dB nogenlunde svarer til støjen fra en personbil ved 80 km/t må støjen være sammenlignelig med støjen fra Grejsdalsvejen, der ligger tæt på fredskoven. Eftersom anlægsarbejdet er kortvarigt, så vurderer SGAV ingen væsentlig påvirkning på evt. flagermus, der skulle opholde sig i fredskoven vest for Grejsdalsvej.

SGAV er enig med Evida i, at projektet ikke forventes at udsætte flagermus for væsentlig påvirkning. Det vil ikke udsætte flagermus for individdrab eller påvirke fourageringsområder, da flagermus-egne træer ikke fældes og ledelinjer i form af hegn og diger vil være intakte, samt anlægsarbejdet ikke udføres i aften- og nattetimerne, hvor flagermusene jager.

7.2 Påvirkninger – Driftsfase

Der vil i driftsfasen hverken være støjende aktiviteter, udledninger eller emissioner fra projektet, som kan påvirke bilag IV arter. Alle opgravede arealer efterlades reetableret og der fjernes ikke træer, der kan benyttes af flagermus som rastepladser og der ændres ikke på levende hegn, der kan virke som ledelinjer for flagermus under fouragering eller som oplagte vandringsruter for bilag IV padderne. Eftersom projektet ikke berører vandhuller hverken direkte eller indirekte med underboringer, så er der ikke risiko for påvirkning af levesteder for padder. Eventuelle blow-outs under vandløb er der i tidligere afsnit redegjort for, vil blive rensset op således, at det ikke vil påvirke odders fødegrundlag nedstrøms.

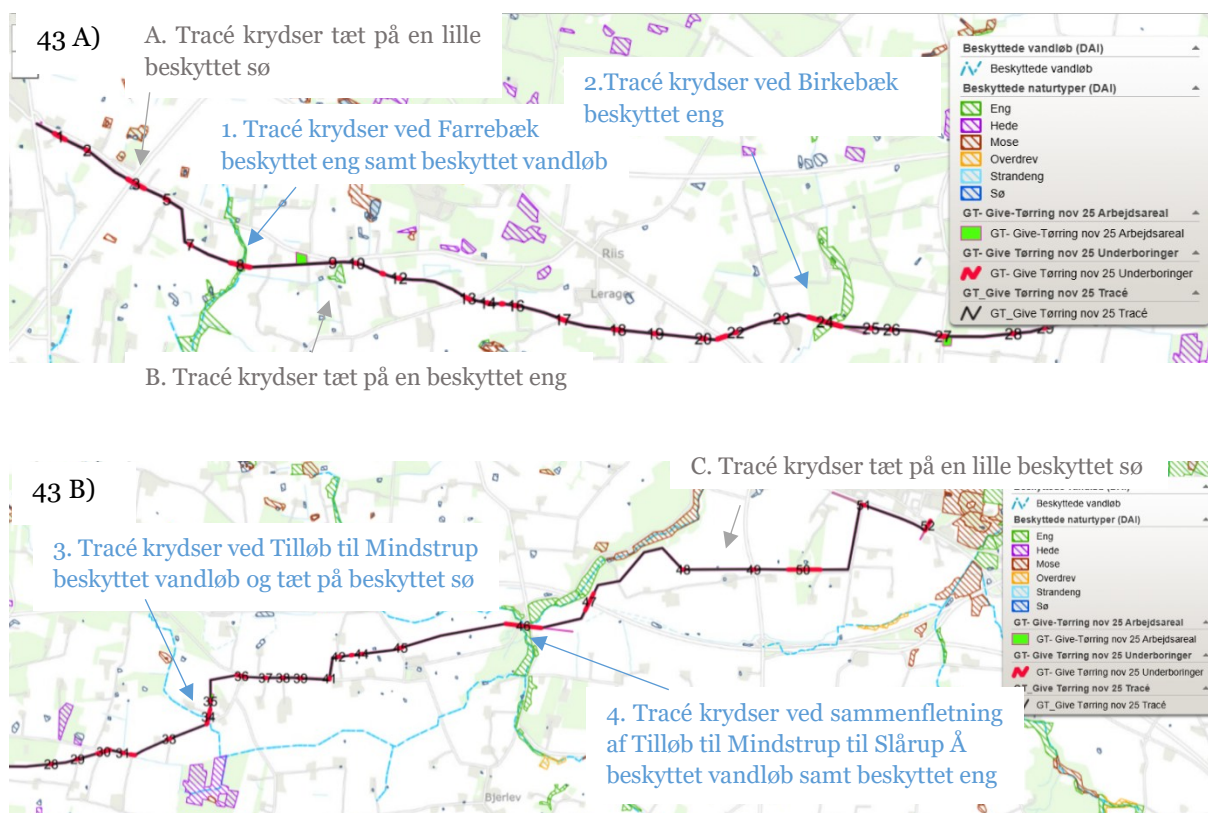
7.3 Samlet vurdering af påvirkninger på bilag IV-arter

SGAV har hverken kendskab til eller forventning om tilstedeværelse af yderligere bilag IV-arter som vil kunne blive påvirket væsentligt af projektet. Projektet indebærer ikke ændring af søer, vandhuller eller beskyttede sten- og jorddiger, fældning af gamle træer og levende hegn eller nedrivning af gamle bygninger m.m., som ville kunne fungere som yngle- eller rasteområde for flagermus, markfirben, padder eller øvrige bilag IV-arter. Ligeledes medfører projektet ikke andre væsentlige påvirkninger uden for projektområdet. SGAV vurderer, at projektet ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil medføre væsentlige negative påvirkninger på bilag IV-arter, da projektet ikke medfører forsætligt drab af individer og heller ikke beskadiger eller ødelægger yngle- eller rasteområder for arterne i deres naturlige udbredelsesområder i og nær projektområdet, jf. § 10 i habitatbekendtgørelsen.

8. Beskyttet natur (Naturbeskyttelseslovens § 3)

Naturbeskyttelseslovens § 3 har til formål at beskytte naturtyperne mod ændringer i deres naturtilstand og dermed undgå udryddelse. Som det fremgår af figur 43A og 43B er det arealer som: eng, hede, mose, overdrev, stand, søer og vandløb, der kan være kortlagt og omfattet af beskyttelsen i §3.

Projektet krydser flere steder på strækningen engområder og vandløbsstrækninger, der er beskyttet af §3 i naturbeskyttelsesloven. På figur 43A og 43B er krydsningsstederne markeret med blå pile og skrift samt nummereret 1-4. Traceet med opgravet grøft og arbejdsareal kommer dog enkelte steder tæt beskyttede sø- og engarealer. Beskyttede områder tættere på end 20 meter fra arbejdsarealet er vist med gråskrift og pile, samt nummeret med bogstaver fra A-C. Projektets potentielle påvirkning af de nævnte områder vurderes nedenfor.

Figur 43 A og 43B). Beskyttede områder efter § 3 i naturbeskyttelsesloven, som projektet krydser (grå pile) eller ligger tættere på end 20 m (blå pile).

8.1 Påvirkninger fra anlægsarbejdet ved rørgrav og boregruber

Alle steder hvor projektet krydser §3 beskyttede naturarealer sker krydsningerne med en styret underboring. Selve gravearbejdet i forbindelse med anlæggelse af rørgrav og boregruber udføres uden for afgrænsningen af § 3 beskyttet natur og vil derfor ikke påvirke arealerne.

Jordbundsforhold på projektraceet er overvejende karakteriseret ved vekslende aflejringer af smeltevandssand og moræner, hvor moræner er mest dominerende øst for Hovedopholdslinjen, dvs. nær Tørring. Evida har oplyst, at hvis der graves i jord med behov for sandforing, eksempelvis stenet moræner, så nedlægges lerskotter med ca. 50 meters afstand for at bryde en potentiel dræneffekt, herved undgås også dræneffekter på § 3-beskyttet jord.

Evida vurderer, at eventuelle støvpåvirkningerne fra anlægsarbejdet er lokale, kortvarige og ikke væsentlige for naturområderne i og i nærheden af projektområdet.

Vand fra tørholdelse af rørgrave bortledes til nedsivning i et punkt i terrænet minimum 25 meter fra recipienter og beskyttede naturområder, med hældning væk fra recipienter og uden risiko for, at overfladevandet løber overfladisk af til nærliggende vandforekomster og beskyttede naturområder. Ved tørholdelse af boregruber afleveres vandet sammen med boremudderet til godkendt modtageanlæg.

Lokalitet B

Af figur 43A fremgår det, at traceet med åben grav ved lokalitet B ligger tæt på § 3-eng. Her er arbejdsarealet omkring rørgraven tilpasset, så der ikke udføres arbejde inden for den beskyttede eng.

Lokalitet C

Ved lokalitet C ligger der en lille beskyttet sø (vandhul) og et levende hegn ca. 20 meter syd for vandhullet. Evida har oplyst at arbejdsarealet holdes inden for dyrkede mararealer, så der ikke udføres anlægsarbejde, der fysisk vil påvirke søen eller det levende hegn. Vandhullet er i øvrigt besigtiget under padderegistreringen (vandhul nr. 66). Ved besigtigelsen blev der ikke observeret padder og vandhullet blev vurderet som ikke egnet levested for padder grundet stejle skrænter ned til vandhullet.

8.2 Påvirkning fra anlægsarbejdet ved underboringer

Lokalitet A

Cirka 1 kilometer fra Give by etableres underboring nr. 3, under Farrevej og under et område med et beskyttet vandhul. Underboringen ligger cirka 18 meter nord for vandhullets bred. Evida oplyser at gasrøret efter aftale med Vejle Kommune og Vejdirektoratet føres tæt op til Østerhovedvej og underbores i min. 5 meters dybde, hvorved der tages hensyn til såvel erhvervsområdet og planlagt vejudvidelse.

Evida vurderer, grundet afstanden til vandhullet, både fra traceet og under jorden, at der ikke vil være risiko for blow-out til vandhullet. Kontinuerlig overvågning af underboringen, samt etablering af afgrænsningshegn, som slutter tæt til terræn, udelukker udsivning af et eventuelt blow-out på terræn, til vandhullet. På den baggrund udelukker Evida en væsentlig påvirkning af vandhullet.

Lokalitet 1,2,3 og 4

Ledningstracéet krydser tre §3-beskyttede engområder og tre § 3-beskyttede vandløb, som alle underbores. De tre engområder, der krydses af projektet, er i figur 43A+B nummeret: 1,2 og 4. De er alle besigtiget af biologer i juni 2024. Beskrivelse af områderne fremgår af Naturbesigtigelsen i Bilag 6 og de tilhørende feltskemaerne i Bilag 7. De tre § 3-beskyttede vandløb som i figur 43A+B er nummereret 1,3 og 4. Disse er henholdsvis: Farrebæk, Tilløb til Mindstrup, samt Tilløb til Mindstrup/slårup Å. Alle tre vandløb tidligere behandlet i afsnit 3.4 om målsatte vandløb. Det bemærkes, at Birkebækken ved krydsningsstedet kun er beskyttet som et "målsat vandløb", først længere nedstrøms (længere mod syd) bliver bækken også omfattet af § 3-beskyttelsen.

Evida oplyser, at projektet ikke fysisk vil påvirke de § 3- beskyttede enge og vandløb, som projektet krydser i forbindelse med anlægsarbejdet, hvilket begrundes med at krydsningen af den beskyttede natur sker ved styret underboring og fordi arbejdsarealerne med boregruber placeres udenfor områderne og i god afstand til eng og vandløbsafgrænsningen. Områdets vegetation påvirkes derfor ikke og der vil ikke være risiko for brinkscred. Det betyder, at der ikke vil ske en direkte påvirkning af naturområderne, idet jordoverfladen ikke brydes.

For alle underboringer gælder det, at der kan være potentielle påvirkninger i tilfældet af blow-out enten på terræn i beskyttet natur eller under vandløbsbunden i et beskyttet vandløb. Bygherre oplyser, at der altid udarbejdes beredskabsplaner i samarbejde med boreentreprenøren og den pågældende kommune, ligesom at underboringen udføres på en måde, hvor risikoen for blow-out mindskes mest muligt. Sker der blow-out inden for § 3-arealer, kan oprydningen ske uden kørsel og udlægning af køreplader inden for § 3-arealerne. Det skyldes, at oprydningen kan foretages til fods, da en slamsuger kan parkeres uden for § 3-arealet og suge-slangen kan bæres ind til udslippet til fods. Herefter suges udslippet op, og resten fjernes med håndredskaber. Ved blow-out i vandløbene vil vandløbene (beskrevet i afsnit 4.3.1.2 Påvirkning ved blow-out) blive afspærret og boremudderet inddæmmes og suges op. En slamsuger vil stå klar, der hvor vandløbet afspærres, hvis der sker en udsivning af boremudder, og kan akut suge boremudder

væk. Dermed sker der ikke en udsivning til vandløbssystemet nedstrøms afspærringen. Opsugningen foregår nænsomt, og medfører ikke en væsentlig påvirkning af vandløbets tilstand, eller flora og fauna. Påvirkningen vil være sammenlignelig med det almene vandløbsvedligehold.

8.3 Samlet vurdering af påvirkninger på § 3 beskyttet natur

SGAV vurderer, at der i forberedelserne til anlægsarbejdet er gjort de fornødne forberedelser for at undgå påvirkning af § 3-beskyttede områder, således er arbejdet, hvor det er muligt er ført udenom § 3-beskyttede naturområder og hvor det er nødvendigt at krydse de beskyttede naturtyper, så er arbejdet planlagt med underboringer og med god afstand mellem boregruber og de beskyttede områder.

Skulle der ske blow-out i forbindelse med udførelse af underboringerne, så viser erfaringer, at det ofte sker nær boregruberne, hvor boringen endnu ikke ligger så dybt. Det vil sige, at et blow-out vil være mest sandsynlig nær boregruberne og udenfor de beskyttede områder. Hvis et blow-out skulle finde sted indenfor en af de beskyttede områder, så vil boremuddet blive suget op og eftersom det sker til fods og uden kørsel eller anlæggene af køreplader, så vurderes påvirkningen at være minimal. Det vurderes derfor ikke at engområderne og eller vandløbene, påvirkes væsentligt som følge af underboringen og projektet.

SGAV vurderer, at øvrige naturområder udenfor projektområdet, herunder også nedstrøms beskyttede vandløb, ikke forventes at blive påvirket i anlægsfasen, grundet afstanden projektområdet og at boremuddet i tilfælde af ved blow-out vil blive suget op og fjernet inden det når at bredde sig nedstrøms i vandløbet. I driftsfasen er der ingen emissioner eller udledning af vand til nærliggende § 3-beskyttede naturtyper, herunder vandløb.

SGAV vurderer på det foreliggende grundlag, at projektets anlægs- og driftsfase ikke vil medføre væsentlige negative påvirkninger af naturområderne omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. SGAV vurderer, at der ikke er risiko for permanente tilstandsændringer eller udledning af forurenende stoffer til nærliggende § 3-beskyttede naturtyper. Projektet vurderes heller ikke at forhindre passage for fauna til nærliggende naturområder.

9. Støv, støj og vibrationer, lys, luft og lugt

De miljømæssige gener (støj, støv og vibrationer) ved bygge- og anlægsarbejde, reguleres af Miljøaktivitetsbekendtgørelsen²⁶. Den gør det muligt for kommunerne at fastsætte vilkår for arbejdet for at nedbringe generne for de omkringboende. Hedensted og Vejle kommuner har ikke ved forskrifter fastsat vejledende grænseværdier, men har i stedet fastsat regler om, at aktiviteter der støjer, støver og vibrerer skal anmeldes til kommunen mindst 14 dage forud for igangsættelse.

Evida oplyser, at anlægsarbejdet anmeldes til Vejle- og Hedensted Kommune, i henhold til Bekendtgørelse om miljøregulering af visse aktiviteter, mindst 14 dage før opstart.

Anlægsarbejdet forventes og planlægges udført indenfor normal arbejdstid. Herunder også transport af materialer til og fra arbejdspladsen.

Normal arbejdstid defineres i begge kommuner som;

Mandag – fredag	kl. 07 – 18
Lørdag	kl. 07 – 14

²⁶ Miljøaktivitetsbekendtgørelsen BEK nr 844 af 23/06/2017. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2017/844>

Hvis det viser sig nødvendigt at arbejde udenfor normal arbejdstid, eksempelvis i forbindelse med de lange underboringer, søges den pågældende kommune om dispensation.

Ved uheld som f.eks. blow-out og oliespild kan der være behov for arbejde uden for normal arbejdstid for at afbøde eventuelle skader fra uheldet.

Evida oplyser, at der generelt i anlægsfasen vil være fokus på valg af maskiner og arbejdsmetoder og indretning af arbejdspladser således, at støj, lugt, lys, vibrationer og støv minimeres mest muligt. Dermed generes omgivelserne mindst muligt.

I alt ligger der omkring 17 beboelsesejendomme indenfor en afstand af 100 meter fra arbejdsstracéet, hvor 9 beboelsesejendomme ligger indenfor en afstand af 50 meter, hvoraf nærmest bolig ligger ca. 30 meter fra arbejdsarealet. 5 beboelsesejendomme ligger i byzone i en afstand af 100 meter fra arbejdsstracéet.

9.1 Støjgener og vibrationer

Gasledningen anlægges hovedsageligt i åben mark. Etablering af et underjordisk ledningsanlæg omfatter støjende aktiviteter svarende til normalt anlægsarbejde, idet der anvendes anlægsmaskiner som gravemaskiner, rendegravere og eventuelt traktorer, borerig og trækspil, eventuelt pumpeudstyr samt lastbiler til levering og transport af materialer, sand, vand og borevæske.

Aktiviteter som kan medføre en støjpåvirkning omfatter transport af materiale og maskiner til projektet, anlægsarbejde i forbindelse med etablering af gasledningen i åben grav og arbejdet omkring styret underboring. Evida angiver jf. tabel 5, at det samlede antal transporter fordelt over et år, medfører tilkørsel af gennemsnitligt 1-2 transporter pr. arbejdsdag.

Evida oplyser, at der til anlægsarbejdet på traceet anvendes følgende maskiner:· Lastbiler til at transportere gasrør og boremudder frem til startpunkt for underboringen.

- Borerig og trækspil
- Gravemaskine, rendegraver og evt. traktor
- Evt. pumpeudstyr til boremudder og container til boremudder

Evida oplyser, at eftersom Vejle - og Hedensted Kommune ikke har forskrifter om vejledende støjgrænser for anlægsarbejde, så forholder Evida sig til vejledende støjgrænser for midlertidigt anlægsarbejde der benyttes af andre kommuner på 70 dB(A)²⁷ i dagtimer og 40 dB(A) udenfor normal arbejdstid.

9.1.1 Ledningsgrav - støj

Evida oplyser, med baggrund i overslagsberegninger fra lignende anlægsprojekter, at støjniveauet for et "worst case" scenarie fra "forberedelse af arbejdsbælte/retablering af arbejdsbælte", i en afstand af 50/100/300 meter fra arbejdsstracéet, ligger på omkring 69/62/51 dB(A), som er ved 100 % driftstid af 6 maskiner. Evida forventer, at det faktiske støjniveau vil være lavere, eftersom de enkelte maskiner, ikke kører 100 % driftstid på samme tid. Evida oplyser, at der vil være mindre end 10 boliger, der ligger indenfor 50 meter som kortvarigt, indenfor en dag, kan risikere at blive belastet med anlægssøj over 70 dB.

Evida anser påvirkningen som uvæsentlig fordi påvirkningen er afgrænset og kortvarigt eftersom anlægstoget hele tiden flytter sig, og den enkelte bolig maksimalt oplever dette støjniveau 1 dag.

²⁷ *enheden dB(A) referer til den omgivende lyd, justeret efter det menneskelige øres følsomhed

9.1.2 Underboringer – støj

Evida oplyser, at for samtlige projektets 49 underboringer, så forventes det, at arbejdet udføres indenfor normal arbejdstid.

De længste af projektets underboringer: UB34, UB46, UB47 og UB50 vil ikke nødvendigvis kunne gennemføres på en dag. Her fordeles arbejdet over flere arbejdsdage og det er heller ikke forventningen, at der skal arbejdes udenfor normal arbejdstid på disse underboringer. Der er dog en risiko for at det kan blive nødvendigt. I forbindelse med gennemtrækningen af røret, som udføres når gennem boringen er afsluttet, skal itræknings-processen udføres uden afbrydelse, for at hindre at røret "sætter sig fast". Hvis der opstår uforudsete problemstillinger i denne proces, kan det ikke udelukkes at arbejdet strækker sig ind i aften og nattetimerne, dog højst med én overskridelse, for hver af de fire nævnte underboringer.

Entreprenøren vil på forkant varsle kommunen om dette, og lade kommunen afgøre om det kræver en dispensation. Såfremt entreprenøren forventer at overskride de almindelige arbejdstider, søges der dispensation herfor hos den relevante kommune og naboer orienteres forud for arbejdet.

Evida oplyser om støjniveauer i forbindelse med underboringer, at de har overslagsberegninger fra tidligere projekter der er sammenlignelig med dette, projekt at støjniveauet fra denne type anlægsarbejde i hhv. 50/100/300 meters afstand fra underboringen er 67/60/49 dB(A). I overslagsberegningen indgår 100 % driftstid og anvendelse af 1 borerig, 1 HDD boremaskine/generator, 1mudderpumpe, 1 mobilkran.

Dette er dermed "worst case" scenarie, som indikerer at lydniveauer på 70 dB(A), kan overholdes i en afstand af 50 meter.

I fald det skulle blive nødvendigt at overskride de almindelige arbejdstidsregler vil det for hver underboring være kortvarigt og max. en nat pr. underboring, her vil der kunne ske overskridelser af de 40 dB (A) som flere kommuner har anført som vejledende grænseværdi for støj udenfor normal arbejdstid. Evida har opgjort, at der i alt ligger 12 beboelsesejendomme inden for 300 m og 13 ejendomme inden for 350 m som kan blive udsat for midlertidige støjniveauer over 40 dB(A), ud fra worst-case betragtningen om 100 % driftstid af maskiner, hvilket ikke nødvendigvis vil være tilfældet, såfremt der skal arbejdes kortvarigt udenfor normal arbejdstid.

9.1.3 Samlet vurdering af støjpåvirkning

I forhold til støj fra transport, så må der forventes støj fra de 295 transportere i anlægsfasen, såvel i forbindelse med kørsel som ved af- og pålæsning af materialer i - og omkring projektområdet. SGAV vurderer, at der er tale om en begrænset og ikke væsentlig påvirkning på den enkelte lokalitet langs tracéet, eftersom transporterne finder sted indenfor normal arbejdstid og vil være fordelt ud over tracéets fulde længde og finde sted løbende over anlægsperioden som strækker sig op til et år.

Vedrørende støj fra selve anlægsarbejdet så er det korrekt, at hverken Hedensted eller Vejle Kommune har forskrifter, der regulerer støj under anlægsarbejde. SGAV kan oplyse at Miljøstyrelsen ikke har fastsat grænser for anlægsstøj. Evida argumenterer for, at deres anlægsarbejde, hvis det som forventet kan holdes inden for normal arbejdstid, selv i worst case situationer kan holde sig indenfor en støjgrænse på 70 dB, en støjgrænse som andre kommuner benytter. Kun enkelte naboer vil i forbindelse med anlæggelse af rørgraven potentielt, hvis alle maskiner er i brug, kunne høre støj i niveauer herover. SGAV gør opmærksom på andre kommuners støjgrænser ofte er baseret på gennemsnitlige værdier målt over flere timer, hvilket tillader højere maxværdier. Støj kan være generende, men der er tale om en kortvarig periode og der kan være forskellige afskærmende forhold, herunder erhvervsbygninger, som vil reducere den egentlige støjpåvirkning. Desuden vil alle maskiner ikke nødvendigvis være i brug på samme tid. SGAV vurderer derfor, at der ikke er tale om en væsentlig påvirkning for naboer. Eftersom Evida følger

kommunernes procedurer om at anmelde arbejdet 14 dage forud og søge dispensationer til at kunne færdiggøre de lange boringer efter arbejdstid og orientere naboer, i tilfælde af at arbejdet med itrækning af rør viser behov for at gå ud over normal arbejdstid, så er det SGAVs vurdering, at Evida følger den korrekte arbejdsangang.

Der vil ikke være støj fra gasledningen i driftsfasen.

9.2 Støvgener

I anlægsfasen kan anlægsarbejdet og den øgede trafik i forbindelse med projektet medføre midlertidige støvgener i tørre perioder. Evida oplyser, at der i anlægsfasen vil være fokus på valg af maskiner og arbejdsmetoder, og indretning af arbejdspladser, så støv minimeres mest muligt under anlægsarbejdet. Der vil blive stillet krav til entreprenøren om, at hvis anlægsarbejderne kan give anledning til væsentlige støvgener, skal disse forebygges ved f.eks. at vande.

Brug af køreplader på de midlertidige køreveje ved traceet vil desuden reducere støvgenerne i anlægsfasen. SGAV vurderer at eventuelle støvpåvirkninger fra anlægsarbejdet er lokale, kortvarige og ikke væsentlige for hverken nærliggende naturområder eller omkringboende.

Ledningsanlægget støver ikke i drift.

9.3 Luft- og lugtgener

Under anlægsarbejdet vil der være emission af udstødningsgasser fra entreprenørmaskinerne samt lastbiler der transporter materialer til og fra projektet, som potentielt kan resultere i luft- og lugtgener for omgivelserne. Til anlægsarbejdet er der tale om almindelige entreprenørmaskiner såsom lastbiler, gravemaskiner, borerig samt pumpeudstyr. Evida nævner, at worst case, så vil der være op til 6 maskiner i gang samtidigt. Evida oplyser, at projektet ikke har arbejdsoperationer som giver anledning til lugtgener som er til gene for de omkringboende.

SGAV vurderer, at emissionerne sker i et begrænset omfang i et område med gode spredningsforhold og er af midlertidig karakter, hvorfor projektet ikke vurderes at give anledning til væsentlige luft- eller lugtgener for omkringboende.

Når anlægget står færdigt og tages i brug, så vil gassen transporteres i lukkede systemer, hvormed den ikke eksponeres til omgivelserne. Derfor vil der i driftsfasen ikke kunne registreres luft- eller lugtgener omkring ledningsanlægget.

9.4 Lysgener

Anlægsarbejderne vil, når de arbejder i de mørke timer, kræve arbejdslys. Evida stiller krav til entreprenøren om at alt arbejdslys, skal pege nedad mod arbejdsområdet, og ikke må give anledning til gener for de omkringboende.

SGAV vurderer, at projektet ikke vil medføre væsentlige lysgener for omgivelserne, hverken i anlægs- eller driftsfasen, idet arbejdslyset normalt kun anvendes inden for normal arbejdstid under hensyntagen til ikke at genere trafikanter eller omkringboende ved at placere lyskeglen nedadrettet. I tilfælde hvor der forventes overskridelser af arbejdstid, vil naboer blive orienteret. I driftsfasen vil gasledningsanlægget ikke være oplyst.

9.5 Samlet vurdering af påvirkninger fra støv, støj, lys, lugt m.m.

SGAV vurderer, at projektet samlet set ikke vil medføre væsentlige negative påvirkninger fra støv, støj, vibrationer, lys, luft eller lugt i hverken anlægs- eller driftsfasen. Eventuelle gener forbundet med projektet vil være knyttet til anlægsfasen, men er af kortvarig karakter og ikke væsentlige for nærområdet og de omkringboende.

10. Ressourcer, affald og spildevand

Gasledningen transporterer biogas i driftsfasen, og der vil dermed ikke være et flow af råstoffer eller produkter, forbrug af vand eller produktion af affald. Der er ingen færdigvarer eller restprodukter i driftsfasen, som kan frigives til miljøet. Nedenstående afsnit er derfor kun vurderinger af potentielle påvirkninger i anlægsfasen.

10.1 Ressourcer

I afsnit 1.8 er der i tabel 3 oplyst, hvilke typer af råstoffer der anvendes til projektet, samt estimerede råstofmængder. Det faktiske forbrug kan være mindre eftersom det i nogle tilfælde er muligt at genbruge boremudderet fra borer, som ikke har været i kontakt med jord indenfor områdeklassificering. Det afhænger af jordbundsforholdene for de enkelte borer. Vand, bentonit og additiver til underboringerne medbringes af boreentreprenøren og mængden er gældende under forudsætning af, at der ikke genbruges boremudder. I tilfælde af, at boremudder kan genbruges, vil det samlede forbrug falde tilsvarende. Vand til trykprøvning medbringes enten af entreprenør eller der anvendes vand fra lokal vandboring eller vandforekomst efter aftale med den kommunale vandmyndighed. Boreentreprenøren medbringer selv det nødvendige vand til mandskabsfaciliteter, som skønnes at udgøre mindre end 10 m³.

SGAV anser materialer og mængderne som sammenlignelige med forbruget i tilsvarende projekter.

10.2 Affald og spildevand

Evida oplyser i tabel 4 under afsnit 1.8, at der i forbindelse med anlægsarbejdet vil blive genereret en mængde afskårne rør og fittings i stål (maksimalt 5 tons), som håndteres efter gældende regler. Fra projektets underboringer afleveres op til 855 tons brugt boremudder til godkendt modtager med henblik på genanvendelse ellers deponi. Hvis boremudder fra en eller flere borer kan genbruges, vil mængden som skal køres bort blive mindre. De ca. 474 m³ vand til trykprøvning af rørledningen, vil efter trykprøvningen blive bortskaffet efter aftale med hhv. Hedensted og Vejle Kommune. Vand fra tørholdelse af boregruber der har været i kontakt med boremudder, pumpes op af boregruben med dykpumpe og bortledes til spildevandssystemet efter aftale med den pågældende kommune. Samme fremgangsmåde benyttes for områder, hvor lokal nedsivning, ikke er muligt. Spildevandet fra mandskabsfaciliteter opsamles og bortskaffes til spildevandssystem. Sandet/grusset fra rørlagerpladser er rent og tages enten retur af entreprenøren til genanvendelse, eller alternativt genanvendes det som sandfyld omkring rørene. Evida stiller krav til, at sandet er rent og der anvendes ikke kemikalier/ olieprodukter eller anden kilde til forurening på rørlagerpladserne.

10.3 Samlet vurdering af påvirkninger fra ressourcer, affald og spildevand

SGAV vurderer på baggrund af Evidas oplysninger, at anvendelse af råstoffer i projektet er begrænset til det nødvendige og at bortskaffelse af affald kan ske efter gældende regler på området uden væsentlige negative påvirkninger på miljøet. Derudover er der tale om en begrænset mængde spildevand, som bortskaffes efter gældende regler, hvorfor SGAV vurderer, at projektets spildevand ikke vil medføre væsentlige negative påvirkninger på miljøet.

11. Jordforurening og drikkevandsinteresser

11.1 Jordforurening

Evida redegør for, at projektet ikke krydser kendte områder med jordforureninger ud over veje der kan være lettere forurenede, samt at de ikke efterlader forureninger efter endt anlægsarbejde:

- Projektet krydser hverken områdeklassificerede arealer eller V1-kortlagte eller V2-kortlagte områder, som er kortlagt efter Jordforureningsloven.
- Evida oplyser, at offentlige vejarealer er omfattet af jordflytningsbekendtgørelsen da over- og fyldjord herfra kan være let forurenede. Eftersom projektets krydsning af større veje sker ved styret underboring, så forventes det ikke, at der skal graves i forurenede jord ved projektet.
- Der stilles krav til entreprenøren vedr. brug af additiver til borevæsken jf. fig. 8. Således vil der generelt for underboringer i projektet ikke anvendes borevæskeprodukter med biocider og andre pesticider og for underboringer der udføres indenfor indvindingsoplande fravælges stoffer, der kan risikere at medføre overskridelser af grundvandskvalitetskravene, der gælder for drikkevand.
- Projektet har ikke udledning af gødningsprodukter, herunder nitrat.
- Efter endt boring fjernes boremudder med slamsuger fra boregruberne og afhændes til godkendt modtageranlæg. Boregruberne reetableres med den opgravede jord.
- I tilfælde af et blow-out i forbindelse med underboringen, opsamles boremuddet fra terræn med håndredskaber eller slamsuger.
- I tilfælde af, at der er behov for sandopfyldning af rørgraven, vil der blive anvendt lerskotter, herved mindskes risiko for, at eventuel jordforurening kan mobiliseres til omkringliggende områder gennem grundvandet.
- Når rørdepoterne sløjfes og inden arealet efterlades, sikres det med et passende antal analyserede jordprøver at arealet efterlades uden forurening.
- Trykprøvevand, kan efter endt trykprøvning indeholde en lille mængde metalrester fra stålroret. Det vil ikke blive nedsivet i området, men i stedet blive kørt som spildevand og afhændet efter aftale med kommunen.

Evida oplyser, at hvis der mod forventning skulle træffes forurening under anlægsarbejderne, kontaktes den pågældende kommune (Hedensted eller Vejle Kommune) for nærmere aftale om håndtering af forureningen og evt. opgravet forurenede jord. Forurenede jord vil blive opbevaret på tæt underlag eller i container indtil det kan køres bort. Jordflytning og -håndtering vil ske i overensstemmelse med jordflytningsbekendtgørelsen samt kommunens regulativer og anvisninger.

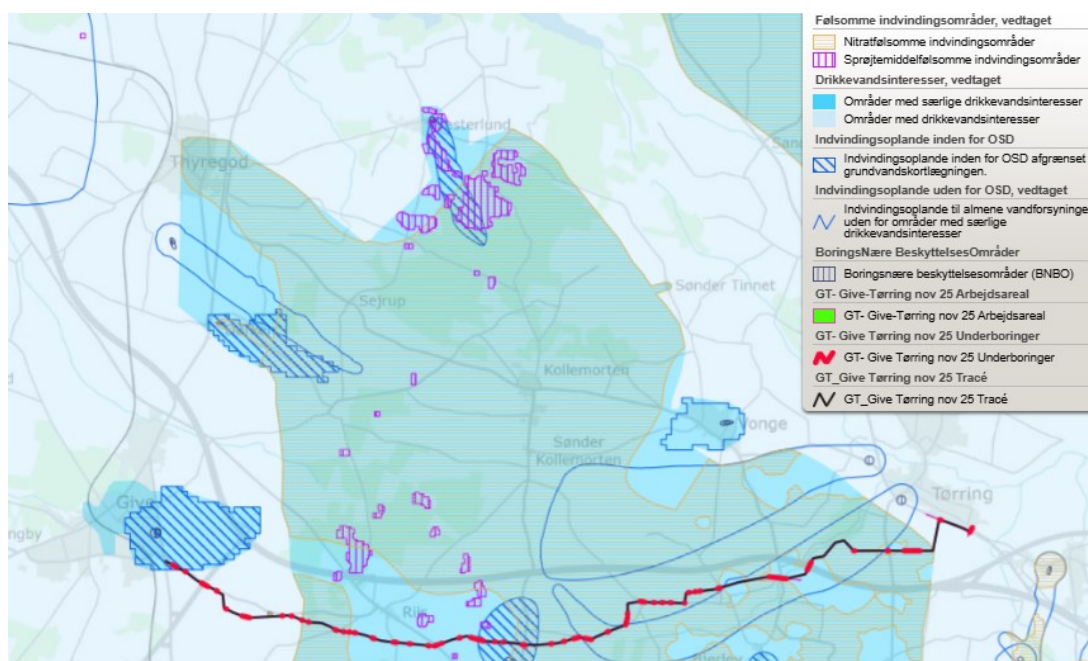
Evida oplyser, at hvis der under anlægsarbejdes opstår mistanke om jordforurening på et areal ved eller nær traceet, så vil der for at undgå mobilisering og spredning af forurenede stoffer ikke blive udledt vand fra tørholdelse af rørgrave eller boregruber til nedsivning på det pågældende sted. Evida tilføjer at nye detekterede jordforureninger håndteres med samme respekt som registrerede jordforureninger.

Evida vurderer, at projektet ikke vil medføre forøget forurening eller mobilisering af forurening.

11.2 Drikkevandsinteresser og drikkevandsindvinding

Projektet udføres jf. figur 44 for størstedels vedkommende indenfor et "område med særlige drikkevandsinteresser" (OSD) og nær Give og Tørring indenfor "områder med drikkevandsinteresser" (OD). Traceet krydser desuden med såvel rørgrav som underboringer indvindingsoplande (IOL) til de tre vandværker: Give Vandværk (Rønnevejens kildeplads), Givskud Vandværk og Tørring Vandværk, men udenom de boringsnære beskyttelsesområder (BNBO), der er udlagt omkring indvindingsboringerne. Projektet berører således ikke boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) og projektet ligger heller ikke indenfor områder som er udpeget som okkerpotentielle områder. En del af projektet ligger desuden indenfor nitratsfølsomme indvindingsområder, der er beskyttet via en indsatsplan, som Vejle Kommune har udarbejdet for området ²⁸.

SGAV bemærker, at der ikke ligger private vandforsyningsboringer indenfor arbejdsarealerne til traceet.

Figur 44. Størstedelen af projektet anlægges indenfor områder med særlige drikkevandsinteresser og resten indenfor områder med drikkevandsinteresser. Gasledningen anlægges indenfor indvindingsoplande til vandværker og indenfor nitratsfølsomme områder, men udenfor boringsnære beskyttelsesområder.

11.3 Samlet vurdering af påvirkninger med jordforurening

SGAV er enig med Evida, i at der ikke indenfor strækningen med arbejdsarealer er kendte kortlagte forureninger.

²⁸ Vejle Kommune (2014): <https://www.vejle.dk/media/5zmi5kcq/give-indsatsplan-was.pdf>

Den nærmeste V1 kortlagt matrikel er nabogrunden til matriklen, hvor gasledningen kobles på en ventilgruppe vest for Tørring. På nabogrunden har der tidligere været et autoværksted. Evida udelukker, at der fra deres anlægsarbejde kan sive vand ind på Nabogrunden, med risiko for at mobilisere forurenende stoffer på nabogrunden. Argumenterne for, at der ikke vil kunne ske, er dels at nabogrunden er befæstet og at den ligger højere i terræn end Evidas matrikel med ventilgruppen.

Den nærmeste V2 kortlagte forurening er den tidligere "Riis Losseplads", der ligger ca. 100 meter nord for traceet. Sydøst for Lerager.

SGAV vurderer på det foreliggende grundlag, at projektet ikke vil medføre mobilisering af nuværende jordforurening på en sådan måde, at det potentielt kan påvirke nærliggende jord og underliggende grundvand. I vurderingen har SGAV lagt vægt på, at eventuelt forurenede jord, der erkendes undervejs håndteres og bortskaffes i overensstemmelse med jordflytningsbekendtgørelsen og kommunens anvisninger.

SGAV vurderer, at projektets anlægsaktiviteter i sig selv heller ikke udgør en væsentlig påvirkning på grundvandskvaliteten indenfor områder med særlige drikkevandsinteresser og områder med drikkevandsinteresser. Det fremhæves ydermere, at der ikke sker tilførsel med pesticider til grundvandsforekomster som, jf. afsnit 4.2, i forvejen er belastet med pesticider.

Eftersom projektet ikke har udledninger af nitrat, vurderes det ikke at belaste de nitratfølsomme områder.

De tre vandværker, hvis indvindingsoplande projektet krydser, indvinder alle vand fra forholdsvis stor dybde (mere end 40 meters dybde) og af god kvalitet uden fund af miljøfremmede stoffer og pesticider. Der tages i projektet et særligt hensyn til fremtidig drikkevandskvalitet ved, indenfor indvindingsoplandene at fravælge stoffer til borevæsken, som potentielt lokalt kan udgøre en risiko for påvirkning af drikkevandskvaliteten.

I driftsfasen har ledningsanlægget ingen emissioner eller aktiviteter, der kan mobilisere jordforureninger.

SGAV vurderer på det foreliggende grundlag, at projektet ikke vil medføre negativ påvirkning af drikkevandsinteresser, herunder heller ikke fra ikke kortlagte jordforureninger.

12. Kystnærhedszonen

Projektet ligger i mindst 12 km afstand til kystnærhedszonen. Formålet for kystnærhedszonen er, at de åbne kyster fortsat kan udgøre en væsentlig naturværdi og landskabelig værdi i området. SGAV vurderer, at projektet ikke er i strid med kystnærhedszonens bestemmelser på grund af afstanden hertil og idet projektets elementer ikke skærmer kyst eller ændrer naturværdien i nærområdet.

13. Oversvømmelsesrisici og lavbundsarealer

13.1 Oversvømmelsesrisici

Projektet krydser enkelte mindre arealer omkring Birkebæk, Tilløb til Mindstrup og Slårup Å, som Vejle Kommune i deres Kommuneplan 2025 -2037²⁹ har udpeget som potentielt oversvømmelsestruede områder. I Hedensted Kommuneplan for 2025-2037³⁰ er det den sidste strækning af traceet, ind mod Tørring by, der kan være oversvømmelsestruet i forbindelse med skybrud og vandløbsoversvømmelser.

Figur 45. Områder i risiko for vandløbsoversvømmelse og oversvømmelse ved skybrud

Evida oplyser, at tracéet krydser enkelte lavninger, hvor der jf. Bluespot-modeller kan opstå risiko for midlertidige oversvømmelser i tilfælde af meget kraftige regnhændelser. Den anvendte bluespot-model dækker oversvømmelsesrisiko i lavninger, ved ekstremt kraftige regnhændelser (30 mm). Der er tale om små lavninger, der hvor anlæggelsen kan tilrettelægges og planlægges efter vejrforholdene og bortskaffelse af vand kan håndteres efter ovenstående praksis.

Evida oplyser at den del af anlægsarbejdet der vedrører underboringer udføres, når områderne der underbores er mindst vandlidende perioder (når de er tørrest). Anlægsarbejdet vil derfor tilrettelægges, så der ikke arbejdes på dage, hvor der er udsigt til oversvømmelse.

SGAV vurderer ud fra ovenstående, at projektet kan udføres som planlagt under fornøden hensyntagen til vejrforhold.

Lavbundsområder

Der er, jf. figur 46, flere områder udpeget som lavbundsarealer inden for projektområdet, herunder arealer ved Farre Bæk og Tilløb til Mindstrup/Slårup Å, hvor vådområdeprojekter i fremtiden kan forventes at hæve vandstanden omkring vandløbene.

²⁹ Vejle Kommune: [Kommuneplan 2025-2037](#)

³⁰ Hedensted Kommune: [Kommuneplan 2025-2037](#)

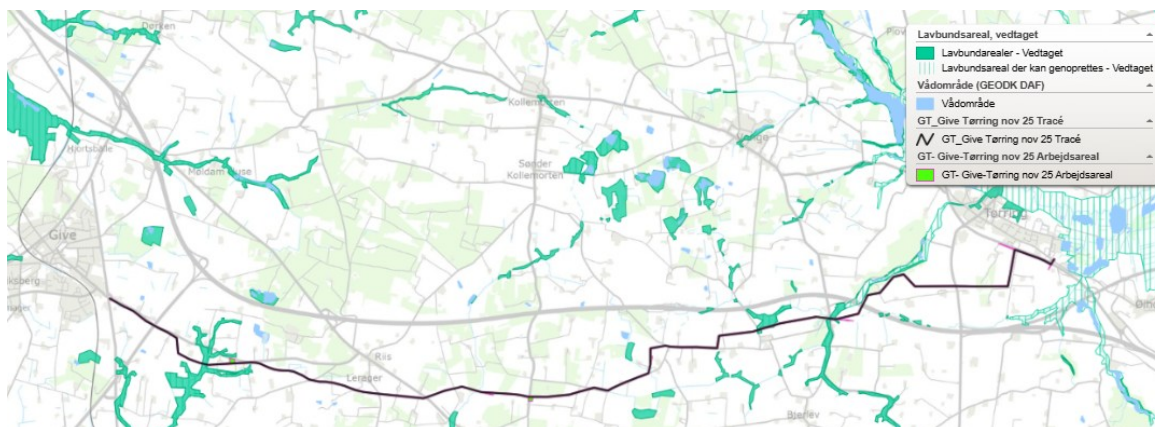

Fig 46 Kort over lavbundarealer til genskabelse af vådområder (grøn -vedtaget, skraveret- kan vedtages)

Naturstyrelsen oplyser om tekniske og ejendomsmæssige forundersøgelser 2025-2027 af et vådområdepjekt Lerager³¹. Undersøgelsesområdet løber langs Farre Bæk og dets tilløb samt en mindre del af Omme Å. Undersøgelsesområdet er ca. 700 hektar. Hvis projektet gennemføres, vil det reducere kvælstofudledningen til slutrecipienten Ringkøbing Fjord. Hvis projektet bliver gennemført, kan det forventes, at der indenfor projektets vil ske: lukning af grøfter og ødelæggelser af dræn, overrisling med drænvand, hævnning af vandløbsbund og genslyngning af vandløb.

Evidas kommentarer hertil er, at så snart ledningsanlægget er færdiganlagt er dets funktionalitet og beskaffenhed i drift ikke sårbart over for stigende vandstand og eftersom ledningsanlægget tåler at ligge under permanent vandmættet jord, vil projektet ikke hindre genskabelse af vådområder eller lavbundsprojekter.

SGAV vurderer, at projektet ikke vil hindre et vådområde- eller lavbundsprojekt kan gennemføres, eftersom projektet ikke medfører dræneffekter i hverken anlægs- eller driftsfasen. De omkringliggende dræn vil kunne omlægges/afblændes uafhængigt af gasledningens tilstedeværelse og projektet medfører ikke påvirkning på vandmiljø eller -flow.

14. Nærmeste fredning

Projektområdet krydser ikke fredede områder. Nærmeste fredede område er en strækning langs "Hærvejen" lidt øst for Givskud, hvor den nordligste del af fredningen ligger ca. 270m syd for traceet. Ifølge fredningskendelsen (02392.02) er formålet med fredningen, at bevare det nuværende landskab, herunder at friholde landskabet for bebyggelse. Projektet vurderes ikke at være i strid med fredningens formål eller i øvrigt påvirke det fredede område på baggrund af afstanden hertil.

15. Reservater og naturparker

Projektet krydser ikke igennem reservater eller naturparker og SGAV vurderer på det foreliggende grundlag, at projektet ikke svækker bestanden af vildtlevende fugle eller pattedyr, hvorfor projektet hverken i anlægs- eller driftsfasen vil være i strid med eller til hinder for etableringen af reservater, naturparker eller lignende områder til beskyttelse af natur og biodiversitet. SGAV har ikke kendskab til faktiske planer herom inden for projektområdet.

³¹ [Vådområdepjekt Lerager - Naturstyrelsen](#)

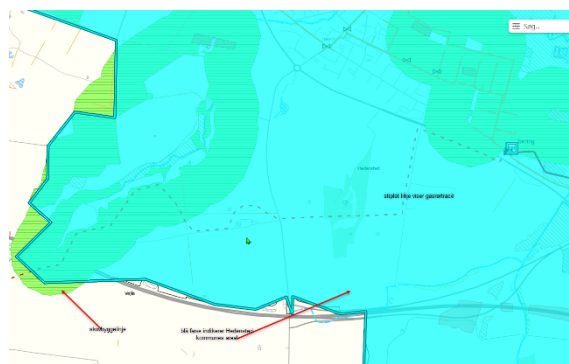
16. Bygge- og beskyttelseslinjer samt råstofgraveområder

16.1 Skovbyggelinje

Projektet krydser skovbyggelinjer flere steder langs ledningstracéet (figur 47). Skovbyggelinjernes formål er, at sikre det frie udsyn til skoven og skovbrynet og at bevare skovbrynene som værdifulde levesteder for plante- og dyreliv. Indenfor byggelinjen er der forbud mod at bygge. Evidas projekt omfatter ingen bebyggelse indenfor skovbyggelinjen. Alle områder retableres til samme stand, dermed sker der ingen terrænændringer. Der foretages ingen træfældning i forbindelse med anlægsarbejderne. Ikke-synlige anlæg inden for skovbyggelinjerne er foreneligt med deres begrænsninger og kræver derfor ikke dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 17.

Evida oplyser, at projektet er anmeldt til Hedensted Kommune ift. naturbeskyttelseslovens § 17. Hedensted Kommune har meddelt, at projektet ikke forudsætter en dispensation fra skovbyggelinjen.

Figur 47. Kortudsnit som viser gasrørtracéet indenfor Hedensted Kommune, sammenholdt med området omfattet af skovbyggelinjer. Stiplet linje viser gasrørtracéet.

Projektområdets samlede krydsninger med skovbyggelinjer er vist i figur 48.

Figur 48. Traceet krydser flere steder skovbyggelinjen.

Ved behov for etablering af mærkestandere inden for skovbyggelinjer afklares det med den pågældende kommune, hvorvidt etableringen er omfattet af undtagelserne eller om der er behov for dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 17.

16.2 Fortidsminder og fortidsmindebeskyttelseslinje

Projektet krydser tre beskyttede sten- og jorddiger med styret underboring. Nogle sten- og jorddiger er omfattet af museumslovens § 29a og fungerer som vigtige levesteder for planter og dyr samt har en visuel betydning for oplevelsen af landskabet. Med sten- og jorddigernes beskyttelse bevares en kulturhistorisk og landskabelig værdi samt en biologisk værdi for dyr og planters liv samt deres spredningsmuligheder i landskabet. SGAV vurderer, at projektet ikke tilsidesætter beskyttelsens formål, da de beskyttede sten- og jorddiger krydses med styret underboring (UB43, UB44 og UB 48) og dermed hverken gennembrydes eller på anden vis ændres, ligesom der ikke fortages terrænændringer indenfor 100 meter af digerne.

Projektet krydser i Vejle Kommune fire fortidsmindebeskyttelseslinjer omkring fredede rundhøje. Strækningerne der ligger indenfor fortidsbeskyttelseslinjerne er planlagt udført med åben grav. To af højene ligger syd for Lerager og de andre to høje ligger ved Hærvejen nordøst for Givskud. I Hedensted Kommune krydser projektet en fortidsmindebeskyttelseslinje til en fredet rundhøj på Ildvedvej.

Formålet med fortidsmindebeskyttelseslinjen er at sikre fortidsmindernes værdi som landskabselementer, herunder at sikre indsyn til og udsyn fra fortidsminderne. Samtidig skal bestemmelsen sikre de arkæologiske lag i området omkring fortidsminderne. Beskyttelseszonen forløber 100 meter fra fortidsmindets ydergrænse.

Evida har oplyst at de er i dialog Vejle Museum og vil standse gravearbejdet ved spor af fortidsminder, i det nødvendige omfang, så det sikres at der ikke sker skade på arkæologiske levn.

Realiseringen af projektet forudsætter, at der kan opnås dispensation fra de to kommuner, til grave indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjerne.

16.3 Åbeskyttelseslinje

Projektet krydser en åbeskyttelseslinje omkring Slårup Å. Åbeskyttelseslinjen har til formål at sikre, at området omkring den enkelte å forbliver et værdifuldt landskabselement og levested for dyre- og planteliv. Der må derfor ikke som udgangspunkt foretages tilplantninger eller ændringer i terrænet inden for beskyttelseszonen. Midlertidige terrænændringer såsom nedgravning af ledninger kræver dog ikke dispensation, såfremt terrænet efter nedgravningen straks retableres til det oprindelige udseende.

SGAV vurderer, at projektet ikke tilsidesætter beskyttelsens formål, idet områderne reetableres umiddelbart efter anlægsarbejdet. Der vil ikke ske varige tilstandsændringer inden for områderne omfattet af åbeskyttelseslinjen som følge af projektet

Ledningsanlægget krydser ikke andre beskyttelseslinjer eller udlagte råstofområder. SGAV vurderer, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens bestemmelser om bygge- og beskyttelseslinjer, idet projektet ikke tilsidesætter formålet med disse.

17. Arealanvendelse og landskabspåvirkning

17.1 Lokalplaner

Evidas Gasledning er i den vestlige del af traceet ved Give planlagt nedgravet på en strækning syd for Østerhovedvej, der er omfattet af Vejle Kommunes "Lokalplan nr. 1032, 2. Etape af erhvervsarealer i Give Øst".

Evida oplyser, at de har været i dialog med Vejle Kommune og har aftalt, at ledningstracéet følger Østerhovedvej så tæt som muligt, og krydser dermed ikke ind igennem erhvervsområdet. Det er samtidigt

aftalt med Vejdirektoratet, grundet en planlagt vejudvidelse, at gasrørledningen underbores i en dybde på minimum 5 meter under Farrevej, som forlænges ved hele underboringen. SGAV vurderer ud fra ovenstående, at projektet ikke er i konflikt med lokalplanen eller vejdirektoratets planlagte vejudvidelse.

I gasledningens østlige ende ved Tørring afsluttes traceet tilsvarende i et område, der omfattet af en lokalplan. Hedensted Kommune har med "Lokalplan: 56, Hedensted, Torvegade Øst" udlagt området til erhverv. Evida har oplyst at anvendelsen af området vil være uændret efter forstærkningsledningen kobles til MR-stationen. Evida oplyser at deres stationsområde forsyner store dele af erhvervsområdet med gas.

SGAV vurderer, at projektet ikke er i strid med lokalplanens formål.

Umiddelbart få meter nord for underboring UB50 ved Stougaard Mark sydvest for Tørring er et areal omfattet af Lokalplan: 51, Hedensted, Stougård Mark, Tørring. Formålet med lokalplanen er at sikre mulighed for etablering af 3 stk. vindmøller med en effekt på 600kW med tilhørende transformatoranlæg og adgangsveje, samt at friholde plads til at fjerne møllerne efterfølgende i tilfælde af driftsophør. Herudover har lokalplanen også til formål at fastlægge bebyggelsesregulerende bestemmelser, som sikrer møllernes placering i forhold til landskabelige og vindmæssige interesser.

SGAV kan konstatere at de tre møller nu er opsat indenfor lokalområdet og at den nærmeste står ca. 65 meter nord for traceet. SGAV vurderer, at eftersom gasledningen på strækningen underbores og der i driftsfasen ikke efterlades bygninger på strækningen, så vil projektet ikke hindre nedtagning af møller eller påvirke møllernes vindmæssigt.

SGAV vurderer på baggrund af ovenstående, at projektet er foreneligt med bestemmelserne i de gældende lokalplaner.

17.2 Bevaringsværdigt landskab og specifikt geologisk bevaringsværdi

Projektet overlapper ved Alsted Bro, hvor Tilløb til Mindstrup mødes og løber ud i Slårup Å, et område, som i Vejle Kommunes kommuneplan er udpeget som "vedtaget bevaringsværdigt landskab". SGAV vurderer, at eftersom størstedelen af området underbores med UB46 og den resterende strækning reetableres efter gasledningen er lagt ned i rørgrav, så vil der ikke være en væsentlig påvirkning af landskabet.

Den sidste del af traceet ind mod Tørring By er i Hedensted Kommunes kommuneplan udpeget som en del af et større område med specifikt geologisk bevaringsværdi "Det Midtjyske Søhøjland". Eftersom der ikke sker terrænkorrektion, de opgravede arealer tildækkes efter anlægsfasen og der ikke efterlades bygninger, som kan skærme udsigten til landskabet, så vurderer SGAV, at projektet ikke vil påvirke det geologiske landskab.

17.3 Værdifuldt kulturmiljø

Der er to steder, hvor traceet overlapper med arealer, der af Vejle Kommune er udpeget som værdifuldt kulturmiljø i kommuneplanen. Det ene område ligger syd for Lerager og det andet område nord for Bjerlev. Af kommuneplanen fremgår det, at indenfor de udpegede kulturmiljøer må der kun planlægges for og udføres aktiviteter inden for byggeri, anlæg, råstofgravning med videre, hvis der tages hensyn til kulturmiljøerne og såfremt det kan godtgøres, at de beskyttelses- og bevaringsmæssige interesser sikres. SGAV vurderer at eftersom Evida har aftalt med Vejle Museum, at de skal være tilstede i forbindelse med muldafrømning forud for gravearbejdet, og at Evida standser gravearbejdet ved spor af fortidsminde, så vurderer SGAV, at projektet ikke påvirker udpegningen og de pågældende arealer.

17.3 Værdifuldt landbrugsområde

En stor del af traceet er planlagt til at blive gravet ned på landbrugsjord og en stor del af landbrugsjorden er i kommuneplanerne udpeget som værdifuldt landbrugsområde. Der pålægges restriktioner vedrørende driften af arealerne over kabelanlægget, hvor der ikke længere kan dybdepløjes eller plantes træer med dybdegående rødder. SGAV vurderer, at arealanvendelsen ikke vil have væsentlig påvirkning for lodsejerne, da markarealerne efter anlægsarbejdet vil blive reetablerede med det afgravede muldrag øverst og arealerne fortsat kan anvendes til almindelig landbrugsmæssig drift.

17.4 Økologiske forbindelser, naturbeskyttelsesområder, skovrejsningsområder og fredskov

Dele af ledningsanlægget krydser indover fire områder udpeget som økologiske forbindelser. Det drejer sig om 3 områder med vandløb: Farrebæk, Birkebæk og Grejsdal, hvor Tilløb til Mindstrup samles og fortsætter som Slårup Å (dette område krydses både syd og nord for motorvejen), og et område sydvest for Lerager, hvor der i forvejen er flere mindre skovarealer.

Inden for de tre områder med vandløb er der udpeget naturbeskyttelsesområde, hvoraf dele der ligger nærmest vandløbene er udpeget med skovrejsning uønsket.

Indenfor de to økologiske forbindelsesområder sydvest for Lerager og området ved Birkebæk er der på arealer som traceet krydser udlagt skovrejsningsområder, hvor arealer er godkendte til at rejse skov.

Da ledningen er underjordisk og derfor ikke udgør en barrikade i landskabet, samt at anlægsarbejdet ikke ændrer på de økologiske forbindelseskorridorer vurderer SGAV, at projektet ikke vil medføre en væsentlig forringelse af mulighederne for etablering eller opretholdelse af de økologiske forbindelser. SGAV vurderer, at i tilfælde hvor der senere vil blive plantet skov indenfor skovrejsningsområderne, vil det være foreneligt med projektet, når blot der tages hensyn til servitutbælterne på 5 meter på hver side af side af gasledningen, hvor der ikke må plantes træer med dybe rødder.

Der er et areal med eksisterende fredskov ved siden af Grejdalsvej, matr.nr. 1a Mindstrup Hgd., Hvejsel, arealet vil blive underboret af UB46, hvorved der ikke er behov for fældning af træer.

SGAV Østjylland Fredskov bemærker, at der på det konkrete skovareal, der berøres af underboringen, ikke er udpeget til særlig værdifuld skov, jf. skovlovens § 25. Skovarealet er heller ikke registreret som bevaringsværdigt egekrat, jf. skovlovens § 26. SGAV Østjylland gør endvidere opmærksom på, at der skal ansøges efter skovloven om underboring af fredskovarealet og derefter vil der blive taget stilling til om underboringen kan udføres uden dispensation fra skovloven. Dette vil være muligt, hvis projektet opfylder en række krav i overensstemmelse med § 6, og bilag 2, jf. § 6 stk. 1, nr. 1 i bekendtgørelse om opførelse af spejderhytter, skovbørnehaver mv. og byggeri til det offentlige friluftsliv og den offentlige forsyning og infrastruktur i fredskov (nr. 771 af 20. juni 2025), jf. skovlovens § 11, stk. 2, nr. 3 (lovbekendtgørelse nr. 690 af 26. maj 2023, som ændret ved lov nr. 695 af 20. juni 2025).

Evida oplyser, at de er i proces med anmeldelse af underboringen til SGAV for at få godkendt beliggenheden.

Evida har ikke oplyst, og SGAV har ikke kendskab til øvrige historiske, kulturelle, arkæologiske eller geologiske landskabstræk inden for projektområdet, som kan blive væsentligt negativt påvirket af projektet.

18. Forventelige kumulative påvirkninger

Kumulative effekter er en helhedsvurdering med hensyntagen til områdets sårbarhed i forhold til miljøpåvirkninger fra indeværende projekt sammenholdt med områdets andre planer og projekter.

Evida oplyser, at de har været i kontakt med Vejdirektoratet vedr. forslag til Ny motorvejsstrækning Midtjyske Motorvej Give - Billund V, der planlægges anlagt langs den strækning øst for Give, hvor Farrevej ligger i dag. Evida oplyser at underboring UB3 er planlagt i en dybde, så det ikke vil give problemer for vejudbygningen.

Evida har oplyst, at Dalgas er i færd med at etablere et skov- og naturprojekt ved Givskud på mere end 180 hektar, Skovrejsningsprojektet ligger i området nordøst for Givskud (i området mellem UB30-UB42). Gasledningstraceet er efter aftale med Dalgas tilpasset skovrejsningsprojektet.

Det er SGAVs vurdering, at der med projektet ikke er risiko for kumulative effekter, der kan give væsentlige miljømæssige gener. Det skyldes, at eventuelle gener i forbindelse med anlægsarbejdet vurderes at være lokale og af midlertidig karakter, hvorfor projektet ikke medfører øget kumulative påvirkninger af miljøet sammen med andre lignende anlæg eller aktiviteter i området.

19. Miljøpåvirkning på tværs af landegrænser (Espoo)

Projektet vurderes ikke at have grænseoverskridende miljøpåvirkninger, idet projektet ikke forårsager emissioner til miljøet eller påvirkninger af Vadehavet. Der skal dermed ikke ske sagsbehandling efter Espoo-reglerne.

20. Samlet vurdering af projektet

Projektet vurderes ikke at medføre væsentlige negative påvirkninger af bilag IV-arter eller på udpegningsgrundlaget for nærmeste Natura 2000-områder. Realisering af projektet vurderes ikke at medføre tilstandsændringer for målsatte vandområder, jf. lov om vandplanlægning og indsatsbekendtgørelsen, eller i omkringliggende naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Der forventes ikke væsentlige gener for befolkningen i området i hverken anlægs- eller driftsfasen, ligesom projektet ikke generer emissioner eller udledninger af miljøfremmede stoffer til luften eller til våde recipienter. Det er derfor SGAV's vurdering, at det anmeldte projekt ikke er omfattet af krav om miljøvurdering, da det ud fra det oplyste grundlag ikke vil kunne få væsentlig indvirkning på miljøet.

21. Høring af myndigheder og berørte parter

SGAV har foretaget en høring af: Vejle Kommune, Hedensted Kommune, Miljøstyrelsen, Vejdirektoratet, Slots- og Kulturstyrelsen, Naturstyrelsen, SGAV Østjylland, Vejle Museer, Dalgas A/S, Give Vandværk, Givskud Vandværk, Tørring Vandværk a.m.b.a., Dansk Ornitologisk Forening, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Ferskvandsfiskeriforeningen og øvrige berørte parter. Høringssvar og bygherres supplerende bemærkninger hertil er indarbejdet i afgørelsen i relevante afsnit og/eller fremgår af høringsnotatet (Bilag 16 – Høringsnotat). Høringssvaret fra Vejdirektoratet har betydet en mindre justering af traceet ved Tørring, men herudover har høringssvarene ikke givet anledning til nye vurderinger af projektets miljøpåvirkninger på omgivelserne.

22. Offentliggørelse

SGAV's afgørelse offentliggøres udelukkende digitalt. Materialet kan tilgås på SGAV's hjemmeside

www.sgavmst.dk. Offentliggørelsen finder sted den 7. april 2026. Offentligheden har adgang til sagens øvrige oplysninger med de begrænsninger, der følger af lovgivningen.

23. Klagevejledning

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet for så vidt angår retlige spørgsmål af enhver med retlig interesse i sagens udfald samt af landsdækkende foreninger og organisationer, der som formål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen og har vedtægter eller love, som dokumenterer deres formål, og som repræsenterer mindst 100 medlemmer, jf. miljøvurderingslovens § 50.

Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af <http://www.naevneneshus.dk>. Klageportalen ligger også på <https://www.borger.dk/>. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk.

Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr. Du kan læse mere om gebyrordningen og klage på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/vejledning/>). Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der ikke modtages gennem Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til SGAV, som videresender anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, der træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagen skal være modtaget senest fire uger efter offentliggørelsen af afgørelsen dvs. den 5. maj 2026.

SGAV's afgørelse kan indbringes for domstolene inden 6 måneder fra afgørelsens offentliggørelse, jf. Miljøvurderingslovens § 54. På www.domstol.dk findes vejledning om at anlægge en retssag ved domstolene.

23.1 Betingelser mens en klage behandles

Klage over afgørelsen har ikke opsættende virkning, medmindre Miljø- og Fødevareklagenævnet bestemmer noget andet. Det betyder, at du kan handle efter SGAV's afgørelse. Udnytter du afgørelsen, indebærer dette ingen begrænsning i klagenævnets mulighed for at ændre eller ophæve afgørelsen. Hvis nævnet tillægger en klage opsættende virkning, skal du afvente nævnets afgørelse før det anmeldte projekt kan gennemføres, og nævnet kan i den forbindelse påbyde påbegyndte bygge- og anlægsarbejder standset

Med venlig hilsen

Lisbeth Ulsø Lauritsen
Miljøvurdering og Plan
Tlf. +45 21306871
liull@sgav.dk

24. Bilag

Sagens dokumenter omfatter:

Sagens dokumenter omfatter:

- Bilag 1 - Evidas ansøgningsskema (ansøgt 09.09.2024; opdateret 15.5.2025)
- Bilag 2 – Evidas projektbeskrivelse
- Bilag 3 – Oversigtskort med underboringer og arbejdsarealer (Evidas bilag 2)
- Bilag 4 - Supplerende kort over strækningen ved Tørring efter tracéet er rykket 10-14 meter i forhold til vejbyggelinjen - efter Vejdirektoratets høringssvar
- Bilag 5 – Natura 2000 væsentligheds vurdering (Evidas bilag 3 til projektbeskrivelsen)
- Bilag 6 – Naturbesigtigelse (Evidas bilag 4 til projektbeskrivelsen)
- Bilag 7 - Feltskemaer for naturbesigtigelse (Evidas bilag 5 til projektbeskrivelsen)
- Bilag 8 – Paddebesigtigelse (Evidas bilag 6 til projektbeskrivelsen)
- Bilag 9 – krav til beredskabsplan (Evidas bilag 7 til projektbeskrivelsen)
- Bilag 10a – DHI Rapport Risikovurdering af borevæskeprodukter (Evidas bilag 8a)
- Bilag 10b – DHI Rapport Supplerende risikovurdering af borevæskeprodukter (Evidas bilag 8b)
- Bilag 11 - Besigtigelse af vandløb (Evidas bilag 10 til projektbeskrivelsen)
- Bilag 12 - Udelukkelse af additiver (Evidas bilag 12 til projektbeskrivelsen)
- Bilag 13 – Målsatte vandløb - vandføring og vandhastigheder
- Bilag 14 - Evidas supplerende oplysninger
- Bilag 15 – Gasledninger i landbrugsjord
- Bilag 16 - Høringsnotat